

SVATÝ
FRANTIŠEK SERAFINSKÝ
ZAKLADATEL TŘÍ ŘADŮ

DLE VĚROHODNÝCH PRAMENŮ SEPSAL

P. BONAVENTURA J. WILHELM,
KNĚZ ŘADU SV. OTCE FRANTIŠKA.

Č Á S T II.

PODÍL ÚDŮ „DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO“ NA ROK 1927.
ČÍSLO 1.

Cena 7 Kč.

V PRAZE 1927.

**NÁKLADEM „DĚDICTVÍ SV. JANA NEPOMUCKÉHO“. – TISKEM CYRILLO-
METHODĚJSKÉ KNIHTISKÁRNY V. KOTRBA.**

SVATÝ
FRANTIŠEK SERAFINSKÝ
ZAKLADATEL TŘÍ ŘADŮ

DLE VĚROHODNÝCH PRAMENŮ SEPSAL

P. BONAVENTURA J. WILHELM,
KNĚZ ŘADU SV. OTCE FRANTIŠKA.

Č Á S T II.

PODÍL ÚDŮ „DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO“ NA ROK 1927.
ČÍSLO 1.

V PRAZE 1927.

NÁKLADEM „DĚDICTVÍ SV. JANA NEPOMUCKÉHO“. – TISKEM CYRILLO-
METHODĚJSKÉ KNIHTISKÁRNY V. KOTRBA.

Ve jménu Ježíše Krista ku předu!

Založiv třetí řád, zdržel se František ještě delší dobu v Toskánsku, aby jako dobrý zahradník pečoval o novou rostlinku — nový řád. Hlavní péči věnoval Lucchesiovi a jeho manželce Bonadonně, neboť ti měli býti magnetem pro jiné. Když viděl, že příklad obou manželů působí jako zrno hořčičné a že členů nového řádu přibývá den ode dne, utvořil v Poggi-Bonzi řeholní obec, která se stala jakýmsi mateřincem pro obce jiné. Této první obci věnoval František všechnu svou pozornost. Konečně když viděl, že jsou všichni obeznámeni s duchem jeho třetího řádu, svěřil péči o jeho další vývoj provinciálovi toskánskému a sám se vydal na novou apoštolskou cestu ve jménu Ježíše Krista, aby Mu získal mnoho nových duší.

Počátkem podzimku toho roku 1221 Toskánsko opustil a bral se k jihu přes Viterbo k věčnému městu Římu, jež ho stále mocně k sobě vábilo. Cestou do Říma poučoval lidi a ukazoval jim cestu k spasení. První muž, jenž se mu v Římě přihlásil za člena třetího řádu byl Matteo de' Rossi ze šlechtické rodiny Orsini. Z vděčnosti k Františkovi za prokázanou milost, prosil světce, aby se usídlil v jeho domě po čas svého pobytu v Římě. František měl sice odpor k palácům velmožů, ale přece se v domě toho šlechtice usadil. Aby si vynahradil, co dle svého názoru ubytováním v nádherném paláci ztratil na své chudobě, k společnému obědu dle přání hostitelova nepřicházel, nýbrž přidružil se vždy k žebrákům, kteří čekali na sousto u dveří domu. Hned prvního dne, když udeřila hodina

k obědu určená, ohlížel se hostitel po Františkovi, kde tak dlouho prodlévá. Tu mu sluha sdělil, že viděl Františka sedícího u vrat paláce mezi žebráky, kde čeká, až dostane něco od oběda. Rychle spěchal Matteo de' Rossi k bráně, kdež viděl světece, jak laskavě rozmlouvá s žebráky. „Františku,“ řekl uctivě, „poněvadž nechceš obědvati se mnou, dovol, abych já obědval s tebou.“ I poobědval s nimi.

Světec se nad jeho pokorou velice zaradoval. Viděl, že v tomto muži získává jeho řád velmi mnoho. Matteo měl synáčka jménem Jana, jež přinesl k Františkovi, prose ho, aby mu požehnal. Světec vzav něžně dítě na lokty, pozorně se mu zahleděl do tváře. Znamenaje dítě znamením naší spásy, předpověděl blaženému otci, že toto dítě bude jednou oslavou jeho rodu a že se stane hlavou církve svaté. A aby dokázal, že to myslí se svou předpovědí vážně, doporučil dítěti svůj řád, až jednou vzroste a bude seděti na stolci papežském. Vraceje dítě šťastnému otci, pravil: „Tvůj syn nestane se sice členem mého řádu, ale bude jeho ochráncem.“ — Šťastný otec uchoval tato prorocká slova ve svém srdci až do oné chvíle, kdy jeho syn zasedl na stolci svatého Petra. Byl to papež Míkuláš III.

Příklad tak slavného muže, jakým byl Matteo, pohnul v Římě i jiné, že se hlásili do některého ze založených řádů Františkových. Za pobytu světcova v městě vznikla značná obec třetího řádu. Proto se tam František déle zdržel než měl v úmyslu. Byl přesvědčen, zapustí-li v tomto věčném městě jeho řád pevné kořeny, že se odtud rozšíří po celém světě.

Z Říma vydal se světec na cestu do Kalabrie a Apulie, kde již před tím usídlil se jeho první řád, ale kam František dosud neměl příležitost se podívati. Jak nám sděluje staré podání, navštívil při této příležitosti také v Subiako známou jeskyni svatého Benedikta. S velikou vroucností se v ní pohřžil v modlitbu, doporučuje se přimluvě velikého otce západních řeholí. S vroucností líbal trní, v němž světec krotil své hříšné tělo. Ze Subiaka zamířil opět k západu a po břehu mořském dorazil do Gaety. Tam se nahrnulo k němu takové množství lidí, že světec byl nucen, jako kdysi

Božský Spasitel, vstoupiti na lodičku. Odraziv malý kousek od břehu, mluvil odtud k zástupům. Pozoruje, jak vděčně ho Gaetané poslouchají, zdržel se v městě několik týdnů. Odtud podnikl několikráte cestu do Kapue, kde také jeho slova měla bojný užitek. Jak nám sděluje kronikář řádu Wadding, založeny byly v té krajině dva kláštery.

Z Gaety a Kapue odebral se do Neapole a okolí. V kterou stranu pak se dal, není nám známo. Staré podání praví, že se zdržoval v Citta della Penna, kde jej biskup přijal s velikou radostí a pomohl mu zbudovati sídlo pro jeho bratry. Též v Montelle prý se krátce zdržoval a dva ze svých soudruhů tam zanechal, aby působili mezi tamním lidem. O ostatních apoštolských cestách Františkových po Kalabrii a Apulii nemáme zpráv. Že se zastavil také v Bari v Apulii jest více než jisto. Použil zajisté příležitosti k uctění ostatků svatého Mikuláše biskupa, jež se tam chovají.

Opouštěje město, nalezl na cestě měšec s penězi. Jeho společník chtěl jej zdvihnouti, ale světec ho varoval a krácel klidně dále, jakoby to bylo kus bláta. Avšak bratr stále se ohlížel, obává se, že měšec najde zlý člověk a za cizí peníze se poměje dobře. Jal se tedy Františkovi domlouvati, aby mu dovolil zdvihnouti měšec, že mohou peníze, když se majitel nepřihlásí, rozdělití mezi chudé. Světec konečně s úsměvem svolil. Jak se však ubohý bratr polekal, když z měšce, jak po něm sáhl, vyřítil se had, jenž zlostně syče, okamžitě zmizel. „Milý bratře,“ řekl František laskavě k svému průvodci, „peníze jsou pro duchovního člověka jedovatým plazem, ba samým ďáblem.“ K tomu dodávám, že pro mnohé lidi jsou peníze skutečně tím, čím je nazval světec. Co již naplodily zlého!

Blížil se svátek sv. Michaele archanděla. František navštívil za této příležitosti památnou horu Gargano, kde se zjevil tento archanděl. Ve veliké pokoře své neodvážil se vstoupiti do památné jeskyně; zůstal státi venku, rka: „Neodvažuji se jíti dále, neboť toto místo jest příbytkem andělů, jež má míti každý v úctě.“ — Až podnes ukazují tam místo, kde se František zbožně modlil.

Odtud ubíral se světec opět k severu, a to do skalnatých, horských krajin, jež jsou nám známy pod jménem Abruzzu. Cesta v krajinách těchto jest velice nebezpečna a nesnadna, což dosvědčí každý cestovatel. Světec nedbal ani namáhání, ani nebezpečí, maje před očima jen chválu Boží a prospěch duší nesmrtelných. Až do zimy kázal tu neúnavně mezi horským lidem, který tolik potřeboval slova Božího. V zimě se shledáváme s Františkem v městečku Celano, jež leží severně od jezera Fucinského. Na žádost biskupa ubytoval se v jeho paláci, ač dával vždy přednost chatrné chyšce před sebe nádhernějším domem.

Z jeho pobytu v Celanu zachovaly se nám dvě události, které zasluhují zmínky. Jednoho dne přišla k Františkovi do biskupského paláce chudá žena, prosíc o almužnu. Nemaje, jak obyčejně, co by jí daroval, nerozmýšlel se ani chvíli a daroval jí svůj plášť, ač za tuhé zimy sám ho potřeboval.

„Tu máš plášť,“ řekl vlídně žebračce, „dej si z něho udělati teplý šat pro sebe, máš ho velice potřebí, neboť chvěješ se zimou.“ S vděčností přijala žena plášť a utíkala k domovu, majíc strach, aby si snad světec vše nerozmyslil a nežádal pláště zpět. Než špatně znala Františka. Doma plášť rozpárala a nastříhala si z něho na šaty, ale shledala, že jí ještě kus látky schází. Bez rozmýšlení spěchala znovu k Františkovi, prosíc, aby jí ještě kousek takového sukna dal, aby mohla mít šat celý. A co učinil světec, jenž již ničeho neměl? Vybídl bratra, který ho doprovázel, aby daroval ženě svůj plášť. Oba tedy darovali potřebný teplý šat, aby oné chudé ženě pomohli.

František byl v Celanu pozván od jakéhosi šlechtice k obědu. Nemoha zamítnouti přívětivého pozvání, odebral se v určenou hodinu do paláce šlechticova, a hned byl uveden do jídelny. Dříve však než přisedl ke stolu, ponořil se v modlitbu. Tu mu bylo Bohem zjeveno, že vlídnému hostiteli zbývá již jen několik málo okamžiků na tomto světě, že jest vůlí Nejvyššího, aby odešel z tohoto světa. Nemeškaje, zavolal si hostitele stranou a sdělil mu, co ho očekává. Zbožný hostitel nebyl tímto sdělením, jako řádný křesťan, nikterak překvapen.

Dal si zavolati kněze, vyzpovídal se mu a pak se usadil u stolu, aby s Františkem požil, čeho jim Božská Prozřetelnost ráčila nadělit. Nepocitoval ani nejmenší slabosti a nevolnosti, když však vztáhl ruku po pokrmu, klesl mrtev k zemi. Odevzdal zajisté duši spravedlivému Soudci všech lidí, aby od Něho přijal za své dobré skutky hojnou odměnu v nebesích.

Opouštěje Celano, navštívil světec milé údolí Reatinské, kde se ubytoval v klášteře v Greccio. Nepřebýval však v klášteře samém, nýbrž pomocí bratří vybudoval si vedle kláštera malou chyšku, kde trávil často celé dny na modlitbách. Jedenkrát rychle opouštěl svou chyšku, až to bylo bratřím nápadno, a vrátil se do kláštera. Čta na tvářích bratří otázku, co se mu asi stalo, oznámil jim: „Mnoho zlého způsobili obyvatelé Perugia svým sousedům. Srdce jejich zmocnila se pýcha, avšak pokuta Boží jest nedaleká. Bůh již drží ruku na jilci meče. Musím do Perugia, abych zachránil, co se ještě zachrániti dá.“

Spěchal do ohroženého města a na náměstí promluvil k lidu, že velice hřeší proti Bohu a bližním svým, když přestupují ve své pýše příkázání Boží a ubližují svým sousedům. Ale lid ho tentokrát nechtěl slyšet. Světec jim s bolestí předpověděl, že budou od Boha potrestáni občanskou válkou, že jeden vstane proti druhému a teprv neštěstím zkrátou. Po těch slovech hluboce zarmoucen, ubíral se do Porciunkule k svým milým synům. Co předpověděl, stalo se brzy. Šlechta zdvihla se proti lidu a tajené nepřátelství vyšlehlo v plamen občanské války. Obě strany utkaly se v boji, z něhož lid vyšel jako vítěz, kdežto šlechta byla vyhnána z města. Pomstila se ovšem bídně na ubohém lidu tím, že zpusťovala veškeren jeho majetek za městem.

Spokojeně zazařilo oko našeho svatého zakladatele, když se rozhlédl po svém zamilovaném klášteře a shledal, že synové jeho tu plní vzorně vše, co jim řehole předpisovala. Zaradoval se, když mu vikář sdělil, že se mu s pomocí Boží podařilo odstraniti všechny přehmaty proti svaté řeholi. Také klášter svatého Damiana byl mu zdrojem veliké útěchy, když viděl s jakou horlivostí

kráčeji Klára a její sestry ve šlépějích, po nichž je naučil kráčet. Všichni byli šťastni jeho sdělením, že se tentokráte v Porciunkuli zdrží až do kapitoly. Bůh však měl s ním jiný záměr. František obdržel od Boha pokyn, aby přepracoval a hodně zkrátil svou druhou řeholi a aby pak zažádal o její potvrzení u kurie Světci se také zdála řehole příliš dlouhou, neboť měl vždy za to, že se málo slovy dá říci velice mnoho. Nezdržel se tudíž v Porciunkuli, nýbrž odebral se znovu do údolí Reatinského, aby se tam v klidu oddal své práci. Jako kdysi Mojžíš na hoře Sinai, postě se o chlebě a vodě, zkrátil řeholi na dvanáct kapitol. Odevzdal ji svému vikáři, který tam s ním přišel a prosil ho, aby ji ukázal provinciálům při nejbližší kapitole. Měli o ní podati své dobrozdání, jsou-li s ní spokojeni a pak mu ji měli vrátiti.

Kapitoly toho roku světec se nezúčastnil. Z jakého důvodu, přesně nevíme, ale dost možno, že byl František zase navštíven svou starou chorobou. Od cesty na Východ se vůbec necítil zdrav. Nařídil Eliášovi, aby jeho jménem vyslovil všem shromážděným bratřím na kapitole pozdrav a otcovské požehnání. Po kapitole měla mu býti podána zpráva o všech usneseních. To se také stalo. Eliáš s radostí zvěstoval svému otci, jak zcela jiný duch vládne mezi bratřimi než před tím, čímž potěšil muže bolesti, Františka. Velice však nelibě světec nesl, když mu Eliáš rozpačitě sděloval, že se mu nějakou divnou náhodou řehole, kterou měl předložit při kapitole, ztratila. Vikář prosil jej pokorně za odpuštění pro svou nedbalost. František se proto na něho nehoršil, ač ho čekala nová práce. Bez reptání dal se na novo do díla.

S Eliášem přišlo do údolí Reatinského několik provinciálů. Doslechli totiž, že se jejich svatý zakladatel zabývá sestavováním nové řehole, a ta že bude mnohem přísnější než byla prvá. Kdo tuto zprávu roztrousil, těžko říci; jistě to nebyl přítel řádu a svatého Františka. Přišli tedy a prosili zakladatele, aby měl na ně ohled a neukládal jim břemene, jehož by nemohli unést. Světec s podivem na ně hleděl. Když mu vysvětlili, jakou zvěst slyšeli, usmál se jejich strachu a upokojil je, že

na něco podobného ani nepomýšlí. Tím uklidnění, odebrali se pak provinciálové zase každý na své stanoviště. A vskutku, pročítáme-li tuto řeholi, zkrácenou ve dvanáct kapitol, shledáme, že jest sice dosti obtížná, než přece ji vždy všichni synové svatého Františka zachovávali, neboť nepřevyšuje nikterak lidské síly. A jak by tomu také bylo jinak, když ji František psal za vedení Ducha pravdy.

Ačkoli jest řehole svatého Františka kratičká, přece obsahuje vše, čeho třeba, aby jí člověk snadným způsobem dosáhl věčného cíle. Svatý Bonaventura ji nazývá trojím provazem, jenž mocně táhne člověka k nebi. Schválena byla papežem Honoriem bullou ze dne 29. listopadu roku 1223. Kardinál Hugolin se postaral, že byla od papežské Stolicе schválena beze změny.

Kam se odebral František, když skončil zpracování řehole, z údolí Reatinského, není nám podrobně známo. Jen tolik jest jisto, že byl ještě téhož roku v Bolcgni a tam povolil studium bohoslovecké v řádu, proti němuž se dosud houževnatě bránil. Jistě se to stalo na popud kardinála Hugolina, jemuž šlo o to, aby bratři stáli na výši s jinými osobami řeholními a mohli jako vyškolení kazatelé tím více působiti na vinici Páně. Prvním lektorem řádu byl ustanoven bratr Antonín, onen Antonín Paduanský, jenž jako divotvůrce jest znám celému světu katolickému. Maje doklady o nevšedních vědomostech tohoto bratra, dovolil mu, aby několik schopných bratří vyučoval vědám bohoslovným. Poněvadž Antonín v tu dobu nebyl v Bologni, nýbrž meškal na apoštolských cestách v Lombardsku, poslal mu list tohoto znění:

„Svému nejdrazšímu bratru Antonínovi vzkazuje bratr František pozdrav v Pánu! Jsem zcela srozuměn, abys přednášel bratřím svaté bohosloví, ale tak, abys tímto zaměstnáním neztratil ducha modlitby, jak jest v řeholi obsaženo. Buď s Bohem!“

Stručný tento dopis nám jasně naznačuje, jaký měl František názor o studiu, zvláště bohosloveckém. On si přál jen takové studium, které by nebylo na úkor pokory a ducha řeholního. Nechtěl míti ze svých bratří nedouky, ale zase bylo proti jeho úmyslům, aby se bratři

věnovali studiu na úkor modlitby a ducha, jaký jest předepsán svatou řeholí. Jednou přišel k němu bratr laik a prosil ho, aby mu dovolil míti u sebe žaltář a studovati ho. „Bratře,“ řekl mu s úsměvem, „nesouhlasím s tebou, neboť až bys měl žaltář, chtěl bys míti breviář, přál bys pak sobě úřadu představeného a zpyšněl bys. Nermuť se, hle, já měl podobné pokušení, ale Bůh mne poučil, že si nepřeje ode mne ničeho jiného, než abych řádně plnil jeho svaté evangelium, to že mi úplně dostačí. Jednej také tak a budeš v řádu šťasten a spokojen.“

Vyřídiv záležitost, týkající se bohoslovecké školy řádové, odebral se František k papeži Honoriovi III. Vedla ho k němu touha po schválení řehole. Měl však na srdci ještě něco jiného, čím se zaměstnával od svého příchodu z Východu. Toužil totiž dosud neobvyklým způsobem oslaviti památku narození Páně. Vždy se zvláštní úctou oslavoval vánoce, říká, že tento svátek zasluhuje přede všemi jinými v církevním roce přednost. Sám pak, když nastal čas vánoční, obětoval novorozenému Ježíškovi nejlíbeznější city své vroucnosti a lásky. Pln radosti si přál, aby každý s ním cítil radost nad novorozeným Spasitelem, Ježž Bůh poslal z nevyšlovné lásky na tento svět.

Jednou rokovali bratři o tom, mohou-li jísti maso o Boží Hod vánoční, připadli-li by na pátek. „Bratři,“ vyjádřil se František, „jak by směl někdo mluvit o postu v ten den, kdy jest svět účasten tak veliké radosti, takového požehnání? Co mne se týče, přál bych si, aby i tyto stěny v ten den požívaly masa; než poněvadž to není možno, tož aby jím aspoň byly pokryty.“

Jindy zase se vyjádřil: „Kdybych mohl mluvit s císařem, poprosil bych ho, aby vydal pro celou říši platný zákon, jímž by se všichni majetní poddaní zavazovali v ten den sypati zrní a luštěniny na cesty, aby i ptáčekové, zvláště naši bratříčkové skřiváci, se mohli radovati.“

S těmito projevy vděčnosti a lásky k novorozenému Spasiteli se František nespokojoval, nýbrž zabýval se věcí, jež byla hodna jeho v pravdě serafického srdce.

V Římě spolu se žádostí o schválení řehole, která jak jsem již výše podotkl, byla příznivě vyřízena, svěřil se papeži se svým záměrem. Honorius s radostí vyslechl, co zamýšlí a zcela mu to schválil. Rozradostněn, nesa si papežský list, stvrzující jeho řeholi, ubíral se rychle do svého milého údolí Reatinského, aby tu provedl, oč se s papežem dohodl.

Měl v Greccio přítele, muže velice zámožného a bohabojného, jménem Jana. Tomu oznámil, že zamýšlí oslaviti letos vánoce zbudováním jeslí v lese a prosil ho, aby mu byl v tom nápomocen. Žádal ho, aby mu vyhledal ve svých velikých lesích vhodnou jeskyni, aby dal zhotoviti dřevěné jesle a aby měl pohotově také dvě krotká zvířátka, vola a osla. Občanu se zaleskly oči radostí. Milerád slíbil Františkovi, že vše obstará.

Jak se roznesla po údolí zvěst, co chystá důmyslná láska Františkova k Spasiteli, nastala všeobecná radost a nadšení. Lidé se téměř předstihovali, aby něčím k slavnosti přispěli. Ač si skromný František přál vše konati jen zcela prostičce a ne s takovou okázalostí, přece jen boдрému lidu nebránil v jeho náboženských projevech. Kde kdo s radostí již vyčkával den, kdy se měla nevídaná dosud slavnost konati.

Po dlouhém čekání nastal den slavnosti — svatvečer před narozením Páně. Celý den bylo pozorovati v údolí Reatinském rušný život, jenž se stával čím dále k večeru, tím pestřejším a zajímavějším. Zblízka i zdáli přicházeli zástupové mužů a žen s dětmi, nesli rozžaté svíce v lucernách a pohodně. Všichni se ubírali na lesní mýtinu jeskyně, v níž již vše k slavnosti bylo připraveno. Prostorná mýtina byla záhy lidem přeplněna, a přece stále noví účastníci přicházeli. Ač byla noc, přece les zářil jasností jako ve dne. Tmavá noc vyměnila si svou úlohu s jasným dnem.

Blížila se desátá hodina. Tajemné ticho lesní pojednou přerušil hlaholný zpěv. Přicházeli to František se svými duchovními syny a ostatními věřícími. Jen zvolna bral se průvod nepřehlednými zástupy shromážděných davů. Když bratři stanuli u jeskyně, postavil se František u jeslí, u nichž stála tiše dvě hovádka, jež svýma velikýma očima v údivu hleděla na toto di-

vadlo. Bratři po dvou zástupem postavili se před jeskyni a zpívali církevní hodinky o narození Páně. Na všech tvářích bylo znáti radostné nadšení a pravou zbožnost. Ústa tlumočila city přeplněného srdce, city pravé lásky k Tomu, který z lásky k nám na se vzal podobu služebníka a stal se naším bratrem.

O půlnoci započala slavná mše svatá na oltáři, postaveném před jeskyní a ozdobeném zelení, koberci a světly. Při mši svaté zpíval František evangelium jako jáhen. Když prozpěvoval částku, kde se vypravuje, jak Panna Maria nemohouc nikde v Betlemě najíti noclehu, uchýlila se do chudičského chléva, hlas se mu zachvěl. A když pak zpíval, jak Syn Boží byl nucen složit své něžné údy v jeslích na trochu slámy a sena, zavínut byl v chatrné plenky — tu by se byl málem rozplakal. Musil chvílku ustati ve zpěvu, aby překonal své pohnutí. Bylo mu v té chvíli, jakoby byl s chudými pastýři na betlemské pláni a jakoby sám té chvíle slyšel andělskou zvěst o narození Syna Božího. Pln nadšení jásal s nebeskými duchy: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“

Po svatém evangeliu obrátil se k lidu a počal k němu mluvit o památné události, jež se před mnoha lety stala v Betlemě. Vypravoval o Betlemě a oné památné jeskyni, kterou sám spatřil a kde líbal posvátné místo, jež svou přítomností posvětil Syn Boží. Mluvil tak živě, že se posluchačům zdálo, jakoby s ním prožívali blažené chvíle v Betlemě.

„Přátelé drazí,“ mluvil k lidu, „vidím na vašich obličejích psanou touhu, že byste se také rádi podívali do Svaté země a uctili tam místo narození Páně, než není vám to možno. Za tou příčinou jsem uspořádal tuto slavnost jeslí, abych vám dal jakousi náhradu. Zde vidíte jesle. Jsou ovšem prázdné, ale po svatém proměňování bude na oltáři, jako kdysi v jeslích, odpočívati týž Syn Boží, který se ráčil pro nás v Betlemě naroditi.“

Pokračoval potom ve své řeči, mluvě o lásce Syna Božího k nám lidem. Vybízal své posluchače, aby vroucně vždy milovali Ježíška a vždy Mu svým bohumilým životem působili radost. Mezi kázáním se často skláněl

k jesličkám. Snad tam viděl Toho, kterého miloval celým žářem srdce svého. Kdož ví? Aspoň se tak vypravuje, a jest to zcela možno, poněvadž se Bůh zjevuje takovým duším, jako byl František.

Po kázání, jež trvalo dobrou hodinu, pokračovala slavná zpívaná mše svatá. Při proměňování bylo zbožným věřícím, jakoby skutečně viděli svými očima Syna Božího v jeslích. A což teprve po mši svaté, když se les rozhlaholil vánočními koledami, když se ozvala z hrdel zbožných horalů píseň, zvěstující narození Páně, tu zaplesal kde kdo. Nikomu se z lesa nechtělo, ač zima byla značná. Teprv k ránu rozcházel se lid do svých domovů s pocity nejčistších radostí nad vznešenou slavností svaté noci.

Prvními jeslemi u Greccio položil František základ ku krásnému zvyku — zvyku opravdu křesťanskému — stavěti o vánocích jesle. Slavnost ta od duchovních synů svatého Patriarchy všude byla rozšiřována a všude se také potkávala s oblibou, neboť středověk jevil živý zájem pro názorné představování tajemství svatého náboženství.

Velice radostným zjevem jest, že dnes, kdy se rozmáhá vlažnost náboženská, a kdy nevěra s pověrou slaví své triumfy, se ujímá zase zvyk stavěti v domácnostech a kostelích jesle. Jak to krásně působí, když na Štědrý večer shromáždí se celá rodina u jesliček a malí i velcí s rozradostněnými očima hltají tu krásu výjevu betlemského. Bez dechu naslouchají ti maličtí vypravování matčině o události betlemské. Obracejí svá jasná očka brzo na vypravující matku, brzo zase na jesličky, kde hledají stvrzení toho, o čem jim jejich matička vypravuje. S jakou radostí pak všichni propěvují překrásné koledy, plné poesie, plné něžnosti!

Dnes pořádáním výstav jesličkových nabývá otázka jesličková nové důležitosti. Lze se nadíti, že pořádáním těchto výstav obživne zase starobylý zvyk stavěti v domácnostech jesle. Není-liž to krásnější zvyk, než stavěti vánoční stromek? Vánoční strom jest našemu národu cizí, jest to květinka cizopasná. Uchytila se, ale přece jen nedovedla zapuditi zvyk ryze katolický — budování jeslí. V pravdě jen duše tak zbožná a poetická,

jakou byla duše Františkova, mohla vynalézt tak já-
mavou a poučnou slavnost jesličkovou. — —

Sotva nastalo jaro, vrátil se František do Porciun-
kule. Čekalo ho tam mnoho rozmanitých prací, jež si jeho
zástupce Eliáš netroufal vyřídit. Hlavně šlo o vyslání
bratří do Anglie, kde se jim naskýtala příležitost, aby
tam zaveden byl řád Františkův. Po zralém uvážení
světec jmenoval bratra Agnella provinciálem budoucí
provincie anglické a přidav mu za pomocníky několik
bratří, poslal ho se svým požehnáním na onen ostrov.
O jejich apoštolských pracích zanechal nám důkladnou
zprávu bratr Tomáš Eccleston ve spisu: „O příchodu
bratří Menších do Anglie.“ Potom vyřídil František
záležitost, týkající se druhého řádu. Sestavil totiž pro
Kláru a její družky řeholi podobnou jako předepsal
svým duchovním synům. Sepsal ji s pomocí kardinála
Hugolina. Řehole byla na doporučení kardinálovo nej-
prve ústně schválena papežem Honoriem III. a později
Řehořem IX. Bullou dostalo se jí schválení teprv r. 1253.

Vykonal tedy František, jak jsme viděli v této
kapitole, velice mnoho a vše mělo dalekosáhlý význam.
Pudila ho k tomu láska k Ježíši, milému Spasiteli,
Jemuž chtěl získati celý svět.

XXI.

Omilostněnec Alvernský.

Po kapitole letnicové roku 1224 toužil František
po klidu a hledal zátiší, aby tam jednak svému tělu
popřál nutného odpočinku, jednak aby ducha svého
očistil od prachu, jenž se usadí na každé duši, která
přichází do styku s tímto světem. Za průvodce vybral
si bratra Lva, k němuž se přidružili jiní tři z nejmi-
lejších bratří, totiž Angelo, Rufino a Maseo. Cílem
jejich byla hora Alverna. Když po mnoha oklikách
vystoupili na Alvernu, byli přijati od přebývajících
tam bratří s velikým jásotem. Zahrnuli svého milého
otce otázkami, jak se mu dařilo, co vše podnikl pro
spásu duší nesmrtelných, jak se řád rozmáhá a podob-

nými otázkami; František nestačil na všechny odpovídati. Okřál v jejich kruhu a potěšil se, že jsou tak horliví v řeholních povinnostech. Přebýval s nimi jako laskavý otec až do svátku Nanebevzetí Panny Marie. Po tomto svátku začal oblíbený svůj půst ke cti archanděla sv. Michaele.

V samotě alvernské po celou tu dobu vedl František život, který možno právem nazvati životem spíše v Bohu, než životem pozemským. Srdce jeho oplývalo slastí, plamenná láska je stravovala a touha jeho po nebi byla tak mocná, že se to nejednoujevilo v celém jeho chování. Společníkem v samotě byl mu jediný bratr Lev, zpovědník a důvěrník Františkův. Ten pouze se s ním stýkal a s ním konal církevní hodinky. A bratr Lev zcela si byl vědom významu, jehož se mu tím dostalo. Zřídka kdy vyrušil světce ve skalní rozsedlině, kde se zdržoval. Pták sokol budil Františka k pobožnosti ranní. K večeru bratr Lev pravidelně přinášel Františkovi kus chleba a džbán vody. V noci, kdy nastal čas k jitřní pobožnosti, přicházel tiše a zaklepal na dveře chyšky. Když se mu světec ozval a pustil ho dovnitř, modlili se spolu; když však mu neodpovídal, odcházel tiše, aby světce nerušil v jeho pobožnosti. V takových chvílích duše Františkova tonula v rozjímání lásky Boží; rozmlouval s Bohem jako přítel s přítelem. Jeho srdce podobalo se výhni, z níž sálala na všechny strany jeho serafická láska. V takových chvílích přál si býti sám. Bratr Lev však nejednou byl proti své vůli svědkem jeho zbožného zanícení. Jemu také děkujeme za všechny zprávy, jež se nám zachovaly o životě světce na Alverně. Nejednou ho viděl bratr Lev, jak se vznáší nad zemí, že sotva mohl dosáhnouti jeho šlépějí. Objímal a líbal v takových blažených chvílích nohy Františkovy, volaje: „Ó Bože, buď mně bídnému hříšníku milostiv! Ó dej mi pro zásluhy tohoto svatého muže aspoň část své milosti!“

Když pominula tato nebeská vytržení, bylo Františku bolestno, že se dosud nalézá v slzavém údolí, a že pominuly nebeské slasti, v nichž rozplývala se jeho duše. Jednou se mu zjevil sám Božský Spasitel na kamenu, před nímž František klečel. Když vidění zmi-

zelo, zavolal František bratra Lva, kterého, když chtěl na kámen položit chléb a vodu, zadržel slovy: „Počkej bratře, tento kámen třeba důkladně omýtí olejem a balsámem, neboť místo toto posvětil sám Syn Boží svou přítomností. Slyš, co mi dobrý Spasitel svěřil před chvílí. Slíbil mi, že kdo milovati bude náš řád, bude za to požehnán od Pána. Kdo by se však odvážil jej pronásledovati, neujde trestu Božímu. Každý bratr, jenž by byl našemu řádu na záhubu, nesetrvá v řádu, ale brzo z něho vystoupí, nebo v něm bídne zahyne. Konečně mi zjevil milý Spasitel, že řád náš potrvá na věky.“

Po celou dobu svého postu František churavěl. Choroba jater a slezin znovu se přihlásila. Měl tak veliké bolesti, že se stěží vlekl. Ale přece neupustil od své přísnosti. Jak tělo jeho sláblo, tak duch jeho mohutněl. Jedenkrát o půlnoci stal se bratr Lev náhodou svědkem události, která jest důkazem, jak světec pokročil v patření na Boha. V noci šel Lev dle zvyku Františka vyzvati k jitřní modlitbě. Mírně zaklepal, ale nikdo se mu neozval. Po druhém zaklepaní, na něž nedostal odpovědi, podíval se do komůrky Františkovy. Viděl světce, jak v zbožném zanícení klečí na zemi a upírá oči na zářící plamen, jenž před ním plápolal. Slyšel také, jak světec pronáší ze sebe různá slova, jichž smysl nechápal. Slyšel také, jak mu kdosi odpovídá, ale neviděl nikoho. Tříkrátě sáhl světec za řadra a tříkrátě neznámému zjevu něco podával. Hned na to zjevení zmizelo a v komůrce nastala tma.

Bratr Lev se otrásl hrůzou. Nechtěje Františka v jeho zanícení vyrušovati, hodlal zase tiše odejít, než bylo již pozdě. Světec ho zpozoroval a zavolal k sobě. Otcovským hlasem ho káral, proč byl tak zvědav a chtěl viděti, co oko smrtelníkovo nemělo spatřiti. Vida, že bratr Lev upřímně lituje své chyby, odpustil mu. Když ho Lev prosil, aby k větší cti a slávě Boží mu vylíčil, co viděl, sdělil mu vše.

„Drahý bratře,“ pravil k němu, „v plamenu, který jsi spatřil, zjevil se mi sám Pán a sdělil mi tolik tajuplných věcí, že jich obyčejný duch lidský ani nepochopí. Pán mi řekl: „Františku, dej mi přece něco za všechna

ta dobrodiní, jimiž tě zahrnuji ‘ Když jsem se vylouval, že jsem chud a ničeho nemám, vyzval mne, abych si sáhl za ňadra, že tam již najdu dárek pro něho. Poslechl jsem a hle, po třikráte jsem vytáhl — pomysli si jen, bratře — zlatý peníz, který jsem Spasiteli věnoval. Na mou otázku, co zlaťáky znamenají, odvětil mi Božský Spasitel, že značí tři řeholní sliby: Čistotu, chudobu a poslušnost. Ty tři zlaté peníze jsou také obrazem tří řádů, které jsem s pomocí Boží založil. Toť význam vidění. O to tě však prosím, bratře, ovečko má, budoucně mne nestopuj. Vrať se do své komůrky a odpočiň si a pečuj o mne jako dosavad. Po nemnohých dnech již vykoná na mně Bůh vznešené a podivuhodné věci, že se tomu bude diviti celý svět.“

Po těch slovech František oddal se modlitbě, a Lev, chvěje se bázni, se sklopenou hlavou odešel.

Ze slov Františkových jest patrné, že světec věděl, co ho očekává. Bůh mu poněkud naznačil své záměry, jako když někdo odsune maličko záclonu, aby paprsek světla vnikl do pokoje. Božský Spasitel mu pouze zjevil, že ho učiní účastným svého utrpení, ale neudal způsobu. Pln dychtivosti čekal František na vznešenou tu chvíli. Čím více se blížila, tím větší zmatek se ho zmocňoval. Čím si jen toho zasloužil, že ho Spasitel chce tak vyznamenati, vždyť přece není horšího hříšníka nad něho.

„Františku, neztrácej mysl! Nezůstaň státi na cestě vedoucí na Kalvarii. Nestačí ti, abys jen s Ježíšem vzdychal v zahradě Getsemanské; nestačí toliko s Veronikou utírat Jeho krví a prachem pokrytý obličej; není dosti, abys jako Šimon Cyrenský pomáhal Pánu Ježíši kříž nésti. Pro tebe, Františku, všechno to jest málo. Tvá láska ke Kristu, tvá obětavost žádá si mnohem více, není ještě ukojena! Vystup výše, vystup až na Golgotu za svým Spasitelem, vystup až na kříž a dej se s Ježíšem ukřižovati! Připrav jen své srdce, neboť hodina duchovní oběti se již přiblížila!“

Jednou z rána kolem svátku Povýšení svatého kříže František zářem své lásky, podobaje se serafínu, kochal se na úpatí hory s Miláčkem svého srdce. Uvažoval, nebeskou slastí všecek rozplýváje, o nevýslovné lásce Ježíše Krista k nám ubohým hříšníkům. Pojednou

viděl, jak se s nebe snáší seraf se šesti křídly. Rychlým letem snesl se k němu a zůstal před ním státi, vznášeje se maličko od země. František zpozoroval mezi křídly nebeského zjevu člověka jakoby ukřižovaného. Dvě křídel zvedalo se nad jeho hlavou, dvě byla rozpjata jako k letu a dvě křídla zakrývala tělo. Vida neobyčejný zjev, byl úžasem takřka bez sebe. Radost a bolest střídavě ovládaly jeho srdce. Radost, poněvadž poznal v podobě serafa svého milého Spasitele; bolest, poněvadž se před ním vznášel jeho milý Spasitel ukřižovaný. Před jeho očima se tedy vznášelo nevyzpytatelné tajemství, nad nímž byl všecek u vytržení. Nemohl v mysli srovnati ponížení na Golgotě se slávou nebeského zjevu. Byl tím viděním obdařen, aby Ježíše Krista poznal jako přítel, že bude Miláčku svého srdce podoben ne tělesným mučednictvím, po němž tolik toužil, nýbrž plamenem lásky.

Vidění setrvalo chvíli před ním, pak zmizelo. Zanechalo však podivuhodný žár lásky v srdci Františkově, zanechalo také stopy té horoucí lásky na těle našeho vyznavače. Neboť hned potom objevily se na těle Františkově svaté rány, jaké před chvílí viděl na těle milého Spasitele. Viděl, že jeho ruce a bosé nohy jsou probodeny hřebi, jichž černá kulatá hlavička byla na nártu nohou a na hřbetu rukou, podlouhlá pak špička hřebů byla poněkud ohnuta na dlaních a v chodidlech. Hřebi na rukou a nohou byly vytvořeny z masitých částek, tak že se podobaly zcela obyčejným hřebům, jimiž se mohlo v ranách sice hýbati, aniž však mohly býti bez poranění vytaženy. Také pravý bok Františkův byl jako proboden, neboť jevila se v něm široká otevřená rána, podobající se rozpuklé růži. Prýštila z ní krev, jež potříšňovala spodní šat Františkův.

V úžasu a vytržení mysli klečeí světec dlouhý čas na úpatí hory. Jaké asi city vděčnosti a lásky k Bohu naplňovaly jeho srdce, když přehlížel své rány? Komu možno vylíčiti jeho svaté zanícení? Vždyť viděl, že se nyní i zevnějškem podobá Ukřižovanému, Jemuž až dosud tolik byl podoben životem. Dlouho klečel, poprávaje duši své dle libosti píti z nevyčerpatelného pramene nebeských rozkoší. Konečně ho z líbezného opojení vytrhla

vzpomínka na bratry. Nebeská milost, kterou byl obdařen, uvedla ho do nesmírných rozpaků. Má zjeviti svým spolubratřím, čím byl vyznamenán, či má jim vše zamlčeti? Věru, nevěděl, na čem se ustanoviti. Tušil, že mu nebude možno aspoň před nejdůvěrnějšími bratry tuto událost na dlouho zatajiti, přece však se obával prozraditi veliké tajemství Páně. Bojoval sám se sebou, až jej z rozpaků vytrhl bratr Lev. Jemu sdělil vše jako svému zpovědníku, žádaje o radu. Lev usoudil, že bude nejlépe, když podá o svém vyznamenání zprávu svým bratřím.

Jak obyčejně, řídil se i tentokrát světec radou moudrého bratra. Poprosil jej, aby svolal bratry žijící na hoře. Když se objevili, ve své pokoře neoznámil jim vše najednou, nýbrž vyjadřoval se nejistými a nejasnými výrazy, jakoby se jednalo o osobu zcela jinou, jež byla od Boha tak velice vyznamenána. Chtěl slyšeti dříve jejich úsudek, má-li milost zatajiti či zjeviti. Než jeden z bratří — byl to Illuminát — pozoruje veliké rozčilení svatého otce a jeho nebesky zanícený obličej, uhodl, že on sám jest tou osobou a že jen z pokory chce své vyznamenání zatajiti. Proto pravil:

„Milý otče, věz, že tajemství nebeská nejsou svěřena jen tobě, nýbrž i tvým bližním. Podržíš-li si je pouze pro sebe, boj se dle mého názoru zodpovědnosti za své jednání, že jsi zakopal hřivnu do země.“

Těmito slovy povzbuzen, vypravoval František svým bratřím vše. Sdělil jim, že se mu zjevil Kristus Pán na místě jim dobře známém, kde tak rád na modlitbě a rozjímání prodlévá. Neprozradil však nikomu z nich, co s ním okřídlený Seraf — Božský Spasitel — mluvil, neboť řeč Jeho byla tak Božskou, že jazyk lidský jí ani schopen není.

Plni svaté hrůzy a nejhlubší uctivosti klesli zbožní bratři na kolena na místě, kde potkalo jejich otce tak veliké štěstí. Slzeli a líbali místo, představující si milého Spasitele ukřižovaného na kříži. Když jim světec ukázal rány na ruku, nohou a v boku, byli naplněni posvátnou hrůzou. Rádi by byli ty rány zlíbali, kdyby tomu byla skromnost a pokora Františkova dovolila. Měli-li dříve velikou úctu k svému otci, teď se k němu

vždy blížili se spasitelnou bází, vědouce, že nosí na svém těle známky vykoupení lidského.

František po neslýchaném tom vyznamenání žil skromně jako dříve. Postil se až do svátku sv. Michaela archanděla a zakoušel více nebeské útěchy než dříve. Pociťoval však také veliké bolesti, jež mu působily rány Kristem vtisknuté. Bratři mu sice opatřili vhodnou obuv, neboť bos teď choditi nemohl, ale přes to zakoušel František při každém kroku velikých bolestí. Také rukama nemohl tak dobře vládnouti jako dříve. František snášel všechny obtíže s trpělivostí andělskou. Byl rád, že aspoň v něčem se podobá Ukřižovanému. Nikdy nenaříkal, pouze někdy se mu bezděky tvář zkřivila bolestí, když učinil neopatrný krok nebo něčeho se prudčeji dotkl. Při tom pranic neochaboval v přísných postech a umrtvování, jichž si ukládal čím dále, tím více. Nebýti bratra Lva, jehož byl světec jako dítě poslušen, byl by snad před časem své tělo umořil.

O svátku svatého Michaela dlel již zase František pohromadě se svými bratry. Byl vyhublý, kost a kůže, než tvář jeho se mile usmívala na hodné syny. Ti starostlivě na něho pohlíželi; lekalo je, že pojednou tak rychle chřadne. Prosili ho, aby od nich neodcházel, aby si u nich odpočinul. Světec však nesvolil, jelikož ho bylo i jinde zapotřebí.

Loučil se svými dětmi tak, jakoby to bylo již naposled, co je vidí. Snad mu Spasitel oznámil, že jeho dnů na této zemi jest již nakrátko. Nevíme o tom, než bratřím to aspoň tak připadalo, že se s milým otcem svým loučí navždy. Loučení dobrého otce s milými bratry krásně popsal jeho společník bratr Maseo. Podávám je v úplném znění jako krásnou a úctyhodnou památku.

„Ježíš a Maria, má naděje! Bratr Maseo, nehodný hříšník, služebník Ježíše Krista, společník svatého Františka z Assisi, muže Bohu nanejvýš milého, přeje mír a zdraví všem bratřím a synům velikého Patriarchy Františka, praporečníka Ježíše Krista. Poněvadž vznešený Patriarcha se odhodlal rozloučiti se se svatou horou a opustiti ji dne 30. září roku 1224, poslal mu o svátku svatého Jeronýma hrabě Orlando di Chiusi soumara, aby na něm jel; bylo mu totiž nemožno pěšky

kráčeti, poněvadž byl zraněn a hřeby proboden. Když ráno, jak měl v obyčeji, v kapli P. Marie, Královny andělů, byl na mši svaté, povolal všechny bratry do kaple a poručil jim pod svatou poslušností, aby setrvali ve vzájemné lásce, milovali modlitbu a aby měli stálou péči o to svaté místo a dnem i nocí tam konali bohoslužbu. Odporučil jim s velikou horlivostí svatou horu, napomínaje všechny, jak přítomné, tak jejich nástupce, aby nikdy nestrpěli zneuctění svatého místa, ale aby vždy každý tam s uctivostí a vážností vstupoval a je ctil. Na to udělil požehnání všem těm, kteří tu bydleli, jakož i těm, kteří tomu místu budou prokazovati úctu a vážnost. „Avšak,“ pokračoval světec, „ti mají býti zahanbeni, kdož by se na tomto místě chovali neslušně, a jistě je za to stihne trest Boží.“ Ke mně pak pravil: „Bratře Massee, věz, že jest mou vůlí, aby na tomto místě přebývali bohabojní řeholníci a nejlepší bratři mého řádu. O to se mají postarati představení, aby sem vždy posílali jen nejlepší bratry, které mají. Ach, ach, ach, bratře Massee, nepravím již ničeho.“

Mně, bratru Masseovi, bratru Angelovi a bratru Illuminátovi poručil a uložil, abychom se zvláštní pečlivostí bděli nad tímto místem, kde udál se veliký zázrak vtisknutí svatých pěti ran. Na to volal ke mně: „S Bohem, s Bohem, s Bohem, Bohu poručeno, žijte tu blaze!“ Podobně zavolal na bratra Angela, Sylvestra a Illumináta: „Žijte tu v pokoji, nejdražší synové, mějte se tu dobře! Vzdaluji se sice od vás tělem, ale nechávám tu své srdce; odcházím s bratrem, Ovečkou Boží, bratrem Lvem do Porciunkule. Sem však se již nikdy nevrátím. Odcházím. Bohu buď poručeno, Bohu buď poručeno, žijte tu blaze všichni. S Bohem, žij tu blaze, horo Alverno, žij tu blaze horo andělská! Měj se tu dobře, bratře sokole, děkuji ti za lásku, kterou jsi mi prokazoval. Žij blaze, žij blaze, Bohu buď poručeno, skálo, jež jsi mne do svého nitra pojala, mezitím co tu ďábel stál zahanben; již nikdy tebe nespatriím. Buď zdráva, Matko Boží andělská, odporoučím ti Matko Slova věčného své syny.“

Zatím, co tak náš drahý otec mluvil, prýštily z očí našich potoky slz. Vzdálil se, vzdychaje. Odnesl jaksi

srdce naše s sebou, kdežto my po odchodu takového otce jsme tu stáli jako sirotci. Já bratr Masseo psal jsem to vše, slzy při tom prolévaje.“ — —

V hlubokém zamyšlení opouštěl František milou Alvernu, nesa na sobě znamení Krista ukřižovaného. Zůstal i nadále pokorným Františkem, jakým byl před tím. Skrýval své rány netoliko před lidmi světskými, ale i před svými bratřími, takže se jen několika málo bratřím podařilo je viděti. A i to se stávalo zbožnou lstí, aby o tom světec neměl tušení. Nohy měl vždy pokryty obuví, ruce ovázaný šátkem, tak že jen prsty měl volné. Po smrti Františkově ovšem vidělo tyto rány nejen mnoho bratří, nýbrž i svatá Klára a její sestry je viděly a líbaly. Mimo to velmi mnozí lidé byli tak šťastni, že mohli se dotknouti svatých ran.

Končíme tuto kapitolu odpovědí na otázku, která asi nejednoho čtenáře zajímá: Proč asi Božský Spasitel vtiskl Františkovi tyto rány? Odpovídám slovy jeho prvního životopisce Tomáše z Celano: „Miloval Ježíše Krista láskou neobyčejnou a podivuhodnou. Oh, jak se stále zabýval Milým svého srdce, jak se Jím stále živil, jak o Něm mluvíval. Vše to jest nejlépe známo těm, kteří s ním žili. Ježíš byl mu vším. Velmi často, když sedával u stolu, zapomínal na jídlo a nápoj, rozjímaje o Ježíši. Jakmile mu někdo počal mluvit o milovaném předmětu jeho duše, byl hned u výtržení mysli, takže pak mohli mluvit a s ním nakládati bratři jakkoliv, nevěděl, co se kolem něho dalo. Když byl někdy na cestě, vždy buď rozjímal o Spasiteli, nebo prozpěvuje si, vyzýval všechny tvory, aby mu pomohli Ježíše chváliti. V takových chvílích velmi často zapomínal na cestu, ubíraje se buď zcela jiným směrem, anebo zůstává státi. Právě proto, poněvadž žil jen pro Ježíše ukřižovaného, Ježž stále nosil ve svém srdci a s Nímž se stále zabýval, právě proto byl od Boha obdařen prede všemi lidmi svatými ranami, aby tak i svým zevnějškem se podobal milému Ježíši.“

XXII.

Františkova pokora.

Pokoru nazývají svatí základem a ochranou všech ctností, základním kamenem křesťanské dokonalosti, jenž musí býti tím hlubší, čím vyšší má býti budova dokonalosti. Třebas pokora není vždy patrna, přece jest nejznamenitější mezi všemi ctnostmi, přece podle svatého Tomáše Akvinského jako základ ostatních ctností zaujímá první místo. Jako při stavbě budovy kladou se nejprve základy, pak teprve zdi a sloupy, byť i sebe drahocennější, tak i v životě duchovním musí pokora předcházeti všechny ostatní ctnosti, třeba sebe vznešenější; neboť dle slov svatého Řehoře, kdo by si chtěl bez pokory získati ostatních ctností, házel by písek proti větru.

Jak známo, rozeznává se pokora rozumu a pokora vůle. Podle svatého Bernarda záleží pokora rozumu v tom, že máme o sobě nepatrné mínění a že považujeme se za opovržení hodné a bídné tak, jakými vskutku jsme. Pokora vůle zase záleží v tom, že si upřímně přejeme býti od jiných opovrhováni a že se radujeme, když skutečně jsme opovrzeni. Hlavně neseme-li opovržení trpělivě, máme pravou zásluhu pokory, neboť záslužnější jest pokora vůle než pokora rozumu. Nuže, poohlédněme se nyní, jak se oba tyto druhy pokory jevily na našem světci Františkovi.

Soudíce podle dosavadního života Františkova, v němž se shledáváme s velikou svatostí a dokonalostí, můžeme bez nadsázky tvrditi, že též jeho pokora byla neobyčejně veliká. Byl zcela přesvědčen, že jest nejuicotnější a nejbídnější ze všech lidí. Vše, co na něm bylo dobrého, přičítal Tvůrci a Dárci všeho dobra; tak prokazoval čest Tomu, Jemuž náležela. Na př. mluvil někdy o přijatých darech a milostech, aniž tím jeho pokora pozbyla záslužnosti. Takové uznání a vyznání zvláštních milostí a darů, jež jsme obdrželi od Boha, není pýchou, jak dí svatá Teresie, nýbrž spíše pobídkou k pokoře a vděčnosti. Někdy se ovšem František snažil zatajiti některou velikou milost, jíž byl od Boha obdařen, ale to se

stalo proto, že neviděl toho potřebu, aby jiní o ní věděli. Kdykoliv však uznal, že by bylo prozrazení milosti ke cti a slávě Boží a k prospěchu bližního, neváhal ji říci.

Tak na př.: Jednou zjevil kterémus ze svých důvěrných soudruhů: „Jest na zemi jistý sluha Boží, který jest velice milý Pánu. Dokud bude žíti, nedopustí Bůh, aby panovala drahosta a hlad mezi lidmi; po jeho smrti bude však jinak.“ Ačkoli z jeho slov bratr poznal, že tím sluhou Božím míní František sám sebe, přece, jak dí Tomáš z Celano, nevinil otce z marnivosti, hledalť totiž světec spřízněnou duši, kterou by tímto sdělením povzbudil k větší chvále dobroty Boží.

Jindy mluvil František se svými spolubratry o výroku svatého apoštola Pavla: „Kdo se chlubí, v Pánu se vychloubej!“ K těmto slovům poznamenal: „Nesluší se nikdy honositi se tím, co i každý hříšník může konati. Hříšník se totiž může postiti, slzy prolévati, tělo své bičovati; jest jedna věc ovšem, které nedokáže, býti ve svém nitru Pánu věren. A hle, to právě má býti předmětem naší chlouby. Můžeme se chlubiti beze všeho nebezpečí, když Bohu dáme všechnu poctu, jež Mu náleží; když se snažíme býti Jeho věrnými služebníky a když Mu odevzdáme vždy všechny ty dary, jimiž nás ve své nesmírné dobrotě zahrnul.“

Klada váhu na to, že jsme povinni vždy býti věrnými služebníky Božími, byl František dokonale přesvědčen, že člověk nikdy nemá příliš sobě samému důvěřovati, nýbrž že má vždy míti k sobě jakousi nedůvěru. „Nechvalte mne,“ říkával nejednou svým bratřím, když naň hleděli jako na sluhu Božího omilostněného, „nechvalte mne, neboť ani moje nevinnost, ani moje spasení nejsou dosud zaručeny. Snadno mohu upadnouti ve hřích, ano ještě mohu míti syny a dcery a upadnouti v nemilost, jak u Boha, tak i u lidí. Nikoho nelze považovati za svatého, dokud jest zde na světě, neboť stále se neví, jak skončí.“

Kdysi o Božím Hodu vánočním kázal v Poggio Bustone. Svou promluvu začal slovy: „Považujete mne za svatého, vyššího ostatních a proto jste v tak hojném počtu přišli mne poslechnouti. Jste však na velikém omylu, nejsem takový, jakým se vám zdám. Slyšte, po

celý letošní svatopostní čas jsem si pochutnával na dobře připravovaných pokrmech,“ Kdo by ho byl neznal, byl by si myslil, kdo ví jakým jest mlsálkem, a zatím byly mu ony pokrmy po čas nemoci od lékaře předepsány. Než i to již považoval ve své veliké pokoře za přestupek a vyznal se z něho. Kdykoliv mu bratři v jeho churavosti něčím přilepšili, vždy o tom veřejně mluvil k svému pokoření.

Představený jednou v zimě viděl, jak se František ve svém chatrném rouše třese zimou. Bylť totiž v tu dobu vážně nemocen. I uznal za dobré dáti mu do řeholního roucha vsaditi podšívku z kožešin. Ale špatně pochodil. „Dobrá,“ řekl světec, „přijímám, ale pod tou podmínkou, když kožešinu dáš také přišít i zevnitř, aby každý hned věděl, jak hovím svému tělu.“ Tomáš z Celano vypravuje o této události, dodává k tomu: „Ó, jak podivuhodný to člověk, vždy týž jak uvnitř, tak zevnitř, ve slovech i skutcích, jako poddaný i představený.“

Jindy učinil však František mnohem více. Jsa velice nemocen a sláb, požil několikráte na radu lékařovu pečených kuřat. Než jakmile se poněkud uzdravil, již si činil výčitky pro tuto svou zbyčkanost: „Dobrý lid má za to, že se ustavičně postím a já si zatím dopřávám takových labůdek. A o tom by se lidé neměli ničeho dovědět? Věru, bylo by to neslušností a hanbou pro mne.“ To řka, vybídl Petra Kathanii a ještě jiné bratry a spěchal s nimi do kostela svatého Rufina. Lid, vida jej přicházeti, přichvátal na jeho kázání. A skutečně kázal, ale jak dojemně. Svlékl vrchní roucho a v spodním šatě, maje provaz kolem krku, dal se od bratří vléci po náměstí, hořce pláče. Lid s uctivostí hleděl na toto nevídané divadlo. „Slyšte, drazí přátelé,“ volal světec, „veřejně se vám vyznávám, že jsem ve své nemoci hověl svému tělu a pochutnával si na kuřetech.“ Bratru, který ho táhl po ulici za provaz, nařídil volati: „Podívejte se na toho darebu, chce slouti svatým a zatím si pochutnává na kuřátkách.“ Lid vida takovou pokoru, slzel pohnutím. Bijíce se v prsa, volali lidé: „Uznává-li se František vinným, že v čas nemoci dopřál si silnější stravy, co pak se teprv stane

nám, kteří dopřáváme svému tělu všeho, nač si jen pomyslí? Nám přísluší, abychom na sebe žalovali, poněvadž hovíme tělu a smyslnosti své. Běda, běda nám!“ — Lepšího kázání jistě František nemohl prosloviti.

Když mu všechno pokořování u lidu nic nepomáhalo, nýbrž lnuli k němu stále větší úctou, nevěděl již o jiném prostředku, než že veřejně na sebe žaloval i nejmenší chyby a poklesky, jichž se více méně dopouští ze slabosti lidské každý člověk. Udělil-li mu Bůh zvláštní milost, říkával: „Tuto milost jsi, ó Pane, seslal s nebe mně bídnému a nehodnému hříšníku; nuže, poněvadž jsem největší zločinec, svěřuji ji Tobě v opatrování.“

Ačkoliv poklesky jeho nebyly těžké: byla to někdy samolibá myšlenka, jež vznikla v srdci proti jeho vůli, třebaš v ní nesvolil; nebo méně laskavé slovo, pronesené v přenáhlenosti, bez zlého úmyslu, již se z toho veřejně vyznával. Kdo by jej byl neznal, byl by věřil jeho slovům, že jest skutečně tak zlým, za jakého se prohlašuje; že jest skutečně „nádobou ztracenou“, zač sebe považoval.

„Tak chci vždy žíti,“ říkával, „takový život chci vždy vésti, ať jsem již v některé poustevně nebo na veřejném místě, aby mne každý mohl viděti; neboť, poněvadž mne lidé považují za svatého, byl bych pokrytcem, kdybych v jejich přítomnosti nevedl život svatý.“

Kdysi daroval chudé stařence, prosící o almužnu, svůj plášť. V té chvíli pocítil nad tím dobrým skutkem zálibu. Než hned se na veřejném místě za tento poklesek pokáral tím, že se z myšlenky své vyznal. Jindy se zase při jiném poklesku veřejně trestal.

Jednou vraceje se z Assisi do Porciunkule, našel tu bratra Jana, příjmím hlupáčka, jak ve své komůrce ošetřuje malomocného. Ačkoliv vždy bratřím doporučel, aby se ujímali oněch ubožáků, přece tentokráte neschvaloval počínání Janovo, maje na mysli možnost úkazů. „Bratře,“ káral laskavě bratra Jana, „chybuješ, že tak důvěrně jednáš s našimi milými přátely Božími. Vzpomeň si přece, jak snadno by mohla nemoc se rozšířiti, když se tolik stýkáme s lidmi.“ Než když viděl,

jak se bratr zarmoutil, hned litoval svých slov. Bez meškání odebral se k svému vikáři, pokorně se mu vyznal ze svého poklesku a prosil za odpuštění. „Prosím tě, bratře,“ pravil k němu, „ulož mi za pokání, abych jedl s oním malomocným z jedné mísy.“ Vikář se sice zhroutil pokání, o něž světec žádal, ale znaje ho, doložil: „Čiň, bratře, jak za dobré uznáš.“ Vikář Petr Kathanii nad takovou pokorou milovaného otce zaslzel.

Jednou přál si František mluvit s bratrem Bernardem z Quintavalle, aby se s ním poradil o různých duchovních záležitostech. Když ho nenašel doma, vyšel do lesa, kde často jmenovaný prodléval na modlitbách. Ale ani tam ho nenašel. Počal ho tedy volati, ale Bernard pohřížen v rozjímání, neslyšel ho. Nad tím se poněkud rozčilil, než hned v zápětí litoval svého poklesku. Když se setkal s Bernardem, vrhl se mu k nohám a vyznával mu svou vinu. Za pokání mu poroučel, aby naň šlápl. Hned si také lehl na zem a nepovolil, až bratr vykonal, oč žádal.

Podle svatého apoštola nikdy se nepovažoval František za ospravedlněného, ač mu svědomí ničeho nevyčítalo. „Františku,“ říkával sám k sobě, „kdyby byl Bůh pro obyčejného zločince tolik učinil jako pro tebe, jistě by byl již dávno světcem a ne takovým bídným hříšníkem, jako ty.“ — Jednou tázal se ho bratr Pacifik, co sám soudí o sobě, jaký že ho osud čeká na věčnosti. „Jsem tím nejhorším hříšníkem na širé zemi. Kdyby byl sebe větší hříšník od Boha tolik milostí obdržel, jako já, jistě by byl sedmkrát lepší mne.“ A slova ta nebyla jen tak do vzduchu pronesena, bylať hlubokým přesvědčením Františkovým.

František v pravdě byl pokorným, ba nejpokornějším ze všech lidí, kteří kdy na světě žili. Podle Tomáše z Celana byl pokorný ve svém smýšlení, pokornější však ještě v posuzování sebe sama. Měl za to, že jest lépe nemíti ctností, nežli učiniti je podkladem marné chvály a ctizálosti. Jedinou věcí se lišil od lidí, kteří se snaží býti pokornými, jevil se totiž vždy nejmenším ze všech, ač ho Bůh ustanovil knížetem svého domu. Byl jedním z nejlepších pracovníků Jeho milosti a prozřetelnosti a za nic na světě by nebyl promarnil

nebo ztratil sebe menší částku darů mu poskytnutých. Nikdy nedopustil, aby v jeho životě byla jediná chvílka promarněna. Často říkával, že nejítí ku předu jest tolik, jako jítí nazpátek; a činiti něco jiného než dobro, jest urážkou Boží.

Touhou po větší dokonalosti byl všecek proniknut. Jedné noci v Sieně svolal své bratry a počal k nim mluvit: „Bratři, prosil jsem Boha, aby mi dal vždy poznati, kdy jsem Jeho sluhou a kdy ne. Neboť, jak všichni víte, jest mým nejvroucnějším přáním býti sluhou Božím, a to vždy za všech okolností života. A hleďte tu dobrotu Boží. Obdržel jsem od Boha odpověď: Považuj se vždy bez rozmyšlení za mého služebníka, když myslíš, mluvíš a jednáš svatě. Říkám to, bratři, proto, abyste mne vždy pokárati a zahanbili, kdykoliv bych se dle toho neřídil.“

Důmyslně se také postaral, aby se vždy někdo našel, kdo by ho upamatoval na jeho povinnosti. Poněvadž mu byly chvála a pocta nejprotivnější, nařídil svému průvodci, aby jej vždy tupil a haněl, budou-li ho lidé chváliti. „Jen mi řekni, bratře, vždy ryzí pravdu. Lidé o mně mluví nepravdu a připisují mi, co mi ani za mák nepatří.“ Počal-li mu bratr z poslušnosti hodně spílati, měl František z toho srdečnou radost. „Výborně, bratře“, říkával, „Bůh ti to odplat! Takové nadávky sluší synu Petra Bernardone, poněvadž jest v nich ukryta ryzí pravda.“

Avšak vždy se to Františkovi nepodařilo, aby bratři s ním nakládali, jak si přál. Stačí jen čísti legendární vypravování o způsobu, jak se jednou místo modlitby bavil se svým bratrem Lvem. Předříkával mu všemožné nadávky a pohanu, aby mu jimi spílal, ale bratr Lev z vnuknutí Božího vždy říkal opak. Věru člověk zaslží, když čte toto líčení ve spise: „Kvítko sv. Františka.“

Pokora Františkova se také jevila na venek. Byl všem přístupný, ke každému laskav a zdvořilý. Neliboval si z pokory ve vzletných slovech, nemiloval zvláštností ve svém chování a nebyl marniv ve své práci. Z pokory vzdal se výsady, kterou měl jako nejvyšší představený řádu, voliti si některého z bratří za společníka. Spokojoval se tím, kterého mu určil jeho vikář.

Nejkrásněji však jeví se pokora Františkova v tom, že zůstal státi u prahu kněžství. Míti větší moc, nežli mají serafíni, vésti duše k spasení a býti andělem Božského milosrdenství, vše to vyžaduje svatosti, jíž se lekal František. Tento pocit bázně lze čísti z každé řádky jeho krásného listu ke kněžím řádovým. Maje tak vznesené mínění o stavu kněžském a tak nízké mínění o sobě, neodvážil se překročiti práh jáhenství, jenž ho dělil od důstojnosti kněžské.

Svatá pokora jest v úzkém spojení se svatou prostotou. „Svatá prostota,“ dí Tomáš z Celana, „jest dcera milosti, sestra moudrosti, matka spravedlnosti.“ Proto také pokorný František vynakládal všemožnou péči, aby si ji získal a také si ji u jiných oblíbil. Skutečně měl za to, že tam, kde jest svatá prostota, jest i milost. Tak si jen vysvětlíme jeho velikou náklonnost a lásku k lidem prostým a nuzným; soudil totiž, že lidé prostí svým stavem, tím bližší jsou Bohu. Nepravil sám Božský Spasitel: „Děkuji Ti, Otče, že jsi zjevil tyto věci maličkým, to jest prostým?“ Těchto slov jsa vždy pamětliv, nikdy nebránil lidem prostým a chudým vstoupiti do řádu. Jeho srdce náleželo jim; bál se všeho, co by je mohlo vytrhnouti z toho stavu. „Kdo není učený, nestarej se, aby se jím stal.“

Jak krásným příkladem prostinké pokory jest pro každého z nás svatý František! Kéž bychom ho všichni v této ctnosti následovali; kéž bychom jako on cvičením se v pokore položili základ k budově svatosti. Nikdy se nehonosme bohatstvím, úřady, vyznamenáním a skvělým postavením; nikdy se nechlubme pozemskými, pomíjitelnými statky. Vše to nám nedodává ceny, ba spíše nás naplňuje pýchou, činí nás zatvrzelými a živí v nás nezřízené náklonnosti, které jsou nám pak nesmírně zhoubny. A proč bychom se také měli těmito pomíjitelnými věcmi honositi? Máme snad něco, co bychom nebyli obdrželi od Boha? Také se nikdy nevynášejíme nad jiné pro milosti, jichž nám Bůh udělil a nepovyšujeme se pro ctnosti, jichž jsme snad dosáhli. Kdo se svou ctností honosí, není již ctnostný; neboť pokora jest základem vší ctnosti. Abychom však opravdu byli tak pokorní iako byl František, musíme dobře znáti sami sebe. iak

tomu bylo u něho. Jen ten, kdo uznává své poklesky a hříchy, dovede býti tak pokorným jako svatý František.

XXIII.

Poslušnost a čistota Františkova.

Křesťanské dokonalosti, pokud jest ovšem na tomto světě dosažitelná, může s pomocí Boží dosáhnouti každý křesťan, ať již má jakékoliv postavení, ať žije v jakýchkoli okolnostech. Nejjistější však cestou k dokonalosti jest zachovávání tří evangelických rad, totiž dokonalého poslušenství, ustavičné čistoty a dobrovolné chudoby. Zachovávání těchto tří rad tvoří podstatu řeholního života. Řehole Františkova jest zachovávání těchto rad svatého evangelia životem v poslušnosti, chudobě a čistotě. Svatý zakladatel vedl své bratry k evangelické dokonalosti nejen slovem, nýbrž hlavně vlastním příkladem. Hlubokou pokorou dával svým synům příklad, jak by měli začíti velkolepou budovu dokonalosti. Zachováváním však tří evangelických rad jim ukazoval, jak by měli na pokoře tuto budovu provésti a dokonati. Proto také v této a následující kapitole ukáží, jak byl František věrným plnítelem všech tří evangelických slibů.

Dokonalost jest srovnalost vůle naší s vůlí Boží. Poslušnost jest však právě pomůckou, již můžeme vůli Boží poznati a dle toho pak také své jednání zařídit. Poslušnost jest největší obětí, kterou vůbec člověk může přinést. Kdo daruje Bohu své jmění rozděláním ho mezi chudé, — kdo hanbu a potupu trpělivě snáší, — kdo tělo své mrtví posty a kajícími skutky, dává Bohu jen část sebe. Kdo však Bohu obětuje svou vůli, slibuje svatou poslušnost, daruje Mu vše, co má a míti může.

V ctnosti poslušnosti vynikal František velice; nebylo snad člověka, jenž by se byl tak málo řídil úsudkem vlastním jako on. Jeho zásadou bylo: „Bratr Menší dotud všecko neopustil, dokavad si ponechal svůj vlastní úsudek.“ Poslušnost byla jeho živlem. „Bratři“, říkával, „obdržel jsem od Boha milost, že bych právě tak rád poslouchal novice, jenž teprv vstoupil do řádu, kdyby

mi byl ustanoven za představeného, jako nejstaršího a nejlepšího bratra z řádu; neboť ti, kdo jsou podřízeni, nesmějí nikdy viděti v představeném pouhého člověka, nýbrž Boha, Jehož jest představený zástupcem.“

Poslušnost činí i nejnepatrnější věci záslužnými. Oceňuje záslužnost této ctnosti, chtěl František vždy raději poslouchati než poroučeti. Jednoho dne zvolal v nadšení: „Viděl jsem nedávno, jak jakéhosi slepce vedl malý psík!“ Tím chtěl naznačiti, že jako slepec se svěří zcela v ochranu svého psíka, tak také kdo chce býti opravdu poslušen, musí se zcela svěřiti vedení svého představeného, aniž si ponechá rozhodování o čemkoli. Proto si také vyžádal jednoho z bratří za svého guardiána čili představeného, ba byl i poslušen bratra, který mu byl dán za průvodce. Jako sám byl vždy dokonale poslušen, tak si přál, aby všichni bratří byli vždy poslušni svých představených. Sebe sama a svůj řád podrobil poslušenství svaté římské Stolice.

Z toho patrně, že kladl zcela správně poslušnost za základ veškerého života řeholního. Či není to právě poslušnost, jež tvoří, oživuje a udržuje v kázni řeholní rodiny? Přál si však, aby poslušnost jeho bratří byla obdařena známkami, jež ji činí tak milou. Podle jeho přání měla býti vždy hbitá, pečlivá, ochotná a prostičká. Vždy zdůrazňoval, že řeholník, když obdrží rozkaz a nesnaží se jej co nejdříve vykonati, ztratí veškeru bázeň Boží a nemá uctivosti k představenému. Máme tedy vždy hned, bez dlouhého rozmýšlení vykonati vše, co jest nám poručeno. Často již Bůh odměnil takovou rychlou poslušnost. Poslušnost musí býti pečlivá, to jest, máme se vši možnou důkladností beze všeho rozumování vykonati, co se nám poroučí. Ovšem taková poslušnost nevyklučuje, že by nebylo dovoleno představenému slušně vyložiti, jak by se dala věc za jiných okolností jinak provésti. Pozorujeme-li však, že představený jest jiného názoru, vykonejme vždy, co nám poroučí. Zodpovědnost nese on, nikoliv my.

Jednoho dne hovoře s bratřími, František naříkal: „Ach, bratři, nevím, zda by se našel v celém světě řeholník, jenž by dokonale poslouchal svého představeného.“ Když bratří zaražení na něho pohlíželi a konečně

jej žádali, aby jim vyložil, v čem záleží pravá poslušnost, pravil: „Představte si mrtvolu, položte ji nebo postavte, kam vám bude libo, vykoná vše, co s ní učiníte. Dáte-li ji na trůn, nebude hleděti do výše, nýbrž dolů k zemi. Oblecte ji do nachového roucha, a bude vám připadatí dvojnásob bledší. Vizte, mrtvola jest obrazem řádného řeholníka. Ať jest mu přikázáno to či ono, vše řádně vykoná. Je-li sesazen se svého úřadu, nereptá a neptá se po příčině toho; ať je poslán na to či ono místo, jde tam bez odmluvy; s radostí zůstává vždy tam, kam ho dají; nenaříká, je-li přesazen; svěří-li se mu nějaký úřad, přijme jej poslušně a zůstane pokorným jako byl dříve; třebaš mu svěřili nejvyšší hodnosti, tím více se pokládá jich nehodným.“

Také třetí stupeň poslušnosti doporučoval vždy svým bratřím, totiž, aby vždy poslouchali ochotně. Představení musí nad námi bdíti, o nás se starati, za nás pracovati, a proto jest povinností každého podřízeného, aby jich byl vždy a ve všem poslušen a je miloval. „Bratři,“ říkával svým synům, „jakmile zaslechnete hlas představeného, vykonejte, co vám poručí a nečekejte, až vám to řekne po druhé. Nehledte nikdy na to, že snad vám jest někdy nemožno vykonati to, co vám uložil, jste-li ochotni poslechnouti, dokážete to, poněvadž svatá poslušnost vždy silami oplývá.“

Má tedy býti poslušnost naše nejen ochotná, nýbrž i prostičká. Nerad poslouchati a reptati proti představenému jest podle svatého Bernarda spíše hřích nežli ctnost. „Veselého dárce miluje Bůh,“ dí svatý apoštol. Bůh miluje toho, kdo rád a ochotně poslouchá, a to „v prostnosti srdce svého.“

Nepátrej nikdy po důvodech, proč se ti to či ono poručí; neboť v takovém případě by byla tvoje poslušnost jen nedokonalá. Chceš-li býti Ježíši Kristu opravdu milý, pros své představené, aby kdykoliv za dobré uznají, beze všech ohledů a podle svého dobrozdání poroučeli. Zásluha poslušnosti jest pak pro tebe tím větší. Starej se o to, aby tvá poslušnost vyplývala jen z úmyslu, abys vyplnil vůli Boží; jinak bys uspokojil sice člověka, ale nikoliv Boha. V pochybných případech činn to, o čem můžeš souditi, že by ti to tvoji

představení poručili aneb aspoň učň to, co se nejvíce protiví tvým náklonnostem.

Druhým základním kamenem života řeholního jest svatá čistota. Tato ctnost staví člověka na roveň andělu, jak dí svatý Efrem, neboť jako andělé jsou čisti od své přirozenosti, tak duše čistotné jsou zase anděly ctnosti. Kristus Pán tak velice si vážil této ctnosti, že si vyvolil panenskou matku, učinil svým pěstounem panického svatého Josefa, měl panického předchůdce a Jeho zvláštním miláčkem byl panický svatý Jan. Křesťanští moralisté vždy učili, že mezi pokorou a čistotou jest jakýsi vzájemný poměr, že totiž duše v pravdě pokorná jest také čistotná; když to náležitě uvážíme, řekneme, že to jest skutečná pravda. Bůh zvláště ty ochraňuje, kteří v Nĕm hledají svou oporu, dává jim milost svou, jak dí Písmo svaté, která k dosažení vítězství úplně dostačuje, byť se naskytly sebe větší obtíže a boje. Vpravdě pokorné duše nedůvěřující sobě samým jsou velice opatrné, vždy a ve všem spoléhají na Boha, ať jest to již jakékoliv nebezpečí. Tak činí je svatá pokora nezranitelnými.

Poněvadž František se vyznamenával tak hlubokou pokorou, plným právem také můžeme říci, že byl také čistým. Před svým obrácením vedl život rušný a veselý, pročť se svatým Bonaventurou uznáváme, že jen zvláštní ochraně Boží byl díky zavázán, že za tehdejších zkažených časů zachoval si neporušenou čistotu. Byl ovšem často pokoušen proti svaté čistotě, ale věděl proti tomu dobrý prostředek, totiž trýznění těla. Válel se za zimy ve sněhu nebo jindy zase v trní, — a bylo po zlé žádostivosti.

Jednou si mu stěžoval kterýs bratr, že vede velmi častý boj proti nečistým pokušením a prosil Františka, aby se za něho modlil. Laskavě těšil ho světec: „Věz, bratře, že právě pro tato pokušení tě považují za pravého sluhu Božího a tebe milují. Pokušení totiž, když je překonáme, jest jakýmsi prstenem, kterým si Bůh zasubuje své duše. Nikdo se tedy nemůže považovati za sluhu Božího, neprošel-li cestou pokušení a utrpení. Vidím mnohé, kteří mají radost nad duchovním pokrokem, poněvadž již delší čas nebyli navštíveni žádnými poku-

šeními. Taci nechť uváží, že právě se zřením na jejich slabost Bůh s nimi tak mírně jedná. Prozřetelnost Boží vystaví jen ty za terč pokušení, kdož jsou již upevnění ve ctnosti.“

František však byl vždy sám na sebe velice opatrný, aby zachoval neporušenou lilii svaté čistoty. Zvláště se varoval styků s druhým pohlavím, říkávaje: „Styky s osobami druhého pohlaví jsou příjemně lahodícím jedem, jenž dovede omámiti i svaté.“ Když však přece někdy nucen byl s nimi jednati o duchovních záležitostech, vždy měl s nimi rozmluvu co nejkratší. Hovořil s nimi u přítomnosti jiných, nebo při otevřených dveřích tak hlasitě, aby ho všichni slyšeli. Když však někdy ženské osoby zabočily na pole záležitostí světských, pozdvíhoval zraků svých k nebi, jakoby tam hledal odpovědi. Byla-li mu rozmluva dlouhá, umkl a nedal odpovědi. Zrak svůj u přítomnosti osob druhého pohlaví měl vždy sklopený. Sám se jednou vyznal jednomu ze svých bratří: „Bratře, věř mi, mluvím ryzí pravdu, že bych ze všech žen, které jsem od svého obrácení viděl, poznal jen dvě, totiž Kláru a Jakubu ze Settesoli.“

Následující událost dokazuje jasně, že podle těch zásad František také se řídil. Ubíraje se z dědiny Bevagna nedaleko Assisi, byl postem tak seslaben, že nemohl dále. Usedl tedy na kámen, čekaje, až mu jeho průvodce přinese z vesnice něco k jídlu. Ten běžel, co mu nohy stačily, do nejbližšího stavení a prosil hospodyně o kousek chleba pro vysíleného otce. Hodná paní sebravši, co se jen dalo, spěchala se svou dceruškou k světcům. Když se František občerstvil, odměnil se hodné ženě tím, že jí krátkými ale vzletnými slovy vylíčil záslušnost dobrých skutků, konáme-li je z lásky k Bohu. Po celou dobu nepodíval se na ženu, pohlížeje stále k zemi. Když obě, matka a dcera, políbivše světců ruku, se odebraly domů, tázal se ho společník udiveně, proč ani jediným pohledem se neodměnil hodné dobroditelce a její dcerušce. „Milý synu,“ odvětil mu, „kdo by se nebál pohlédnouti na nevěstu Kristovu? Mluvil jsem s ní; dodávají-li oči a pohyby naše vůbec důrazu tomu, co mluvíme, pak mohla ona zcela volně na mne se dívati, ale já jsem nepovažoval za nutné tak činiti.“

Jak sám miloval svatou čistotu, tak si také přál, aby jeho bratři o ni byli pečliví. Kdykoliv s nimi mluvil o zachování této ctnosti, vždy činil to s větším důrazem a větší vážností než měl ve zvyku při jiných věcech. Často jim uváděl za příklad svatého Joba, který učinil smlouvu s očima svýma, aby nikdy nemyslel o panně. Varoval je vždy před všetečnými pohledy a rozmluvami s osobami druhého pohlaví. Aby je o tom lépe přesvědčil, vypravoval jim jednou toto podobenství: „Jakýsi král poslal dva dvořeniny s poselstvím ke královně. Poslal jednoho po druhém. První, když přišel před královnu ani se neodvážil na ni pohlédnouti, vyřídív své poselství, rychle se zase vrátil ke králi. Druhý však se zachoval zcela jinak. Když se vrátil ke králi, počal mu vychvalovati, jak má sličnou manželku, nazýváje ho šťastným manželem. Nad tím se však král rozhněval. „Nestoudný bídníče,“ přerušil rozhorleně jeho líčení, „jak jsi se opovážil vzhlednouti na vnady mé ženy? Vidím, že jsi se zabýval hříšnými myšlenkami.“ A nemeškaje, dal si zavolati prvního dvořenína a tázal se, jak se mu líbí královna. Na to odpověděl moudře dvořenín: „Pane, to jest, myslím, tvoje věc. Mou povinností bylo jen donésti královně tvůj rozkaz, o nic jiného jsem se nestaral.“ „Tak jest to správné,“ zvolal král, „cudné byly tvé oči a cudným jest jistě vždy i tvé chování. Tebe si u dvora ponechám, ale ty nestoudníče, klid se mi s očí. Děkuj Pánu Bohu, že tě za tvou všetečnost netrestám.“

Aby všichni bratři měli tuto pravdu stále před očima, vložil ji také do své řehole z roku 1221. Čteme v ní tato slova: „Všichni bratři, ať jsou kdekoli, varujte se před hříšnými pohledy na ženy a jejich návštěvami; nikdo ať se s nimi neradí, s nimi sám necestuje, ani s nimi nejí za jedním stolem. Kněz ať s nimi jedná počestně, ukládaje jim pokání nebo poskytuje jim spasitelné poučení. Nikdo ať se nezavazuje k duchovnímu vedení ženy, nýbrž ať ji krátce poučí, a ona ať sama činí pokání. Mějme se všichni velice na pozoru a všechny své smysly mějme na uzdě, poněvadž praví Pán: Každý, kdo by pohleděl na ženu k požádání jí již zeizoložil s ní v srdci svém.“ Také ve své poslední řeholi z r. 1223

vložil asi totéž synům svým na srdce ve své jedenácté kapitole. „Nedřímejte,“ říkával svým bratřím, „nepřítel náš stále dnem i nocí nad vámi bdí. Třebas jste mu po dlouhá léta nedopřávali sluchu, nedá se odstrašiti; za vši námahu bude dostatečně odměněn, když konečně — třebas po letech vás dostane do svých tenat.“

Se svatou Klárou a jejími duchovními dcerami jednával vždy František podle těchto zásad a přál si, aby jeho synové činili podobně. Když se jakýsi bratr nabízel, že donese k svatému Damianu věc, kterou by byl světec rád poslal svaté Kláře, pokáral ho přísně, uváděje mu na mysl zákaz řehole. Jinému pak z bratří nařídil, aby tam věc donesl. Když se kterýsi bratr opovážil navštívit svatou Kláru bez dovolení, potrestal ho tím, že mu nařídil v nejnужnějším oděvu v zimě vykonati cestu z jednoho kláštera do druhého. Toť byl také nejprísrnější trest, jež kdy uložil František; z toho můžeme poznati, jakou váhu kladl na ctnost svaté čistoty.

Jedenkrát po mnohém zdráhání navštívil klášter svatého Damiana. Prosily ho totiž řeholnice, aby k nim promluvil. Přišel do kostela, klekl na zemi a s očima k nebi pozdviženýma jal se modliti. Po chvíli poručil, aby mu přinesly popel. Když se tak stalo, nasypal z popela kolem sebe kruh, zbytek pak si nasypal na hlavu. Tiše a s ustrnutím hleděly zbožné řeholnice na jeho počínání, nevědouce, co by to mělo znamenati. František se zase pohřížil v modlitbu. Po chvíli povstal a počal se modliti kající žalm 50.: „Smiluj se nade mnou, Bože, podle velikého milosrdenství svého.“ Když skončil, rychle opustil kostelík, zanechav duchovní své dcery dojaté až k slzám. Příklad jeho kajícího a umrtvenosti jistě na ně lépe působil, než sebe výmluvnější slova

Z jednání Františkova vidíme jasně, že přísně krotil své smysly. Nikdy ani při jednání s osobami svatými a ve ctnosti utvrzenými nezdála se mu opatrnost zbytečna. Věděl, že ďábel dovede člověku nastrojiti tak jemné a na oko nevinné léčky, že nedá-li si pozor, i člověk sebe světější klesne. Za takových zásad a při takové opatrnosti nebylo divu, že si světec a jeho první společníci vždy uchovali neporušenou ctnost čistoty, která se právem nazývá andělskou.

XXIV.

Františkova chudoba.

Zásady světa odporují zásadám Božím. V očích světa jest bohatství základem velikosti, před Bohem však základem pravé velikosti a svatosti jest chudoba. Chudobu nazývají svatí otcové strážkyní ctnosti, neboť zachovává v řeholních osobách umrtvenost ducha, pravou pokoru, vzdalování se věcí pozemských a především vnitřní sebranost. Znamky pravé chudoby jsou tři: Aby někdo mohl býti nazván chudým duchem, nesmí míti ničeho a také kromě Boha nesmí po ničem bažiti. Kdo nic nemá a v srdci svém živí touhu po bohatství, není v pravdě chudým, nemá ctnosti chudoby. Za druhé jest třeba srdce odtrhnouti nejen od věcí velkých, ale i nepatrných. Velmi často se stává, že se snáze zřekneme věcí důležitějších, než malých a nepatrných. Konečně vyžaduje pravá chudoba, abychom nejen podle naznačeného způsobu byli chudi, nýbrž abychom také chudobu milovali. Láska k chudobě záleží v tom, že všechny její následky s radostí na se bereme a trpělivě snášíme. Tak na př. hlad, zimu, rozličná protivitství a strádání, jež chudoba s sebou přináší.

Veliká cena svaté chudoby jest patrna z toho, že si ji sám Božský Spasitel vyvolil, když přišel na tento svět. Svatí právě proto milovali chudobu, poněvadž věděli, že se tím stávají Kristu Ježíši podobnějšími. Také František, jak dí Jan z Avilly, proto si zvolil chudobu za družku svého života, poněvadž ji Kristus Ježíš tak miloval, jak zřejmo z jeho slov: „Lišky mají svá doupata a ptáci nebeští svá hnízda, ale Syn člověka nemá kde by hlavy položil.“ František také proto dbal o svatou chudobu, poněvadž chudým duchem jest za podíl vykázáno království nebeské. Chudoba byla jeho ideálem po celý život, chudobu vyžadoval od svých bratrů. Nikdo zajisté nestřeží tak bedlivě svých pokladů, jako střežil František perlu svatého evangelia: svatou chudobu.

Když se dobrovolně zřekl všech statků pozemských, nic nepovažoval František za vlastní, ani to, čeho nutně

potřeboval. V Sarteano slyšel náhodou rozmluvu dvou bratří. První z nich byl právě před chvílkou u Františka, a když se ho druhý tázal, kde byl, odvětil, že v celle Františkově. Sotva to dořekl, již tu byl František s pokáráním: „Poněvadž nazýváš komůrku, kde bydlím, mou a tím jaksi chceš naznačiti, že jest mým vlastnictvím, vyhledám si jiné obydlí. V této celle mne již nikdo neuvidí. Pán Ježíš když bydlil na poušti, postě se čtyřicet dní a čtyřicet nocí, nedal si tam zbudovati, ani si sám nevystavěl příbytku, ale po celý ten čas bydlel v rozsedlinách hor. Proč bychom nechtěli kráčet i aspoň částečně v Jeho šlépějích, nepovažujíce nic za vlastní, třebas nemůžeme žíti bez domů a příbytků?“

Totéž smýšlení dal na jevo v poslední řeholi, poroučeje bratřím, aby si ničeho nepřivlastňovali, ani domu, ani kláštera, aniž čeho jiného, nýbrž žili ve světě jako poutníci a cizinci, v chudobě a pokoře Bohu sloužíce a s důvěrou o almužnu prosíce. Duch dokonalé chudoby jest zajisté nejvýznačnějším rysem života Františkova a takorka hybnou silou všech jeho dalších podniků. Chudobu tak hluboce vtiskl svému řádu, že až dosud po sedmi stech letech jest jeho charakteristickou známkou, kterou se liší od jiných řeholí.

Nejvřelejším přáním sv. Patriarchy bylo, aby se svatá chudobajevila vždy na něm i na všech jeho duchovních synech. Roucho a vůbec vše, čeho nevyhnutelně potřeboval, měl velmi chudičké. Od počátku až do své smrti se spokojoval pouze jediným a to dosti chatrným rouchem, opásaným obyčejným provazem, maje pod ním jen nejnutnější oděv. Již jeho zevnějšek dokazoval, v čem nalézá, v čem shromažďuje své bohatství. Srdce jeho zaníceno bylo nesmírnou láskou k chudobě; ji nazýval dokonalostí a zárukou bohatství. O tu svatou ctnost také nejednou prosil Spasitele. Uvádím jednu z jeho krásných modliteb, jak se nám zachovala:

„Pane Ježíši, ukaž mi cestu své nejmilejší chudoby. Víím, že Starý zákon byl předobrazem Nového. V onom jsi slíbil: Všeliké místo, jež šlapati bude noha vaše, vaše bude. Šlapati jest tolik jako opovrhovati. Chudoba po všem šlape, tedy jest všeho královnou. Než Pane můj, Ježíši

Kriste, slituj se nade mnou a nad paní chudobou, neboť jsem zanícen její láskou a nemohu bez ní býti spokojen. Pane můj, Ty to víš, vždyť Tys to sám byl, jenž jsi mé srdce roznítil láskou k ní. Avšak ona sedí v zármutku, ode všech zapuzena, učiněna jest jako vdova národů; jest opovrhována a nenáviděna, ač jest královnou všech ctností Naříká, sedíc na smetišti, že všichni její přátelé jí povrhnuhli a stali se jejími nepřáteli, dokazujíce tím spolu, že jsou jejími nevěrnými ženichy.“

„Viz, Pane Ježíši, tím se stala chudoba královnou všech ctností, poněvadž Ty, opustiv andělská sídla, sestoupil jsi na zem, abys se s ní věčnou láskou zasnoubil a s ní zplodil všechny děti dokonalosti. Ona také k Tobě s takovou věrností přilnula, že již v lůně mateřském Ti sloužití počala, dokavad ještě tělo tvé bylo nepatrné. Avšak i když jsi opustil mateřské lůno, přijala Tě v jeslích ve chlévě, přebývajícího ve světě zbavila všeho, nepopřávši Ti ani místa, kde bys hlavu složil. Avšak jako věrná družka následovala Tě do války našeho vykoupení a jako nerozlučitelný zbrojnoš stála při tvém smrtelném zápasu, a když učedníci tvoji odešli, zapřevše jméno tvé, neodešla od Tebe, ale zůstala u Tebe s celým svým průvodem. Ano i když sama tvoje matka, jež Tebe tak milovala a s tvými bolestmi trpěla, pro výšku kříže nemohla k Tobě dosáhnouti, tu paní chudoba se vši svou bédou, jako věrná družka, se k Tobě přivinula a s tvými bolestmi se spojila. Proto také se Ti nepostarala o to, aby byl tvůj kříž jemně sestrojen, jako jindy bylo zvykem, a hřeby, jak za to mám, zhotovila v nedostatečném počtu pro svaté rány, ani je nezašpičatila, ani neuhladila, ale připravila tři hrubé, drsně kované hřeby k tvé popravě. Když jsi již umíral žízni, hned se Ti postarala o to, abys ani doušku vody nedostal, nýbrž bezbožnými katany Ti podala přehořký pohár, z něhož jsi jen mohl okusiti, nikoliv však žízeň svou uhasiti. V nejužším tedy objetí své družky vypustil jsi svého ducha. Než tvá věrná družka Tě ani po tvém pohřbu neopustila. Nedovolila Ti, bys měl vlastní hrob, masti, plátna a jiné věci, ale aby Ti to vše bylo zapůjčeno od jiných. A při tvém zmrtvýchvstání nescházela tvá věrná choť, poněvadž v jejím

objetí slavně vstanuv, zanechal jsi v hrobě vše, co Ti bylo zapůjčeno nebo darováno. Vzal jsi ji s sebou do nebes, zanechav lidem světským vše, co bylo světského. V paní chudobě zanechal jsi pak království Boží, jímž budou označeni vyvolení, kteří by kráčeli po cestě dokonalosti.“

„Oh, kdo by nemiloval paní chudobu! Kdo by ji nemiloval nade všechno! Prosím Tě, vyznamenej mne tou výsadou a obohať mne tím pokladem. Žádám si, aby mně a mým synům na věky přináležel, nejchudší Ježíši, tak abychom pro jméno tvé nemohli míti ničeho pod sluncem jako vlastní; a cizích věcí, pokud toho potřeba káže, užívali jen tak dlouho, dokud bude tělo na živu.“

Jaká to hloubka myšlenek, hodných chudého Františka! Jako milovník chudoby nestrpěl světec u svých synů ničeho, co se nesrovnávalo s chudobou, kterou byli slíbili. Viděli jsme, jak horlil proti domu v Bologni, který se přičil duchu jeho chudoby. Krátce před svou smrtí ještě nařídil svým bratrům, aby podle možnosti pro zachování svaté chudoby vždy stavěli kláštery chudé; to bylo jeho posledním přáním jako zakladatele řádu.

Bratrům doporučoval chudobu ve všem domácím nářadí a náčiní. Nestrpěl věcí zbytečných a hlavně drahocenných. Podle jeho přání měl míti každý z bratrů jen tolik knih, kolik jich měl nutně potřebí. Jednou žádal ho provinciál, aby mu dovolil míti u sebe více knih k vlastnímu vzdělání. „Bratře“, pravil k němu laskavě, „mně se zdá, že ty a mnozí jiní chcete býti od lidí nazýváni býti bratry Menšími a plniteli evangelia. Skutky vaše však toho nedokazují. Co se mne týče, nechci pro tvé knihy ztratiti vznešenou knihu svatého evangelia, na niž jsme přísahali, že ji budeme věrně zachovávat. Dělej, jak za dobré uznáš, ale dovolení k tomu ode mne nikdy nedostaneš.“

Podobně také měla i lůžka bratrů odpovídati duchu chudoby. Světec sám se spokojoval v nemoci prostým lůžkem vystlaným houní hrubou a záplatovanou; jindy se vyspal, maje hlavu opřenu o kámen nebo kus dřeva. Když byl nucen jednou v Grecciu na rozkaz lékařův ležeti na polštáři z peří, svolil k tomu teprve tehdy,

když mu to představený poručil. Avšak ráno si stěžoval, že nemohl dobře spáti, že ho hlava bolí, že jest jako zmlácený a prosil snažně, aby mu polštář vzali.

Velice též horlil proti přepychu v oděvu. Nikdy nedovolil bratřím, aby měli více řeholních rouch než dvě. Ta však měla býti co nejjednodušší a nejdrsnější. Ostře káral ty, kdož se prohřešili proti jeho zákazu. Také vždy jim kladl na srdce, aby se nestyděli roztrhaná roucha záplatovati. Chatrné roucho, které měl sám na sobě dvě léta před svou smrtí, daroval na památku bratru Lvovi, prosil ho však, aby mu je zatím ponechal, až umře, aby je s něho stáhl.

Jeho velikou chudobu dokazuje i následující příklad. Jednou v zimě prodléval František v poustevně sv. Eleutheria nedaleko Rieti. Jeho hábit byl již tak chatrný, že vůbec nechránil před zimou. Aby bylo roucho jeho teplejší, přišil na ně veliké záplaty. Hned však si činil pro svou choulostivost prudké výčitky. Káral se, co řeknou bratři, kteří též zimu snášejí, jaké to bude pro ně pohoršení. Hned popadl nůžky a odpáral záplaty sotva přišité. Kdyby nebyli představení zakročili, byl by všechny odpáral. Vždy se styděl, viděl-li někoho chudšího než byl sám. Jednou potkal otrhaného žebráka. „Bratře“, řekl svému společníku, „musím tomu chudáku vrátiti svůj plášť, který mám na sobě, vždyť přece vidíš, že jemu náleží a ne mně. Směl jsem ho jen tak dlouho nositi, dokud ho tento ubohý muž neměl potřebí. Teď však, jak vidíš, chvěje se zimou a proto prosím tě, dovol mi, abych mu ho vrátil.“ „Ale otče, pomni, žeš sám nemocen a pláště nezbytně potřebuješ,“ namítal společník. „Nebudu zlodějem,“ odpovídal světec; „pokládá bych to za krádež, kdybych ho nedal chudšímu, než jsem sám.“ Chtěj, nechtěj, musil tedy bratr povoliti světci, aby plášť daroval.

Také často říkával svým bratřím: „Nikdy jsem nebyl a nejsem zlodějem chudých, přijímaje a užívaje almužen více než jest třeba. Vždy jsem jich méně užíval než jiní chudí, aby nebyli ode mne připraveni o to, co jim náleží.“ Tím je chtěl poučiti, že při sbírání almužen mají dbáti pravidel svaté chudoby. Jednou kázali kdesi venku a potkali chudasa, který byl polonahý. Pohnut

jeho bídou, obrátil se František k svému společníku, řka k němu: „Hle, bratře, bída toho chudáka velice nás zahanbuje. Jest nám výčitkou a důtkou, kterou nám dává paní chudoba. Vyvolil jsem si ji za svou paní a za svůj poklad, a nyní mnohem jasněji září na tomto chudasovi nežli na mně. Nevíš, že se to po celém světě rozneslo, že jsme se z lásky k Ježíši Kristu stali chudými? Tento žebrák však nás kárá, že jimi opravdu nejsme.“

Podobně jako v šatu, dával František svou chudobu na jevo ve všem, čeho potřeboval k živobytí. Co se jídla týče, chtěl býti tak chudý a od dobročinnosti lidí závislý, že právě z toho důvodu byl nazván řád jeho žebravým. Poněvadž opravdu chudými jsou ti, kdož prosí o almužnu, nikdy by se nebyl považoval za chudého, kdyby nebyl požíval chleba vyžebraného. Již výše jsem na příklad ukázal, jak si v té věci počínal. Obyčejně se spokojoval s nejobyčejnější stravou, a dostal-li něco chutnějšího, učinil si to odporným tím, že do toho namíchal popela. Když nemohl jinak a musil stolovati u lidí bohatých, stavěl se obyčejně, jakoby, kdo ví, jak horlivě jedl, při tom však strkal jídla do sáčku, který nosíval za tím účelem s sebou; venku pak podělil vybranými jídly chudasy. Jednou o Božím Hodu vánočním vstoupil do jídelny svých bratří v Grecciu. Když viděl, jak jest stůl vyzdoben a jak jsou na něm jídla, která podle jeho názoru neodpovídala svaté chudobě, beze slova vyšel ven a po několika okamžicích otevřel dveře a u dveří prosil pro lásku Boží o nějakou almužnu. Bratři ovšem dobře pochopili tuto důtku a dobře si ji zapamatovali.

Jak velice nenáviděl peněz, již jsme se přesvědčili. Jednoho dne jakýsi dobrodinec, vykonav svou pobožnost v kostelíčku Porciunkulovém, položil před kříž peněžitý dárek pro bratry. Jeden z nich, vida peníze a pamětliv jsa napomínání Patriarchy, vzal je a hodil na okno. Ale ani to nebylo po chuti Františkově. Podle jeho mínění neměl se jich bratr ani dotknouti. Za trest mu uložil, aby je vzal do úst a zanesl na hnojiště. Když byl Petr Kathanii vikářem Františkovým, prosil jednou světec, aby mu dovolil aspoň něco přijmouti od těch, kdož

blásíce se do řádu, rozdávají svůj majetek mezi chudé. Odůvodňoval svou prosbu tím, že někdy mají vskutku toho a onoho zapotřebí, čeho se jim od lidí nedostává; ale světec nedovolil. „Jak si tedy pomohu?“ tázal se Petr. „Raději zbav oltář Panny Marie vši okrasy, když jinak si nevíš rady. Věř mi, že to bude nejsvětější Panně milejší, než abys porušil svatou chudobu.“

Chudoba byla vždy zajisté obtížna, ano u mnohých i opovržena. Dante Alighieri dí o ní krásně:

. . . kteréž každý dveře,
jak samé smrti, uzavírá v smutku.

František však, snaže se věrně kráčet v šlépějích svého Mistra, zvolil si chudobu, a jako Synu Božímu tak i jemu se podařilo podivuhodným způsobem poučovati národy o této pravdě svatého evangelia. Příklad dobrovolné chudoby Ježíše Krista a svatého Františka, jeho služebníka, potěšil a obrátil nejen chudé, ale i bobaté vytáhl z kalu jejich lakoty a přílišné náklonnosti k pozemským věcem.

XXV.

Serafínská láska k Bohu.

Srdce Františkovo plálo láskou k Bohu jako žhavý uhel; nebeský žár je zcela stravoval. Jeho láska byla v pravdě heroická, v pravdě serafínská, jak jsem nade-psal tuto kapitolu, neboť téměř závodil se serafíny v milování Boha. Volám se svatým Bonaventurou: „Kdo by náležitě vylíčil žár lásky, jíž duše Františkova plála k nebeskému ženichu?“ Těmi slovy začíná svatý učitel církevní líčiti lásku svatého Františka k Bohu. Věru, když svatý a serafskou láskou prodchnutý učitel církve se neodvažoval vylíčiti náležitě lásku svého otce Františka, tím spíše já uznávám, že jsem toho neschopen. Proto v duchu prosím Dárce všeho dobra, aby z myšlenek i ze slov mých odstranil vše, co by bylo na úkor vznešenému úkolu, který jsem si v této kapitole vytkl.

Bůh stvořil Františka pro sebe a jako dar do vínku dal mu vnímavou duši pro krásu. Jeho srdce, jak dí Tomáš z Celano, bylo dokonalým hudebním nástrojem. Jakmile se jeho strun dotklo slovo — láska Boží — hned jakoby pod šmyčcem zachvěly se a vydaly mocný a líbezný soulad nebeských zvuků. Krásný doklad toho máme z mladistvých let Františkových. Když jej chudák prosil pro lásku Boží o almužnu, již byl mocně pohnut v duši. Avšak to bylo jen počátkem. — Bůh si ho zvolna připravoval k velikým věcem. Co vše zjevil tomu, od něhož chtěl býti milován? Vzdělával ho vnitř i zevně; mluvil k němu v samotě, jako přítel s přítelem; odhalil mu tajemství svého umučení, jež jest tajemstvím lásky, a konečně když již poměr jejich se stal důvěrnějším, zjevil mu, že mu vykáže místo v církvi. Tu u pramene pravdy, ve slově samého Boha ssál František to, čím později jeho rty s takovou líbezností oplývaly.

Ve spojení s Bohem zakoušel světec stále nových radostí. „Velice a vroucně miloval Boha,“ píše sv. Bonaventura, „za to však i Bůh mu za jeho lásku odplácel nevýslovnou svou láskou tak, že se zdálo, jakoby měl František Miláčka srdce svého stále před sebou.“ Bůh byl s ním, ať šel kamkoliv; všude jej svou přítomností podporoval, dodával mu odvahy svými dary a milostmi, těšil svými zjeveními. Proto také podnikl a vykonal František dílo, jemuž se až podnes svět obdivuje. Jak by byl také dovedl sám ze sebe provésti dílo, jež převyšuje síly lidské? Bůh ho však vedl za ruku a naklonil mu srdce lidská. Proto za dvanáct let změnil tvářnost společnosti lidské, jak v ohledu politickém, tak i náboženském.

Nuže, jak odplácel František Bohu lásku takovou? O tom nám nejlepší zprávy podávají, kdo s ním žili, zvláště kdož byli jeho důvěrníky, jako na př. bratr Lev. — Tomáš z Celano dí, že se může jen podívat, nikoli však vylíčiti lásku a slast, které zakoušel jeho svatý otec, žije tak důvěrně s Pánem Bohem. Nemohl někdy vysloviti jméno Toho, kterého tak nevýslovně miloval, jinak leč jen s nadšením. Radostí hořel, když vyslovoval jméno Tvé, ó Pane! Cítil tak čistou slast,

že ho považovali spíše za jednoho z dávných Tvých přátel, či lépe za přítele nově získaného, jemuž však nebylo rovno. Nalézal v Bohu zřídlo vznešené lásky, jež vířilo v jeho bytosti a jevilo se též na venek; tvář Františkova byla zrcadlem nebeského nadšení, jímž plápolalo jeho srdce.

Všechno opouštěl, jakmile zaslechl hlas Milého. Nepropásl žádného navštívení Božího. Jak upozoroval přítomnost svého Miláčka, hned se Mu zcela věnoval, a to tak dlouho, jak si toho Bůh přál. I když něco pracoval, nebo byl na cestě, jak pocítil působení Ducha Božího, nechával všeho, zastavoval se, nestaral se o své okolí a oddával se slastem nebeským. Ať byl kdekoliv, nikdy nepromarnil milosti, nikdy nezanedbal vnuknutí Božího. Živil se jen láskou Boží a nestaral se v těch blažených chvílích o jiné věci. Tyto slasti znechutily mu vše pozemské a vzbudily v něm odpor k časným záležitostem lidským. Často se stávalo, že časné záležitosti ani nedokončil, jen aby se mohl v samotě oddati radostem úzkého spojení s Bohem.

Věru, byly to blažené chvíle! Zcela ponořen v Boha, Ježz tolik miloval, nevěděl ani, co se kolem něho dělo. V těch okamžicích žil jen Bohu svému. Doklad o tom nám podává Tomáš z Celano, jenž to, co nám sděluje, zase slyšel od důvěrného společníka Františkova.

Po vtisknutí svatých ran na Alverně jel na mezku městem San Sepolcro. Lid jej vítal s nadšením. Kde kdo se k němu hrnul, aby dotknul se jeho roucha. Někteří šli ještě dále ve své úctě a ustříhovali si kousky sukna z jeho šatu na památku. Nastala kolem něho taková tlačeniče, že hovádka i s jezdcem bylo semo tamo smýkáno, ba vzniklo nebezpečí, že lid důkazy své přízně světce umačká. František v té chvíli rczjímal o Božských věcech a byl tak ponořen v rozkoše nebeské a tak důvěrně obcoval v tu chvíli s Bohem, že ničeho necítil, ničeho nepozoroval. Když již byli dávno za městem, teprv se probral ze svého vytržení mysli. Tázal se bratří, kdy již dorazí do San Sepolcro. To se mu přihodilo za jeho života několikrát.

František ve své skromnosti, jak se jen dalo, tajil vyznamenání, jimiž ho Bůh v míře tak hojně zahrnoval.

Nejraději ve své celle nebo někde v lese mezi skalami rozmlouval s Bohem. Když někdy u přítomnosti jiných cítil, že jej Bůh chce obdařiti nějakou neobyčejnou milostí, zakrýval si hlavu pláštěm aneb aspoň zahaloval tvář svou rukávem hábitu. Vždy měl péči o to, aby nikdo z přítomných neměl o tom ani zdání. Když však (jako ve výše uvedeném případě) si nemohl pomoci, uzavíral se aspoň ve svatyni svého srdce. V takových chvílích zůstával státi, maje rty sevřené, bez jediného vzdechu, jakoby v něm života nebylo.

Bylo patrno, že někdy si sám Bůh přál, aby zůstala v tajnosti aspoň část těch milostí, jimiž Františka zahrnoval. O pravdě toho se přesvědčil sám biskup assiský Quido. Jednou navštívil Františka v Porciunkuli a vešel přímo do jeho celly. Spatřil světce pohrouženého v modlitbu. Chtěl pokročiti dále, ale v téže chvíli, jak sám později jiným sdělil, pojala ho při pohledu na rozzářenou tvář Františkovu taková hrůza, že nemohl ani slova pronésti. Byl jako ztrnulý. Jakási neviditelná moc mu bránila dále jíti, ba nutila ho, aby odešel. Bůh nechtěl, aby byl jeho miláček vytržen z rajských vidin a slastí, jimiž ho v té chvíli zahrnoval.

Přijímajíce od Boha mnoho dobrodiní a milostí, jsme povinni, abychom za ně Bohu nějak se odměňovali a tím dokázali svou vděčnost. František neměl mnoho, bylť žebrákem Ježíšovým, bylť vdovou, která podle sv. evangelia měla toliko dvě penízku, totiž tělo a duši. Obojí však s radostí obětoval svému Pánu. Nejprve Mu obětoval své tělo, jež podle serafického učitele bylo nádvořím chrámu, v němž neustále hořela zápalná obět. Maje na paměti slova sv. apoštola řkoucího, že ti, kdož jsou Kristovi, křižují tělo i se všemi žádostmi a náklonnostmi jeho, tak držel na uzdě svou smyslnost, že nepřijímal nikdy více, než mu bylo k živobytí nutně třeba. V předcházející kapitole o chudobě jsem toho uvedl doklady. Nikdy nesvolil, aby duše otročila tělu, naopak tělo musilo býti ochotným nástrojem duše. Duše jeho vládla, tělo bylo jejím otrokem. Jemu nedopřál žádného oddechu, otužoval je, jak se jen dalo, i když byl nemocen; popřával mu jen nejnutnější potravu.

Z lásky k Bohu přijímal František vše z rukou

Božích: zdar i nezdar, radost i žalost, zdraví i nemoc, život i smrt. Kdyby mu však bývala ponechána volba, jistě by si byl volil jen utrpení, poněvadž si je vyvolil sám Kristus Ježíš, Ježž vždy a ve všem následoval. „Ach, jak dobré jest Bohu sloužiti,“ zvolal jednou. „Lepší jest služba Boží nad knížetství tohoto světa. Než kdo jest, jenž by jistě věděl, že jest služebníkem Božím? Nic není lepšího, než býti služebníkem Božím, nic však není obtížnějšího, než poznati, kdy skutečně jest sluhou a přítelem Božím. Privil jsem vám jednou, draží synové, že jsem prosil Boha, aby mi ráčil ukázati, kdy jsem Jeho sluhou a kdy ne. A Bůh ve své dobrotě mi ráčil dáti v odpověď: ‚Tehdy v pravdě poznáš, že jsi mým služebníkem, když budeš vždy svatě mysliti, mluviti a jednati.‘“

František však nepovažoval svou obět, kterou přinášel Pánu, za dokonalou. Vše se mu zdálo velice nepatrným. Srdce jeho toužilo po úplné, dokonalé oběti. Ježíš obětoval celý svůj život za nás; pokládal tedy za nutno, aby i on pro Boha obětoval svůj život. František se svatou závistí hleděl na vítězství svatých mučedníků. Roznícen láskou, jež se nelekala ničeho, přál si obětovati život a krev za Toho, Ježž miloval. Třikrát za tím účelem odebral se mezi nevěřící; běžel takořka vstříc palmě mučednické, kterou mu však Bůh odepřel, maje s ním zcela jiné záměry. Ač mu Bůh odepřel milost mučednictví, přece ho uzpůsobil za důstojný obraz Toho, Ježž nazýváme Beránkem bez poskvrny, příkladem a silou mučedníků.

Vše to, jak dí svatý Bonaventura, dalo se venku, v nádvoří chrámu. Jak podivuhodné věci asi musily se dítí uvnitř, ve chrámu samém? V tom chrámu, jak dí týž učitel, kde neustále se zdvihalo vonné kadidlo k Hospodinu, a tím kadidlem byla modlitba a láska Františkova.

„Vroucně bych si přál,“ volá Tomáš z Celana, „abych náležitě vylíčil vroucnost jeho modliteb, tak jak jsem je často viděl na své vlastní oči, ale poněvadž to zhola nemožno, spokojím se tím, když něco málo podotknu o tom ku vzdělání jiných.“ František vždy hleděl na modlitbu jako na život duše. Ji učinil středem, tepnou

svého života, jí věnoval se duší i tělem; jí věnoval všechn svůj čas, jenž mu po apoštolských jeho pracích vybýval. Ať cestoval, ať byl v klášteře, ať odpočíval nebo pracoval, doma i venku vždy se modlil, a to nejen ústy, nýbrž zvláště srdcem, což jest zajisté základem každé modlitby. Bůh mu vždy tanul před očima. Mezi oběma panovalo vždy co nejněžnější spojení. Za veliké měl provinění, byl-li někdy při svých modlitbách roztržit. „Stydíme se,“ říkával s rozhorlením, „zabýváme-li se malichernými myšlenkami, když mluvíme se svým Králem. Jistě bychom se neopovážili tak mluvit s člověkem.“ Proto měl právem za to, že modlitba není pravou modlitbou, když neprýští z vroucího srdce, když člověk ve svém srdci necítí toho, co ústy pronáší. Podařilo se mu také s milostí Boží býti tak pozorným při modlitbách, že zřídka kdy se dával uchvátiti „mouchami,“ jak nazýval roztržitost.

Jednou v postní době, kdy dopřával si nutného odpočinku, zhotovil v prázdné chvíli nádobku ze dřeva. Dal tím bratřím příklad, že ani v čas odpočinku nemají se oddávati zahálce. Jednoho dne, když se modlil církevní hodinky, utkvěl očima se zalíbením na této nádobce a napadla mu myšlenka, jak by se dala nádobka zlepšiti. Zpozorovav svou roztržitost, litoval jí v duchu z celého srdce a když dokonal svou modlitbu, pravil k bratřím: „Hle, toto ničemné dílo, tato nádobka přilákala za modlitby mé myšlenky. Pročež ji obětuji Bohu, Jehož oběti překázela.“ To řka, hodil nádobu do ohně.

Modlitby, jak jsem již řekl, konával světec nejraději v samotě, aby nebyl od nikoho rušen. V noci často potichu vstal a vrhl se na kolena a oddal se vroucí modlitbě. Nejmilejším místečkem k modlitbám byl mu les. Tam jako v chrámu nikým nepozorován, vroucně se modlil. Tichem nočním nesly se jeho vzdechy a tlumený pláč, jenž brzo byl znamením jeho vnitřní radosti, brzo důkazem jeho lítosti nad proviněními, jimiž až dosud urážel Boha. Někdy v hluboké pokoře bil se v prsa. Jindy zase s rukama k nebi rozepiatýma podobal se nadpřirozené bytosti. Mluvil s Bohem, chválil Jej zpěvem, nebo zase se vznášel v duchu bez jediného slova a hnutí až k trůnu Božímu. V lůně Božím na-

býval známosti o názvech, jimiž oslavujeme Boha. Odpovídal Mu jako soudci, prosil Ho jako Otce, mluvil s Ním jako s přítelem a těšil se Jím jako s milým. Ó, jakých slastí zakoušel v takových chvílích! Nebyl v těch okamžicích člověkem modlícím se, ale modlitbou samou.

Za tu vroucnost dopřál mu Bůh okusiti nebeských rozkoší. Ježíš zjevil se mu v podobě Serafa a pozdvihl ho vnitřně až k životu nebeských duchů, obcházel svaté nebeštany a duše jeho zproštěna pozemských pout, vznášela se až k samému Bohu. Věci ty jsou nám smrtelníkům sice nepochopitelné, než máme záruku ve svědectvích hodnověrných souvěkovců a očitých svědků, kteří nám o tom podali nejdůvěhodnější zprávy. Viděli ho nejednou, jak se vznáší ve vzduchu a jak jest obklopen nebeskou září, kteráž byla důkazem vnitřních osvětlení.

Za těchto vytržení, jak dí serafický učitel Bonaventura, byl od Boha též obdařen moudrostí, které se na něm podivujeme, že chápal jasně i nejhlubší a nejtajnější pravdy Písma svatého. Lidé nejednou žasli, odkud ty věci zná, když přece bylo známo, že vzdělání jeho bylo jen prostřední. Velmi často četl v knize knih — v Písmě svatém — a co jednou četl, tak si pamatoval, že toho mohl vždy za dané příležitosti použiti. Jakýs mnich řádu dominikánského, jenž ho jednou navštívil, aby se ho vyptal na význam jakéhosi výroku proroka Ezechiele, obdržev od Františka jasnou odpověď, vyjádřil se takto: „Bohověda svatého zakladatele podobá se letu orla; naše však se plazí po zemi.“ Sám kardinál Hugolin byl někdy překvapen, s jakou lehkostí mu František vykládal sebe těžší místa Písma svatého. „Nedivme se tomu,“ volá Bonaventura, „že Bůh obdařil Františka znalostí a pochopením Písem svatých, neboť po příkladu Ježíše Krista jejich pravdy osvědčoval skutky a mimo to jeho učitelem byl Duch svatý, jenž sídlil v chrámu jeho srdce.“

Poněvadž Bůh dal Františkovi, jako kdysi svatému Pavlovi, nahlédnouti ve svou slávu a ukázal mu svrchovanou lásku, proto také první místo v lásce Františkově zaujímal Bůh, jako bytost nejpřednější a nejdo-

konalejší. Kdo by vypověděl, jakého stupně dosáhla jeho láska? Tomáš z Celano volá jen: „Velice Tebe miloval, ó, Pane Ježíši, ten, kterého jsi krásně vyzdobil svatými pěti ranami!“

Ježíš byl vznešeným ideálem Františkovým, vznešeným jeho vzorem. Všemohně Ho následoval, neboť byl přesvědčen, že Pán a Spasitel náš, vzav na se tělo lidské a přebýváje mezi námi, povzbudil nás tím, abychom kráčeli v Jeho šlépějích a řídili se vznešeným příkladem, který nám zanechal. Proto také nejčastěji s velikou zálibou a láskou rozjímal o podrobnostech života Páně. K tomu mu napomáhala četba svatých evangelií, která nám stručnými sice, ale velmi krásnými rysy líčí život milovaného Spasitele. Tomáš z Celano, aby označil velikou věrnost, s jakou František se snažil následovati Božského Mistra, dí: „Ježíš mu byl vším, Ježíš byl v jeho srdci, Ježíš v jeho ústech, Ježíš v jeho uších, Ježíš v jeho očích, Ježíš v jeho ruce, Ježíš v jeho ostatních údech, v celé jeho bytosti.“ Tento výrok nám stačí, více netřeba podotknouti.

Ač oko Františkovo bylo stále upřeno na život Božského Spasitele, přece jen se zvláštní zálibou se nejčastěji kochalo na některých vynikajících událostech jeho. Nejvíce ho zajímalo narození, utrpení a pak láska Ježíše Krista k nám v Nejsvětější Svátosti Oltární. S jakou okázalostí slavil narození Páně, jsme viděli. Co se týče jeho lásky k ukřižovanému Spasiteli, věru nevím, co bych ještě připojil k tomu, co jsem o tom až dosud řekl. Nebylo snad v církvi člověka, jenž by byl tak úzce spojen s tímto tajemstvím, jak tomu bylo u Františka. Stačí, když si pročteme bedlivě jeho hodinky o utrpení Páně. Kříž Spasitelův byl mu nejmilejším znamením, a nedivme se tomu, neboť na něm pněl předmět jeho lásky. Toto znamení viděl bratr Pacifik častěji na jeho čele v podobě písmene T zářící mnohými barvami. Toto písmeno pro jeho podobnost s křížem častěji kladl místo podpisu, nebo je kreslil na stěny; tím si v srdci obnovoval vzpomínku na Božského Spasitele.

Kdo miluje kříž, miluje i oltář, jenž jest jeho obrazem. Či není na něm táž obět, týž obětník, týž Spasitel jako

na kříži? Proto byl František též horoucím ctitelem. Nejsvětější Svátosti Oltářní. Tato svátost jej naplňovala nesmírným úžasem. Viděl, že v ní jaksi vrcholí láska Spasitele světa, a proto si přál, aby všichni křesťané v nepřehledných zástupech spěchali k jeho nohám, k patě oltáře, k svatostánku. Říkával, že kdyby denně nebyl vlastní vinou na mši svaté, že by to považoval za nevděk a pošetilost. Každodenně tudíž byl dle možnosti aspoň na jedné mši svaté, ne-li více. Velmi často přistupoval k stolu Páně, ač to bylo za jeho doby něco neobyčejného. Svátostného Spasitele přijímal vždy s takovou vroucností a zbožností, že každý, kdož ho viděl, byl dojat a povzbuzen k následování. Z lásky k svátostnému Spasiteli měl také vždy úctu ke všemu, co se vztahovalo k tomuto tajemství. Neomezenou úctu měl ke kněžím, kteří nám tímto tajemstvím posluhují. Ač byl takový milovník chudoby, když se jednalo o kostel, zapomínal jaksi na tuto svou milou paní a nařizoval, aby bohoslužebné nádoby, roucha a plátua byla vždy co nejlepší. Sám podle podání připravoval pro kněze hostie, určené pro oběť mše svaté.

Po Ježíši lnul František velikou láskou k Jeho svaté Matce, Panně Marii. V ní po Ježíši skládal veškerou svou důvěru, ji vyvolil sobě a svým bratrům za přímluvkyni a ochránkyni. Ve svých modlitbách nenazýval ji jinak, nežli svou Matkou. Když rozmlouval jednou František a jeho bratři o duchovních věcech, poznamenal kterýs bratr, že se podivuje veliké chudobě Matky Boží když porodila Syna Božího ve chlévě. Při těchto slovech vyřinul se světců proud slzí z očí. Rychle vstal od stolu a usadiv se na zemi počal tu pojídati svůj skrovný oběd, chtěje se tímto pokořením státi podobnějším nebeské, pokorné a chudičké Matce Boží.

Také se svatými anděly, prvorození všeho stvoření, byl spojen nejněžnější páskou, bledě vždy na ně jako na věrné pomocníky v životním boji a v hodině smrti. Přál si vždy, abychom nikdy před očima jejich nekonali čeho bychom se neodvážili před očima lidí. Měl pevně za to, že jsou v kostele přítomni chválám, jež tam věřící Bohu vzdávají. To bylo také jedním z hlavních

důvodů, proč si přál, aby podle možnosti všichni bratři se zúčastňovali společných hodinek v choru.

Konečně také miloval a ctil všechny svaté a nade všecky sv. Jana Křtitele a sv. apoštoly Petra a Pavla, na něž hleděl jako na základy církve svaté a vzory života apoštolského. Z lásky k nim konal též v roce čtyřicetidenní půst.

Velikou uctivost dával na jevo svatým ostatkům. Nestrpěl, aby byly někde pohozeny. Vzdával jim úctu, která jim právem patří, a nabádal své syny, aby je vždy patřičně uctívali.

Milý čtenáři, buď přesvědčen, že ani otec, ani matka, ani vůbec žádný člověk na světě nemají k sobě větší lásky, než má k tobě milý Bůh. Proto také nemáš nikoho více milovati, než Pána Boha svého. Máš k Němu volati: „Můj milý jest můj a jsem jeho. Můj Bůh se mi zcela věnoval, také já se Mu zcela obětuji. On vyvolil si mou duši za svou přítelkyni a proto vyvolují si Jej, Boha svého, za jediného svého přítele.“ Mluv k Němu častěji: „Ó můj Bože, proč mne tak velice miluješ? Co vidíš na mně dobrého? Zapomněl jsi snad na urážky, jimiž jsem Tě zarmucoval? Ty se mnou tak laskavě nakládal, a já jsem přece zasloužil býti od Tebe svržen do pekla. Jak bych mohl budoucně něco nebo někoho jiného milovati, než Tebe, svého Otce, svého Boha, své všecko, tak jak to činil sv. František?“

XXVI.

Františkova láska k bližnímu.

V předchozí kapitole jsem ukázal, jakou láskou plálo srdce Františkovo k Bohu; podle toho si předem učiníme pojem o jeho nemenší lásce k bližnímu. Láska k bližnímu byla Františkovi jen rozšířením lásky k Bohu. Láska Božského Spasitele k lidem byla mocnou pohnutkou pro srdce Františkovo, aby planulo podobnou láskou k bližnímu. „Nemohlo tomu býti jinak“, volá Tomáš z Celano, „než že byl bratrem všem tvorům k obrazu Božímu stvořeným ten, jenž nazýval všechny

tvorv bratry a sestrami!“ Pozorujme lásku Františkovu aspoň s dvojího stanoviska, a to jak se jevila k bratrům, a jak se jevila k chudým

František viděl ve svých společnících právě bratry, a ti zase v něm pravého otce; tvořili tudíž dohromady spořádanou rodinu. „Jak pečlivý to byl otec,“ praví Tomáš z Celano, „s jakou starostí a něžností bděl nad svými syny! Jim daroval vše, co měl; svůj čas, své rady, zvláště však své srdce. Za ně často, jako Mojžíš za Israelity, zdvihal ruce k nebesům, vysílaje za ně vroucí prosby k Bohu; za ně obětoval Bohu sama sebe. Pohnul Boha, aby na ně vylil hojnost svých milostí a dobrodiní; ano nejprv se staral o jejich spasení, pak o své. Každý z jeho bratrů stál ho mnoho vzdechů a bolestí; měl je na starosti, aby zbavivše se světa a jeho rozkoší, neztratili nebe.“

Nejprve svou péčí věnoval těm, kdož byli navštíveni od Boha rozmanitými zkouškami. Tomáš z Celano vypravuje o bratru, jenž byl navštíven tak prudkým pokušením, že si již nevěděl rady. Utekl se tedy k Františkovi, prose ho o radu, co by měl činiti. Byl odhodlán raději umřít, než v pokušení svoliti a neviděl již východiska, jak na něho satan dorážel. Plačky vrhl se světci k nohám, zapřisahaje ho, aby mu nějak poradil, že jest již celý zoufalý. František klidně se zahleděl na bratra a poznav z vnuknutí Božího, že příčinou trápení jeho jsou zlí duchové, poručil jim krátce, aby se okamžitě od něho vzdálili a ubohého neznepokojovali. A v téže chvíli pocítil bratr, že se jeho rozbouřené nitro utišilo, že pokušení je to tam. Od té chvíle žil ve svatém pokoji.

Jiný zase bratr byl delší čas trápen nečistým pokušením. Používal všech prostředků k zkrocení hříšného těla, než vše se zdálo marným. Jsa svědomí vělice útlého, měl za to, že snad sám jest nějak vinen těmi pokušeními, ač mu toho svědomí nevyčítalo, neboť jak v něm nečistá žádost vznikla, všemi prostředky ji přemáhal. Stále znepokojován, chodil od zpovědníka ke zpovědníku, všude hledaje rady a pomoci. František, jeuz tak dobře četl v duších svých miláčků, věděl, co ubožáka znepokojuje. Měl z něho radost, že tak sta-

tečně bojuje. Aby ho však ještě více povzbudil, pravil k němu: „Bratře, uklidni se! Pokušení, které na tebe Bůh dopustil, není tobě k trestu, ale ke koruně slávy. Kdykoliv budeš napaden duchem nečistým, pomodli se sedmkrát Otčenáš a uvidíš, že od tebe prchne a dá ti již pokoj.“ Udiven hleděl trpce zkoušený bratr na Františka, jak ví, co ho souží. S radostí se řídil jeho radou a měl brzo pokoj.

Také bratr Lev, ač byl již v dokonalosti pokročilý, přece jen nezůstal ušetřen nástrah zlého nepřítele. Jednou byl napaden zvláště prudkým pokušením. Jakého druhu to pokušení bylo, nelze mi pro nedostatečnost zpráv sdělit, ale bylo jistě velice prudké, když takový muž, jakým byl Lev, byl jím zdrcen. Bylo to právě v době, kdy František dlel na hoře Alverně a kdy obdržel od Krista Ježíše svaté rány. Bratr Lev bojoval proti tomu pokušení jako pravý lev, ale konečně uznal za dobré, ač byl knězem, uchýlit se o radu k Františkovi. Pocítil přání mít od světce jeho rukou psanou nějakou průpověď, a vnitřní hlas mu říkal, že mu to jistě pomůže. Neříkal sice Františkovi nic, snad se ostýchal ho obtěžovati, ale jak by dobrý otec, je muž srdce milého bratra bylo otevřenou knihou, nechal svou „ovečku Boží“ v takovém trápení? Jednoho dne mu poručil, aby přinesl papír, péro a inkoust. Lev přinesl okamžitě žádané věci, neboť tušil, že mu asi chce dobrý otec pomoci. Usednuv u kamenného stolu, napsal světec těžkou zraněnou rukou svou na jednu stranu pergamenové blánky různé chvály Boží a na druhou stranu písemné požehnání, jež udělil svému milému společníku. List odevzdal Lvovi se slovy: „Tu máš, vezmi si to a bedlivě chovej při sobě až do své smrti.“ Vděčně přijal Lev blánu a uložil ji na svém srdci. V té chvíli byl zbaven pokušení.

Hned od počátku řádu měl František upřímnou péči o nemocné. Pro ně schovával nejlepší co bylo v klášteře. Když se nedostávalo toho, čeho potřebovali, šel sám jim to vyžebrati. Nejednou ho viděli, jak obchází řezníky města a prosí pro nemocné bratry o kousek masa, věda, že ho mají zapotřebí. Jindy zase tuše, že by nemocný rád jedl hrozny, ale neosměluje se o to

žádati, vzal jej za ruku a vedl do vinice známého do-
brodince; posadiv se s ním pod vinnou révu, utrlh ně-
kolik větších hroznů a podával je nemocnému. Aby mu
dodal chuti a odvahy, sám napřed požil několik zrněk.
Z lásky k spolubratřím, když byli nemocni, jedl v čas
postu, jen aby jim dodal myšli, aby se nestýděli. Ač
byl na sebe přísný, choval se k nemocným jako nej-
něžnější matka. Všem bratřím, jimž svěřena byla péče
o nemocné, vždy připomínal, aby se k nim laskavě
chovali, trpělivě snášeli jejich rozmary a nehoršili se
na ně. V poslední své řeholi napsal slova: „Upadl-li
by někdo z nich — totiž z bratří — do nemoci, ostatní
bratři ať mu tak slouží, jakoby si přáli, aby jim jiní
sloužili.“

Světec neopomíjel však napomínati své bratry, aby
byli trpělivi a neztěžovali svým opatrovníkům nevrlostí
a netrpělivostí jejich obtížný úřad. Připomínal jim la-
skavě, že jsou chudí a nemají činiti na vše takových
nároků jako lidé bohatí. Ve své řeholi z roku 1221
pravil výslovně: „Ať nemají nezřízené péče o hříšné
tělo, jež se brzo rozpadne a jest nepřitelem duše. Ale
ať vzdávají Bohu díky, poněvadž utrpení a nemoci jsou
důkazem Božského předurčení člověka. Což není psáno
v Písmě svatém: Já, kteréž miluji, kárám a trestám?“

Také i o duchovní prospěch svých synů pečoval
František neúnavně. Jak šťastni byli první jeho společ-
níci, že měli za učitele takového otce. Nedivme se, že
za jeho vedení tak vyspěli v dokonalosti, že dnes skoro
všichni z nich jsou ozdobou serafického řádu. Když se
řád v míře tak netušené rozmohl, nebylo světcům možno
o všechny bratry duchovně se starati, než přece jeho
láska k bližnímu nezapudila ty, kteří si přáli pod jeho
vedením vésti život zbožný a kající. Sám jim byl
v každém ohledu výmluvným příkladem na cestě ctnosti.
U velké většiny se mu to podařilo, ale někteří davše
se strhnouti k vlažnosti a pohodlí, poddali se různým
náklonnostem a vášním a stali se takto býlím řádu.
Nuže, jak se zachoval František k těmto nešťastníkům?
Počíнал si zkrátka laskavě k dobrým i zlým. Jsa od
přirozenosti nakloněn k mírnosti a odpuštění, vždy
dával druhým představeným příklad umírněnosti, což

má býti hlavní známkou každého dobrého představeného. Byl přesvědčen, že se vždy dá více dokázati mírností než přísností

Trestů se chápal teprve tehdy, když již míra mírnosti a shovívavosti byla vyčerpána. Takové jednání doporučoval hlavně svému vikáři Eliášovi, jehož povahu znal dobře. Aby nezapomněl na jeho rady v té věci, napsal mu list, který pro lepší pochopení podávám v plném znění:

„Ve všem, co konáš, bratře Eliáši, doporučuji ti lásku a trpělivost. Tvou povinností jest vésti mnoho lidí; těžký to a velmi zodpovědný úřad, jenž leží na tvých bedrách, totiž péče o duchovní blaho tolika svěřených bratří. V Starém zákoně nosil velekněz židovský na náprsníku vyryta jména dvanáctera pokolení israelských. Podobně také každý představený má nositi své podrízené, jichž péče spočívá na jeho bedrách, ve svém srdci, poněvadž pak by neunesl těch, jež by přestal milovati. Také i náš Pán a Spasitel náš, Ježíš Kristus, dříve než svěřil Petrovi svou církev, zkoumal dříve jeho lásku, pak mu teprv svěřil celé stádo. Příčin se tedy všemožně, aby žádný z bratří nezhrěšil; kdyby však někdo již zhřešil, ať neodejde od tebe, aniž dosáhl milosrdenství a se polepšil. Poněvadž jsi lékařem, poskytni nemocnému léku, poněvadž sám Pán pravil: „Nepotřebujít zdraví lékaře, ale nemocní.“ Bdi, napomínej, příčinuj se, živ, miluj, vyčkávej, boj se! Buď s Bohem.“

Povšimnutí zaslouží pět posledních slov listu Františkova, v nichž obsažen návod rádného vychování. Že se dle těchto rad vždy řídil František, kdož by o tom pochyboval? Vida, že některý z méně horlivých synů ztrácí ducha povolání, dával si všemožnou práci, aby zbloudilce přivedl na dobrou cestu. Jednou mu bylo sděleno, že kterýs bratr nikterak nechce poslouchati vikáře, Petra Kathanii, nýbrž že uznává jiného z bratří za svého představeného; mimo to mu bylo sděleno, že vykonává kající skutky velice vlažně a nedbale. Nad tím byl František velice zarmoucen. „Bratře,“ řekl k svému společníku, „jdi a řekni onomu bratru, že ďábel tak pevně se ho drží za to, že nechce poslouchati. Prosil

jsem za něho Boha, aby ho zbavil toho hanebného otroctví, a byl jsem vyslyšen. Ať se tedy onen bratr vrátí pod sladké jeho řeholní poslušnosti a bude zachráněn.“ A neposlušný dosud bratr se úplně podrobil a od té chvíle byl vzorným řeholníkem.

Jindy se stalo, že jeden z bratří se velice provinil proti svaté poslušnosti. Chtěje dáti všem odstrašující příklad, vzal mu světec kapuci a hodil ji do ohně. Nikdo z kolemstojících neodvážil se ji vytáhnouti, vida Františkovo rozechvění nad neposlušností bratrovou. Po chvíli teprv kázal světec bratru, aby vytáhl kapuci z ohně. Vinník slzy roně nad svým pochybením, učinil tak, a hle, jaký to div, kapuce byla neporušena. Tak Bůh ukázal nejen svatost svého sluby, nýbrž také pokoru potrestaného bratra, který tak oddaně sklonil hlavu před tak ponižujícím trestem.

Jindy mu zase bylo sděleno, že jeden z bratří poslouchaje ponoukání zlého ducha, chce se uchýliti do světa, aby v samotě pečoval o své spasení. Jak by se mu bylo dařilo, kdyby byl strhl ochranný plot, jenž jej dosud chránil od pádu, dá se mysliti. Představení mu to rozmlouvali, ale jinoch si nedal říci a provedl svou. Vystoupil z řádu a počal na svou pěst pracovati na svém spasení. Na to však čekal podle všeho zlý duch. Jakmile jinoch svlékl ctihodné roucho svatého Františka, počal tak zuřivě naň dorážeti, až jej dostal zcela ve svou moc. Nebožák klesal stále hlouběji, až se octl na pokraji zoufalství. Konečně však milost Boží dotkla se jeho zatvrzelého srdce. Odhodlal se znovu vstoupiti do řádu. Spěchal do Perciunkule, aby prosil světce za odpuštění a přijetí do řádu. František vida ho přicházeti, rychle odešel do své komůrky a ponořil se v modlitbu. Bratři stáli na rozpacích, jak se mají vůči provinilemu zachovati. Mají ho přijmouti či mají ho pryč poslati? Konečně Petr Kathanii si dodal odvahy a vešel k Františkovi. „Nediv se, drahý bratře, mému chování,“ omlouval se světec. „Viděl jsem totiž jak hluboce zabředl onen ubožák ve své nepravosti a tu jsem se za něho modlil, aby mu Bůh odpustil a byl jsem vyslyšen. Zavolej ubožáka, abych mu zvěstoval velikou milost Boží.“ Když provinilec před ním na kolenou a se slzami

v očích vyznával svou vinu, slibuje upřímné polepšení, pravil k němu světec laskavě: „Slituje se nad tebou Bůh, milý bratře, avšak stráž se pro budoucnost, abys snad z touhy po svatosti se neodděloval od bratří!“

Než poněvadž byl František přesvědčen, že některých ran nelze jinak zahojiti, leč vypálením, kde toho bylo nezbytně potřebí, vystupoval s přísností pravého otce. Mezi bratry byl jeden, jenž miloval samé zvláštnosti. Na př. zachovával tak mlčení, že nepromluvil ani tehdy, kdy měl promluviti. Ani zpovídati se nechtěl slovy, by mlčení neporušil, nýbrž jen posunky. Mimo to rád hloubal v Písmě svatém a vůbec činil věci, jimiž se lišil od svých spolubratří. Mnozí ho považovali za světce, ale František měl ho za pokrytce. Ten přísný úsudek zarazil bratry, kteří se domnívali, že tentokráte František notně přestřelil. Leč František stál na svém. Aby přesvědčil bratry, že se nemýlí, poručil Petrovi Kathanii, aby vyzval onoho bratra, by se zpovídal jako jiní. Pokrytec však ani neodpověděl svému představenému, položil prst na ústa a dával posunky na jevo, že se jinak zpovídati nehodlá. Teď teprv viděli bratři, že jeho svatost jest jen zdánlivá, poněvadž nebyla podepřena poslušností. Od té doby hleděli zcela jinak na onoho bratra a on, maje škrabošku strženou s tváře, vystoupil za nedlouho z řádu, vrátil se do světa, vedl život pustý a bohaprázdný, až konečně bídne zahynul.

Způsob, jak František zacházel se svými bratřími, byl v pravdě způsob pravého představeného. Staral se vždy o to, aby předešel zlu, líče bratřím rozličné chyby a vady tak, aby před nimi měli ošklivost. Zvláště to byly tři chyby, proti nimž bojoval: Lenost, nactiutrhaní a špatný příklad. Častokrát říkával, že lenost jest záhubou každého řeholníka, neboť kdo se nedovede sám zaměstnati, nezůstane dlouho hodným, nýbrž brzo upadne v nástrahy zlého ducha. Jednou vyhual z řádu bratra, který nechtěl ničeho dělati, jen se dobře míti. Hříchy jazyka svým bratřím nikdy nestrpěl. Slyše jednou, jak bratr očernil bratra, zvolal zděšeně k Petru Kathanii: „Bratře, řádu našemu hrozí rozklad, nebude-li udělána hráz pomluvám a nactiutrhaním. Brzo promění se vůně u mnohých v odporový zápach, nebudou-li záhy uza-

vřena ústa utrhačů. Bratře, jdi rychle, vyšetři věc důkladně a shleďáš-li nevinu obžalovaného, potrestej žalobce, aby byl odstrašujícím příkladem jiným. Jen za to tě prosím, hled' hned v zárodku vyhladiti morovou hlízu, aby se v řádu nezahnízdila.“ Nejednou toho, kdo se opovážil připraviti bratra o dobré jméno, kázal zbaviti řeholního roucha; měl totiž pevně za to, že tak dlouho nebude moci pozdvihnouti očí svých k Bohu, dokud by nenavrátil, co ukradl. Tak bojoval proti této ošklivé chybě a bratři vidouce to, snažili se všemožně, aby do ní neupadli.

Největší bolest Františkovi působili ti, kdož jiným dávali špatný příklad. „Ostřím meče mne zraňují,“ vzdychal nad nimi, „kdož dávají jiným zlý příklad.“ Byl totiž o tom přesvědčen, že jeho řád jako dílo Boží, by se tím stal nehodným svého poslání.

Vždy povzbuzoval bratry k jednotě a vzájemné lásce. Jeho přáním bylo, aby všichni, učení i neučení, bohatí i chudí, vznešení i prostí, z toho či jiného kraje pocházející, vždy byli mezi sebou spojeni Božským cementem pravé lásky. Vždy přísně zakročil, viděl li, že se v některém bratru probouzí snaha po politických třenicích a touha vynášeti jednu národnost nad druhou. Něco podobného nikdy nestrpěl, říkáje, že jsou synové jednoho Otce nebeského a jedné matky svaté církve.

A co mám říci o lásce Františkově k chudým? Ten, jenž s takovou láskou miloval všechny své bližní, miloval po svých bratřích nejvíce chudé. Vždyť to byli přece jejich bratři, kteří žili s nimi, chudáky Božími, ve stejných okolnostech. Ctil a miloval chudobu u každého, ať již ji zavinił, ať byla nezaviněna. Jakmile viděl žebráka, jakoby viděl samého Božského Spasitele. Jakýs bratr dáváje chudému almužnu, vyjádřil se: „Poslouchej, dávám ti sice almužnu, ale podle mého mínění nemáš jí potřebí.“ Světec slyše to, velice se zarmoutil. Nelaskavého bratra okamžitě potrestal. Nařídil mu, aby svlékl roucho a na kolenou žebráka odprosil. Ani slůvka nenamítaje proti uloženému trestu, vykonal vinník, co mu uložil. Když žebrák odešel, řekl mu František: „Bratře, kdo zlořečí chudému, činí křivdu samému Kristu Ježíši, jehož jest chudý obrazem.“

Když se ubíral světec se svým společníkem za apoštolským povoláním, potkali chudáka, jehož vzezření ukazovalo, že jest nemocen. „Viz, bratře,“ řekl František, „tento ubožák zasluhuje naší dvojnásobné soustrasti. Předně jest chud a za druhé nemocen.“ „Zajisté, otče,“ odpověděl společník, „muž tento jest sice chud, ale snad není opravdu chudý duchem, snad touží po jmění a bohatství, a proto snad není bohatšího člověka v celém kraji.“ Tento smělý úsudek velice bolestně se dotkl světce, jenž chudé tolik miloval. „Co to mluvíš bratře,“ zvolal rozhorleně, „jak se opovažuješ beze všeho důvodu tak mluvit o tomto chudém?“ Tu teprv poznal bratr svoji chybu, padl na kolena před světcem a prosil za odpuštění. Tentokrát mu světec tak rychle neodpustil. Musil za trest svléci svůj hábit a na kolenou odprosit onoho ubožáka. „Kdykoliv spatříš, bratře,“ řekl mu pak František laskavě, „chudáka, pomni, jakobys měl před sebou samého Krista Ježíše a chudou Jeho svatou Matku. V nedostatecích a strastech, jimž podléhají naši bratři, máme vždy poznávati nedostatky a strasti, jež přetrpěl Ježíš Kristus, když nás vykoupil.“

Dobročinnost k chudým dával světec v takové míře na jevo, že bratři měli vždy strach, když viděli nějakého žebráka. Neměl-li František právě ničeho jiného po ruce, dával mu bez rozmyšlení buď svůj plášť nebo dokonce svůj hábit.

Představení pamatující na chatrné zdraví milého otce, byli nuceni zakázati mu, že bez zvláštního dovolení nesmí darovati šatu. Ale důmysl Františkův vždy našel si cestu, jak by chudým pomohl, aniž by porušil svatou poslušnost. Tak kdysi potkal chudáka, který ho s pláčem prosil o almužnu. Světec se ohmatával, našel-li by něco, co by žebrákovi dal. Když ničeho nenašel, řekl mu krátce: „Stáhni mi s ramen plášť a nevydej ho nikomu, než kdo ti zaň něco dá.“ Tak si František pomohl. Když se ho představení ptali, kde má plášť, řekl pokorně, že mu ho jakýsi chudák vzal. Bratři ovšem tušili hned, kolik udeřilo, pustili se za žebrákem, žádající plášť zpět. Než ten ho tak lehce nevydal. Musili mu zaň hodně dáti, než jim ho vrátil. Jednal zcela podle rady světce a hle, dobře pochodil. Takových případů

se stalo v životě světcově tolik, že jsou vlastně typickou známkou lásky svatého Františka k chudým.

Věru, plným právem si zasloužil František názvu, který mu přikládá církev svatá, když ho nazývá „otcem a patriarchou chudých.“

XXVII.

Františkova láska k přírodě.

Slovutný Bossuet kázal jednou ve Versailles před francouzským králem Ludvíkem XIV. a pravil mezi jiným: „Celá příroda snaží se vzdávati Bohu čest a chválu a klaněti se svému Tvůrci, jak jí to jen možno. Poněvadž však nemá rozumu, nemůže nic jiného dělati, než že se nám jeví v plné své kráse, aby nás tím upozornila na Božského Tvůrce. Tímto způsobem ovšem jen nedokonale oslavuje svého nebeského Tvůrce; aby dokonale mohla vzdáti hold Pánu, má potřebí člověka. Ten má propůjčiti přírodě svůj hlas, svůj rozum, své láskou rozplameněné srdce, aby jeho pomocí se povznesla k Stvořiteli.“ Jest tedy na člověku, aby z přírody, jež jest každému otevřenou knihou velebnosti a slávy Boží, poznával Boha a Jemu se klaněl. Celá příroda jest jakousi velebnou básní, jež každá hláska opěvuje nejvelebnější jméno Boží, a blahoslavený člověk, jenž jí tak porozuměl jako František.

Již od svého mládí jevil velikou zálibu v krásách přírodních. Jeho láska k přírodě byla zušlechtěna od té chvíle, kdy se věnoval službě Boží, ba zmohutněla. „Kdo by vylíčil,“ dí Tomáš z Celano, „radost a rozkoš, kterou zakoušel František pozorováním přírody, jež k němu mluvila o moci, moudrosti a dobrotě Boží?“ Jako kdysi svatí mládenci v peci ohnivě, vybízel i on všechna stvoření ku chválení Boha, jenž je stvořil. Chvalozpěv slunce, jež složil na sklonku svého života, jest oslavou stvoření a díkůvzdáním Tvůrci všehomíra, jest zpěvem a modlitbou zároveň. Maje na paměti, že jak lidé, tak i ostatní stvoření pocházíme od společného Tvůrce, hleděl František na všechny bytosti, ať již živé či neživé, jako na bratry a sestry. Tím se zajisté cvičil v pokoře, dá-

vaje na jevo, že podobně jako nerozumní tvorové, tak i on byl z ničeho učiněn a bez vlastní zásluhy od Boha nesmrtelnou duší obdařen. Kdyby kacíři byli tak pokorní jako byl František, jistě by se mu neposmívali, jistě by jej nekárali a netupili pro jeho lásku ke stvoření; moderní svět za to chválí Františka. Kdo by, maje zdravý rozum, opovážil se obviňovati královského pěvce Davida, když nejen zvířata a ptactvo, nejen hady, draky a všeliké tvorstvo živé, nýbrž i oheň, krupobití i sních, ledy a bouře, a konečně i pahrbky, hory a stromy vyvízí ku chvále Boha? Kdo by se odvážil činiti výtku třem mládencům v peci ohnivě, když činí totéž?

Pravé pochopení věcí stvořených vedlo Františka k tomu, že zbytečně neublížil žádnému tvorů. Našel-li na cestě obyčejného červíčka, opatrně ho vzal a položil někam stranou, aby nebyl zašlapán lidmi. Zvláště miloval včely, které mu byly obrazem pracovitosti. Velikou radost mu působili malí opeřenci, nebeští zpěváčkové, mezi nimiž největší jeho přízně požívali chocholouši, poněvadž, jak říkával, velice se podobají bratru Menšímu svým zevnějškem. Ze všech čtyřnohých zvířat nejvíce miloval beránky a ovečky, poněvadž v beráncích viděl obraz Toho, který byl nazván svatým Janem Křtitelem „Beránkem Božím, který snímá hříchy světa“. Jednou potkal člověka, který nesl na zádech svázané dva beránky, kteří žalostně bekali. Ihned cítil s ubožáčky soustrast. Spěchal k onomu člověku a počal beránky hladiti. Jež svýma očkama na něj smutně pohlíželi. Když slyšel, že muž je nese do města na prodej, a že budou zabiti, ustrnul se nad nimi a dal muži za ně svůj plášť. Obchod byl uzavřen, a světec s radostí rozpoutal svázaná zvířátka, která se k němu tulila a lízala mu ruce. Poněvadž beránky nemohl s sebou odvésti, dal je onomu muži zpět a prosil ho, aby jich neprodával, ale o ně se staral.

František nesnesl, ubližoval-li kdo těmto jeho miláčkům. Když slyšel, že svině roztrhala v noci narozeného beránka, šel se na roztrhaného svého miláčka podívat a rozhořčeně zvolal: „Ubohý bratře beránku, nevinný tvore, jak krásně představuješ Ježíše Krista, jenž se za nás hříšáky obětoval. Proklet budiž tvor,

který tě roztrhal. Ať ani člověk ani zvíře se neživí jeho masem.“ Vypravovatel této události dokládá že od té chvíle svině chřadla a za tři dni zcepeněla. Zakopali ji a tak se splnilo, co předpověděl František.

U kláštera, kde se jednou František zdržoval, měl hnízdečko párek malých opeřenců s několika mláďaty. Po celou dobu svého pobytu každodenně krmil opeřené své bratříčky a sestřičky drobtý chleba. Když mláďata trochu zesílila, přivedli je staří k bratrům a odlétli. Toto počínání nerozumného ptactva naplnilo Františka velikým podivem. „Hleďte,“ řekl k bratrům, „jak důmyslně si počínají naši bratři opeřenci. Přišli k nám a jaksi praví: Hle, to jsou vaše děti, poněvadž jste je živili. Naložte s nimi jak vám libo, my se usadíme v jiné krajině. Nová ptačí rodina se také brzo sprátelila s Františkem a druhými bratřími, přijímajíc od nich potravu. Jednoho dne zpozoroval světec, že jeden z malých bratříčků má ošklivou chybu, že totiž z lakoty, když se sám již nasytí, jiným nechce dáti pokoje, aby i oni se nasytili. „Podívejte se na špinavého lakomce.“ zvolal, „sám se již nasytil, že více již nemůže a závidí jiným sousta, které jim dáváme. Za svou lakotu jistě zahyne.“ A tato brozba Františkova se také splnila. Neboť když malý lakomec se chtěl jednou napítí z nádoby vodou naplněné, příliš se nahnul a utonul.

Než nejen živá stvoření miloval František, ale i bytosti neživé měly v očích jeho tajuplný význam. Tak na př. miloval vodu, poněvadž se jí užívá při křtu svatém a zná orňuje též svátost pokání, ve které člověk bývá obmyt od svých hříchů. Viděl-li kámen nebo sálu, připomínal si Toho, jenž pravil sám o sobě, že jest kamenem úhelným. Když poráželi bratři v lese stromy, přikazoval jim, aby nikdy celý strom nezničili, ale část ponechali, aby byla opět naděje, že z pahýlu vypučí nové větve. Velikou zálibu měl v květinách. Často se divil jejich něžnosti a kráse. Měl při tom na paměti onen vznešený kvítek z kmene Jesse, jehož vůně naplňuje celý svět. Proto také ač byl takovým milovníkem svaté chudoby dovoloval, aby při každém klášteře byla zahrádka na pěstování květin.

Maje na paměti, že se Spasitel nazval světlem

světa, rád viděl rozžaté svíce a svítilny, jako obrazy Světla, jež sestoupilo na zem, aby rozehna'lo tmy hříchu. Také oheň pro svou krásu byl u něho v oblibě. Viděl v něm obraz Ducha svatého, který ve způsobě ohnivých jazyků sestoupil na svaté apoštoly. Nejvíce však z neživých bytostí miloval slunce, poněvadž mu bylo obrazem „Slunce spravedlnosti“. Říkával bratřím: „Slunce ráno při svém východu nás nabádá, abychom chválili Boha, jenž je stvořil k našemu užitku ve dne, večer pak má člověk zase chváliti bratra oheň, poněvadž v noci dodává člověku světla. Všichni jsme jaksi slepí, a tu Bůh nás osvěcuje těmito bratřimi, začez máme Mu býti vděčni.“

Všechna stvoření byla Františkovi stupni, po nichž vystupoval až k trůnu Nejvyššího. Kde jiní spatřují jen pomíjitelné krásy, odkryl očima svého ducha věčné vztahy mezi hmotným a duchovním světem, mezi tajemstvím přírody a tajemstvím svaté víry. A poněvadž, jak dí básník Ozanam, František tak miloval všechna stvoření, nelze se diviti, že i stvoření lnula k němu jako k druhému Adamovi před hříchem.

Celý život Františkův jest pln podobných dojímavých událostí, očitými svědky stvrzených. Zvířata v jeho přítomnosti zapomínala na svou plachost, tulila se k němu jako k svému ochránci a příteli. Zdá se, že když svatý kající opustil svou chudičkou cellu a ukázal se venku, že všechna zvířata ve vyhublé jeho postavě poznávala bytost nadpozemskou a s důvěrou k němu lnula a jemu sloužila. Zvláště ovečky a beránkové viděli v něm svého přítele. Jednou když šel cestou k Sieně, spatřil stádo bravu. Hned se zastavil a pozdravil milé ovečky jako své staré známé. Na jeho zavolání přiběhly hned k němu a obskakováním a bekotem dávaly na jevo svou radost. Sami pastýři bravu se tomu divili, neboť podobně se ovce ani k nim nechovaly, ač přece o ně pečovali.

Kdysi obdržel František darem beránka, kterého daroval dobrodítelce řádu Jakobině dei Settesoli. Zvířátko jakoby se chtělo světci odměniti za všechnu lásku, kterou dává na jevo spolusestrám, tak se ochočilo, že jako psík běhalo za Jakobinou, kam se jen vrtla. I do kostela ji doprovázelo a tam se chovalo tiše, dokud Ja-

kobina byla pohřžena ve svou modlitbu. Jestliže ráno dosti časně nevstala, probouzel ji beránek bekotem nebo mírným trkáním, dávaje tím na jevo, že jest již čas, aby vstala.

Mnohem dojemnější jest však přítulnost ovečky, kterou choval František v Porciunkuli. Nejednou ji napomínal, aby chválila Pána Boha, svého Stvořitele, a varovala se Boha nějak zarmoutiti. Nerozumné zvíře, jakoby všemu rozumělo, chovalo se ku spokojenosti všech. Když se bratři v choru modlili církevní hodinky, běžela také do kostela a před oltářem Matky Boží a jejího Syna Beránka bez poskvrny, počala bečeti, jakoby i ona chtěla dáti na jevo svůj hold. Když bylo při mši svaté pozdvihování, ohnula u dveří kolínka a tak zabanbovala mnohé lidi, kteří ve chrámu Páně, když se koná oběť novozákonní, se tak netečně chovají.

Lesní a polní zvířata jevila podobnou přítulnost k Františkovi. Když byl v Greccio, obdržel darem zajíčka. „Bratře zajíčku,“ zvolal dojat, „proč pak jsi byl tak neopatrný a dal jsi se chytiti?“ Slyše milý hlas světcův, utekl se ihned Františkovi do klína, nechávaje se od něho hladiti. Po chvíli propustil jej světec na svobodu, ale když se zvířeti od něho nechtělo, poručil bratřím, aby jej vynesli do lesa. Jindy zase na ostrůvku jezera Trasimenského přilnul k němu divoký králík tou měrou, že ať světec šel kamkoliv, králík byl mu stále v patách.

Když ležel František nemocen v Sieně, daroval mu jakýsi šlechtic bažanta. Prál si, aby mu ho bratři připravili jako záživnou krmí. Než jídlo bylo u světce věc nejposlednější. S radostí přijal bažanta a hladil jej po lesklém peří. Pak poručil, aby bažanta zanesli do vinice, zda by se mu tam líbilo, ale bažant byl za chvíli zpět a nikterak se nechtěl od světce odloučiti. Když jej František z vděčnosti daroval lékaři, bažant nepřijal potravu, dokud ho lékař Františkovi nevrátil.

Spis „Kvítko svatého Františka“ vypravuje nám krásnou událost o hrdličkách, jež světec dostal od jaké hosi jinocha darem. Upravil jim hnízdečko v lese a krmil je něžně, jako matka své robátko. I dravci zapomínali v přítomnosti Františkově na svou divokost a

krvelačnost, jako na př. vlk v Gubbio. Třebas vypravování o tomto dravci, jež František ochočil, jest zbarveno legendou, přece jen jádro vyniká, a my z toho vidíme jasně, jakou láskou k němu vše lnulo. Také obtížné záby našly milost před Františkem, ba i cvrček, jenž často svým koncertem, zvláště za ticha nočního, byl bratřím dosti obtížným, oblíben byl u Františka. S ním světec rozmlouval, jakoby byl rozumným tvorem.

Myslím, že tyto doklady lásky svatého Františka k přírodě dostačí. Plným právem můžeme volati s Tomášem z Celano: „Zajisté svatý jest muž, jehož poslouchají stvoření.“

Tím jsem doplnil obraz, jak nám jej načrtl Tomáš z Celano. Veškeré ctnosti Františkovy, jak jsme je dříve a zvláště v těchto posledních kapitolách poznali, tvoří ladný a nad každou pozemskou krásu povznesený celek. Serafický obraz ten nemá sobě rovného v dějinách, a mistři malířské umbrijské školy Giotto a Perugino jej považovali za vzor znovuzrozeného lidstva. Ještě po uplynutí sedmi století každého nadchne a okouzlí. Věru nejkrásněji dáme na jevo svůj úžas, když s královským prorokem zvoláme: „Podivuhodný jest Bůh ve svých svatých.“ Bůh jest podivuhodný ve všech svých skutcích, ale nejpodivuhodnějším jest ve svých svatých, kteří jsou jakýmisi uměleckými výrobky Jeho rukou a ideálem uzdravené, světlem evangelia a krví Ježíše Krista povýšené lidské přirozenosti.

Ku konci této kapitoly dávám milému čtenáři odpověď na otázku, jak asi vypadal podle zevnějšku svatý František. Přidržuji se v tom Tomáše z Celano, který tak dobře znal světce, neboť byl jeho důvěrným učedníkem. Ten píše o Františkovi takto: „Postavy byl prostřední, spíše malý než velký. Hlavu měl prostřední, kulatou, obličej podlouhlý, zaokrouhlený. Čelo jeho bylo jasné a nízké, nevelké černé oči, černavé vlasy, vzpřímené brvy oční, souměrný přímý nos, malé vzpřímené uši, rovné spánky. Jazyk jeho byl hbitý, ohnivý a zaostřený. Hlas mocný a příjemný, jasný a zřetelný. Zuby hustě vedle sebe seřaděny, souměrné a běloskvoucí. Rty měl jemné, vous řídký, krk štíhlý, vysoké plece, krátká ramena, jemné ruce, dlouhé prsty, slabé nohy, malá

chodidla, jemnou pleť. Celé jeho tělo bylo vyhublé. Nosil hrubý šat, spokojoval se skrovným spánkem a byl velmi dobročinný. Poněvadž byl nanejvýš pokorný, byl ke každému vlídný a dovedl se přizpůsobiti přirozenosti každého člověka. Byl svatý mezi svatými a mezi hříšníky jako jeden z nich. Byl velice výmluvný, vzezření nezkaleného, tváře dobrotivé; byl dalek vší lenivosti a zpupnosti.“

Z krásného tohoto obrazu září jasně vnitřní i vnější vlastnosti svatého Františka. Právě vypravovanými ctnostmi, kterými zářil František, doplnil se nám jaksi jeho obraz, takže živě tane nám před očima. Nyní nám jen zbývá sledovati další život Františkův, jenž se podobal zapadajícímu slunci.

XXVIII.

Slunce nad západem.

Zajisté jsi již často, milý čtenáři, pozoroval západ slunce. Jaký to úchvatný obraz, když žhavá koule nebeská klesá k obzoru a pomalu se loučí se zemí, již za dne tolik dobrodiní prokázala. Světelný kotouč se sklání k obrubám hor a koupá se v záplavě večerních červánků. Ponořuje se stále hlouběji za hory, vidíš ho již jen polovici, pak jen část, potom spatříš již jen srpek slunce, až konečně ti zcela zmizí. Jen skvělá záře tam za horami ti zvěstuje, že drahé slunko spěje dál, aby zvěstovalo druhé polovici zeměkoule nový, radostný den. Zapadajícímu slunci podobá se život lidský. Slunce zrána vyjíždějící na svém ohnivém voze na baň nebeskou značí vstup člověka na tuto zemi, stoupajíc pak výše po vykázané cestě, jest obrazem života lidského od mladosti až do stáří; západ jeho znázorňuje poslední okamžiky člověka na jeho životní pouti. Zapadající slunce jest tedy obrazem dohořívající lampy života lidského. Kdo jen poněkud dovede čísti v knize přírody, při spatření zapadajícího slunce si jistě pomyslí: Ach, Bože, jako to čarovné slunečko po vykonané denní pouti zapadá za hory, tak i můj život po časné pouti,

byť byl sebe delší, přece jen jednou se nachýlí k svému konci. Ovšem nikoliv na věky, neboť po tomto časném životě nastává na onom světě život nový, věčný, šťastný neb nešťastný, jak si ho kdo připraví.

Unodneš asi, milý čtenáři, proč jsem předešlal k této kapitole tento delší úvod. Blížíme se ve vypravování života svatého Františka k okamžiku, kdy se slunko života vznešeného „žebráka z Assisi“ nachýlilo k západu. Dvě zbývající léta jeho života jsou opravdu obrazem zapadajícího slunce. Od té chvíle, kdy se stal svatými ranami podobným Spasiteli, jeho síly stále mizely. Příčinou toho byly četné choroby, jimiž jej zvláště v tomto období života Bůh navštěvoval. Jimi se měl jako zlato v ohni očistiti od každého i nejmenšího prášku, aby mohl po smrti přímo vejíti ve slávu, kterou mu Bůh uchystal za jeho horlivost o spásu duší nesmrtelných.

Rozloučiv se s milou horou Alvernou, bral se František s bratrem Lvem a ostatními bratřími, kteří jej kus cesty doprovázeli, přes Monte Acuto. Sjížděl na krotkém mezku se svahů horských do údolí, kde jeho cílem byla poustevna Monte Casale. Tam se na čas usadil, aby se vzpamatoval z dojmů posledních událostí. Odtud se zvolna ubíral do své milé Porciunkule. Bratr Lev viděl prý, jak se na této cestě před milovaným otcem vznášel ve vzduchu krásný kříž s obrazem Ukřižovaného. Z kříže šla taková jasnost, že ozařovala nejen tvář Františkovu, ale i celé okolí. Vřelého přivítání se mu dostalo od bratří v Porciunkuli, kam jej již předešla zvěst o tom, co se stalo na Alverně. Bratři chtěli zlíbat ranami Kristovými posvěcené jeho ruce, ale světec tomu bránil, takže se musili spokojiti jen s políbením jeho rukávů. Rány své jim neukázal, ač jej o to prosili. Bránila mu v tom pokora. Než v Porciunkuli neměl stání. Pudilo ho to, aby znovu se vydal na lov duší nesmrtelných. Stále se totiž domníval, že dosud málo, ba nic pro Boha neučinil, že dosud málo Bohu sloužil, jak se o tom i nejednou bratřím vyjádřil. Říkával: „Bratři, začneme již přece jednou sloužiti milému Pánu Bohu, neboť až dosavad jsme pro Něho ničeho nevykonali.“

Vůle Františkova byla sice dobrá, ale vysílené tělo nesneslo další námahy. Vydal se sice na cestu, ale pěšky

to již nešlo, musil vždy používatí mezka, aby se dostal tam, kam ho pudila jeho apoštolská horlivost. Jednoho dne dorazil do Foligno. Bratr Eliáš měl tehdy v noci sen, který ho nesmírně polekal. Zdálo se mu, že ctihodný stařec pojednou stanul před jeho lůžkem a pravil mu: „Vstaň, bratře, a vyřiď bratru Františkovi, že mu již jen dvě léta zbývají života na této zemi. Jak ta uplynou, povolá jej Bůh k sobě.“ Poslušen rozkazu toho, oznámil Eliáš svatému otcí, co mu bylo zjeveno. František zůstal při této zprávě zcela kliden. Svatí se smrti nebojí, u těch může Bůh každé chvíle zaklepatí a je na věčnost povolati: vždy jsou připraveni. Jen hříšník se leká smrti, poněvadž se bojí stanouti před Tím, Ježž ve svém životě urážel. Ačkoliv se smrti nebál a byl na ni připraven, přece jen uznal František za dobré upustiti na čas od povolání apoštolského a někam se uchýliti do samoty.

K tomu jej též nutila jeho choroba, která stále vzrůstala. Od vtisknutí svatých ran byl více než dříve trápen různými nemocemi, jimiž, jak dí Tomáš z Celano, jeho tělo se zvolna připravovalo, by se stalo hodnou bohumilou, zápalnou obětí. Zdálo se, že Božský Spasitel chce ho v bolestech a utrpeních sobě učiniti co nejpodobnějším že jej chce učiniti mužem bolesti. Jeho svatou vůlí bylo, aby Jeho věrný služebník dosáhl té výše zásluh, jež jest korunována trpělivostí, a proto v zimních měsících r. 1224 a 1225 navštívil ho prudkými tělesnými bolestmi, že nebylo na celém jeho těle skoro místa čka, na němž by nebyl trpěl. Bolesti a horečky ho znenáhla tak ztravovaly, že za několik neděl byl jen kost a kůže. Ke všemu cítil stále větší palčivost v očích. Chorobu tuto si asi přinesl z Východu, kde v táboře křížáků velice řádila. Byla to oční nemoc zvaná trachom, která jest velice nakažlivá a působí veliké bolesti, ba v nejednom případě zaviňuje i oslepnutí.

Počátkem jara se svetei poněkud uvolnilo. Jakmile se cítil částečně aspoň zdráv, nedal se doma zdržeti, ale již byl zase mezi lidmi. Vše na něm kázalo: jeho postava, jeho dojemný hlas, jeho šat, jeho svaté rány. Přemáhal se velice, stavě se již dosti silným, ač se sotva na svém mezku držel. Bratři ho starostlivě do-

provázeli a pozorujíce jeho přemáhání, domlouvali mu, aby upustil od svých prací a vrátil se s nimi do Porciunkule a tam si dopřál oddechu. Než František maje ducha svého upřeného k nebi, odpovídal jim se svatým Pavlem, že již touží po zničení tělesné své schránky, jež jej zdržuje od spojení s Kristem.

Vidouce nezbytí, poslali bratři do Porciunkule pro Eliáše, aby zakročil svou autoritou jako představený. Byli jisti, že jeho František uposlechne, neboť ať mu poručil Eliáš, co chtěl, vše vykonal světec věrně a svědomitě jako nejposlednější z bratrů. Naděje jejich je nezklamala. Když mu Eliáš nařídil, aby se s ním odebral do Porciunkule a tam se podrobil léčení lékařskému, světec poslechl na slovo. Bratřím hlavně běželo o oční chorobu milého otce. Ta mu působila veliké bolesti a nebezpečí oslepnutí blížilo se valem. Také kardinál Hugolin, když mu bratři dali zprávu, jak se strachují o milovaného otce, napsal Františkovi list, v němž ho napomínal, aby pečoval o své zdraví a nabízených mu prostředků k jeho dosažení od sebe neodmítal, by snad svou nevěšmavostí místo zásluh neupadl do hříchu.

V Rieti byl zručný oční lékař, jenž svými operacemi si zjednal zvučného jména. Toho bratři Františkovi doporučovali, aby se mu dal léčiti. Světec pokorně sklonil hlavu, jen o to prosil, aby se ještě mohl dříve než odejde rozloučiti se svatou Klárou a jejími družkami. Dovedli ho do zátiší u svatého Damiána, kde všechny zbožné duše tam přebývající byly naplněny velikou duchovní rozkoší. Když světec prohlásil, že by tam rád prodlel několik dní, upravily mu nedaleko kláštera v zahrádce pohodlnou chyšku z větví a rohožek, kterou vystlaly slamou a pokryly prostěradly. Tam byl tedy položen a obsluhován svatými dušemi. Poněvadž bylo léto a teplé dni, bylo mu tam lépe než v uzavřené místnosti. Několik bratrů tam s ním zůstalo. Podávali mu léku, jež pro milovaného otce připravila sama svatá Klára.

Druhého dne na to se Františkovi poněkud ulevilo, ale mezi dnem se přitížilo a bylo mu hůře než před tím. Velikým zármutkem bratry naplnilo, když světec prohlásil, že nic nevidí. Ustrašení se ho tázali,

mají-li ho přenést do Porciunkule či hned do Rieti. František prohlásil, že se odebere do Rieti. Několik týdnů trval tento trapný stav. Bolesti, jež zakoušel, byly nesmírné. Též zlý nepřítel lidského pokolení mu za jeho nemoci činil nástrahy. Tušil již svou porážku a napínal tedy všechnu svou lstivost, aby aspoň v něčem přiměl Františka k pádu. Mimo jiné nápadným bylo, že se počala kolem něho jen jen hemžiti myši havěť, jež světce ve dne v noci znepokojovala. Bylo to vše jen ďábelské pokušení. Než František zůstal trpělivý jako Job ve svých bolestech. Stále Boha prosil, aby mu dal svaté trpělivosti. A Bůh ve svém milosrdenství mu dal nejen to, oč Jej žádal, nýbrž více. Těšil ho, jako matka těší nemocné své robatko, jen aby byl hodně trpělivý, že ho za vše nemine odměna věčné slávy.

„Bratři,“ řekl jednoho dne František k svým spoludruhům, „kdyby císař dal některému ze svých sluhů celé své království, zdaž by se obdarovaný neradoval? Hle, rozmilí synové, také já se musím radovati ve svých nemocech a bolestech a děkovati trojjedinému Bohu za ně, poněvadž jimi ráčil mne služebníka svého nehodného ujistiti, že mne uvede do svého království. Proto také k vaší útěše a k poučení bližních hodlám sestaviti zvláštní chvalozpěv těch Božích stvoření, jichž každého dne používáme a bez nichž bychom nemohli žíti. Tím se aspoň zčásti odvděčíme svému Pánu za všechna dobrodiní, jimiž nás stále zahrnuje.“

To řka, posadil se na svém chatrném lůžku a po kratičkém přemýšlení zapěl slabým hlasem známý chvalozpěv stvoření, počínající slovy: „Nejvyšší, všemohoucí, dobrý Pane.“ Když dozpíval, povzbudil bratry, aby chvalozpěv napsali a zpívati se naučili. Od té chvíle byl mu tento chvalozpěv velikou útěchou v jeho bolestech. Poněvadž nemohl mezi lidi, poručil jednoho dne svému bratru, aby se posadil, že mu bude diktovati list ke všemu křesťanskému lidu. Rád bych podal list ten svým čtenářům, kdyby rozsah tohoto spisu tomu dovoľoval, ale k jejich uspokojení dodávám, že jej najdou ve spise již citovaném od P. Leandra Brejchy.

Za krásného podzimního dne odvážel bratr Eliáš Františka do Rieti, kde měl podle jejich mínění nalézt

úlevy v bolestech a hlavně vyléčení, bylo-li dosud možno, v jeho oční chorobě. Jeho příchod do Rieti podobal se triumfu. Ať se bránil světec, jak chtěl, nebylo to nic platno. Lid i duchovenstvo použili té příležitosti, aby jej co nejokázaleji uvítali. František na cestě schválně se zastavil u kostelíčka svatého Fabiána, aby se pak nepozorován dostal do města, ale nic to nepomohlo. Jak se dověděli lidé o jeho příchodu do údolí, v celých zástupech se valili k svatému Fabiánu. Blízká vinice farářova to odpykala. Lid pošlapal vše, že za chvíli veškerá její úroda zmizela. Nad tím byl farář velice polekán, vždyť každoroční úroda byla mu nutným pramenem příjmů. Ve svém zármutku stěžoval si trpce Františkovi, že pro něho utrpěl škodu aspoň 13 měr vína. „Jest mi toho srdečně líto, důstojnosti.“ omlouval se světec, „ale jen račtež v Boha doufat. Mám pevně za to, že Vám Bůh dá takovou sklizeň brozů, kolik budete míti zapotřebí.“ Farář bral jeho slova za planou útěchu, ale v čas vinobraní se přesvědčil, že ho František netěšil nadarmo. Magistrát města, kdvž se o této události dověděl, dal později na tomto místě postavit klášter a kostel pro bratry Menší, jež posvětil sám staříčkový papež Řehoř IX

V Rieti byl právě tehdy přítomen s celým svým dvorem papež Honorius III. František učinil mu návštěvu. Papež velice se zajímal o jeho nemoc a doporučil kardinálu Hugolinovi, aby vynaložil všechnu péči, by světec byl životu zachován. Útraty za léčení nabídl se sám zaplatiti. Místní biskup vykázal světcovi přibytěk ve svém paláci a hned také povolal k němu očního lékaře, aby prohlédl oči Františkovy. Lékař dlouho a pečlivě prohlížel světce, vyptává se ho na to i ono, ale obličej jeho nejevil přílišné naděje. Vyjádřil se, že neduh je příliš zastaralý, přece však slíbil, že vynaloží všechno své umění na záchranu Františkova zraku.

Den po dui míjel, a nemoc Františkova se nevzdávala, ba horšila se zřejmě. Světec byl stále tichý jako beránek. To již musilo býti, když si tiše povzdychl. Bůh byl patrně se svým milým sluhou, jinak si člověk ne vysvětlí, odkud bral František trpělivost za těch hrozných bolestí. Jedné noci projevil nemocný přání, aby

nu bratr posluhující zahrál na citeru. Ten byl ochoten jeho přání splnit, ale podotkl, že to není radno za ročního ticha, kdy vše v domě odpočívá. Světec to uznal a tiše sklonil hlavu. Bůh jej však v témž okamžiku poslal. Neboť, jak poznamenává svatý Bonaventura, čeho František nedosáhl od lidí, to vykonal anděl. Následující noci totiž byl světec ze sna vyrušen rozkošnou hudbou na citeru. Pln radosti se ohlížel, kdo z bratří tak krásně hraje, ale neviděl nikoho. Také bratr posluhující slyšel hudbu a byl u vytržení, neboť tak krásné hudby dosud neslyšel. „Vidíš, bratře,“ řekl mu s úsměvem František, „Pán sám těší zarmoucené. Nikdy mne dosud nenechal bez útěchy.“

Kteréhosi dne měl světec bolesti větší než jindy. „Milý otče,“ řekl mu ošetřovatel, „pros přece Pána, aby s tebou poněkud mírněji zacházel. Zdá se mi, že Jeho ruka příliš těžce na tobě odpočinula.“ „Bratře,“ zvolal nemocný rozčileně, „co to mluvíš? Kdybych neznal tvoji prostotu a úpřímnost, horšil bych se nad tebou. Jak se jen opovažuješ tak mluvit o Božích soudech. Jaká to opovázlivost, prositi Boha za úlevu?“ To řka, vyskočil z lůžka a přes své nesmírné bolesti vrhl se k zemi, volaje: „Ó, Pane, děkuji Ti za bolesti, jichž zakouším. Prosím Tě za milost, abych směl ještě stokrát více než dosud trpěti, je-li to Tvá svatá vůle. S radostí poznávám, že mne tepeš bez ušetření, neboť mou nejsladší útěchou, kterou mi poskytuješ, jest, že se tím plní Tvá nejsvětější vůle.“

Neduh Františkův byl den ode dne horší. Také jaterní a slezinová nemoc, jakož i zcela patrné známky vodnatelnosti jevíly se na něm stále patrněji, ač lékařové mu věnovali všemožnou péči. Domnívajíce se, že změna vzduchu by nemocnému prospěla, dali ho přenést do kláštera Fonte Colombo, asi hodinu vzdáleného od Rieti. Svědomitý lékař z Rieti k němu denně přicházel. František prosil ho, aby si s ním nedával takovou práci, ale lékař s úsměvem namítl, že si chce také něco zásluh vyzískati, že si považuje za čest, když může Františka ošetřovati. V odměnu za to pozval ho jednou světec k obědu. Tímto pozváním však přivedl kvardiána do největších rozpaků. Doma nebylo nic kloudného, a do-

ktor byl zvyklý na dobrou kuchyni. Omlouval se tedy lékaři, aby odpustil, že nelze pozvání nemocného bráti vážně a z jaké příčiny. Doktor ale stál na svém, že to pokládá za velikou čest, bude-li s bratřími obědvati. Připravili tedy z úcty k doktorovi, co se dalo. Mnoho toho ovšem nebylo, chléb, něco zeleniny a džbánek vína. Právě se chystali zasednouti k jídlu, když přinesla známá dobroditelka do klášterní brány hojnost vzácných pokrmů, a tím bylo rozpakům kvardiánovým okamžitě odpomoženo. Tak se postarala Boží Prozřetelnost o chudé bratry, jistě jen pro zásluhy Františkovy.

Františkovi v jeho očním neduhu nejvíce škodil častý pláč. Lékař mu to ovšem zakazoval, ale světec si nemohl pomoci. Jak si vzpomněl na vše to, co náš milý Spasitel pro nás hříšné trpěl, hned se dal do pláče. Lékař se proto naň zlobil, ale světec mu jednou řekl: „Milý bratře doktore, myslíš, že z lásky k zraku tělesnému, jež máme společný s mouchami, smíme zapomínati na Boha a na své hříchy a chyby, jimiž jej urážíme?“ Jak dí svatý Bonaventura, raději chtěl oslepnouti, než třebas jen na okamžik se zbaviti oné něžné a vroucí zbožnosti, jež vyluzuje slzy, kterými se vnitřní oko čistí a znenáhla se schopným stává viděti nekonečně čistého Boha.

Když všechny použité prostředky nepomáhaly, radil lékař Františkovi, aby se dal operovati. Tato operace za tehdejších dob pozůstávala v tom, že nemocnému bylo k spánkům přiloženo rozžhavené železo a taženo šikmo přes spánky k dolejšímu boltci. Byla to zajisté velice bolestná operace, ale František se jí podrobil. Vždyť se mu při tom naskýkala příležitost cvičiti se v trpělivosti a tím více se podobati milému Spasiteli, který v pravdě byl mužem bolesti.

Rozpálené železo syčíc, zarylo se do spánek světcových, zanechávajíc za sebou hroznou spáleninu. Svatý trpitel ani sebou nepohnul, ač trpěl velice. Lékař pokus opakoval, než vše nic nepomáhalo; darmo udělal Františkovi novou bolest. Konečně když si lékař v Rieti nevěděl rady, poradil bratřím, aby doprovodili nemocného do Sieny, kde jest také obratný oční lékař, snad ten bude míti větší štěstí než on. Bratru Eliášovi se

podářilo i tentokrát Františka přemluvit, by se vydal do Sieny. Světec byl sice v duchu přesvědčen, že jest vše marno, než podrobil se ve svatě pokoře a poslušnosti. Byl by šel třebas na popraviště, kdyby mu to byl představený poručil.

Na cestě do Sieny zastavil se světec v malém městečku Bagnorea. Tam žili zbožní manželé, jimž Bůh daroval spanilého synáčka, jemuž na křtu svatém dáno jméno Jan. V době, kdy František procházel městem, dítě bylo těžce nemocno, a matka byla plna úzkostí, že hošíčka ztratí. Ve své úzkosti utekla se k světcovi o pomoc. František se zalíbením patřil na sličného hochu. Hned také klekl a pomodlil se za jeho uzdravení. Pak vzal dítě na své lokty a zadíval se mu do tváře. Pojednou zazářila tvář světcova, který vracaje hošíka matce, zvolal: „O buona ventura,“ čímž chtěl naznačiti, jak z pozdějšího života vysvitlo, že to dítě bude jednou štěstím pro řád a církev svatou. Hoch se na přímluvu Františkovu uzdravil a později vstoupil pod jménem Bonaventura do řádu bratří Menších a stal se jeho ozdobou.

Dlouhou cestou jen se ještě zhoršil stav nemocného. Přivolaný lékař prohlásil, že nemocný musí nejprve nových sil nabýti, než se přikročí k dalšímu léčení. Chtěj, nechtěj musil světec poslechnouti. Ač to bylo proti duchu svatě chudoby, musil požívat sílících pokrmů. Bratři ho zde ošetřovali tak, jak ani vlastní děti nedovedou ošetřiti své rodiče. Dnem i nocí se u něho střídali, poskytovali mu všeho, nač jen jejich láska připadla, ale k svému zármutku stále poznávali, že sen Eliášův přece se jen plní, že přece ztratí mileného otce.

Velice bychom se mýlili, kdybychom se domnívali, že světec upoután nemocemi na lůžko, zapomínal na svůj řád. Stále i za prudkých bolestí chtěl býti o všem zpraven, co se týkalo řádu. Bratr Eliáš mu podával časté zprávy o bratřích, jak se jim vede, jakých se do-dělávají výsledků a podobně. Častokrát posílal svým synům listy, v nichž jich napomínal, jak by měli žíti, aby splnili to, co kdysi Bohu slíbili. Když nadešel čas, kdy se v Porciunkuli slavila řádová kapitola. poslal

bratřím provinciálům delší list, plný otcovských rad a napomínání. Než brzo po odeslání tohoto listu se Františkovi znovu přitížilo. Žaludek jeho tak zeslábl, že již stěží něco podržel. Když na radu lékařovu požil trochu hovězí polévky, byl napaden tak prudkým zvracením, že i krev se mu z úst vyřinula. To se opakovalo za noc vícekrát, takže se bratři obávali smrti, majíce za to, že se jejich miláček ani rána nedočká. Okamžitě poslali pro bratra Eliáše, jenž také hned po skončení záležitostí kapitolských spěchal do Sieny. K jeho dotazu, zda jest skutečně tak zle, odpověděl lékař, že sice nebezpečí jest veliké, ale že smrt ihned nenadejde. A skutečně v několika dnech se zase světec trochu zotavil, že mohl bez námahy rozmlouvat se svými syny o různých věcech. Vida je tak zarmoucené, těšil je, že i když od nich odejde, nebudou opuštěni, že se Bůh o ně postará. Při té příležitosti jim naznačil, jaké vlastnosti musí podle jeho názoru míti dobrý představený.

„Především jest třeba, aby byl povahy mírné, vlídné, pověsti bezúhonné, aby byl moudrý a obezřetný, aby neměl žádných zvláštních přátelství a náklonnost jen k jednotlivcům, neboť kdyby někoho neobyčejně vyznamenával a miloval více než ostatní, byla by tím dána druhým bratřím příležitost k pohoršení. Dále jest třeba, aby byl milovníkem modlitby a vždy několik hodin sobě věnoval a několik svěřenému stádu. Každého rána jest jeho povinností, aby byl zbožně přítomen mši svaté a při ní prosil za pomoc Boží, jak pro sebe, tak i pro své poddané. Po vykonané modlitbě však již náleží těm, kteří s ním chtějí mluvit, nebo jej o něco žádati. S každým ať zachází vlídně a laskavě.“

„Všeliké hříšné ohledy na toho či onoho podřízeného jsou mu zakázány. Jeho povinností jest, aby s obyčejnými a prostými podřízenými jednal právě t k jako s těmi, kdož jsou výše postaveni a jsou lidmi vzdělanými. Je-li od Boha nadán vědomostmi, nesmí to býti na překážku skromnosti a prostoty. Má býti též milovníkem ctnosti. Ať jest nepřitelem peněz, neboť nad ty nemá náš rád horšího nepřítele. Jest v čele chudického řádu a tudíž ať slouží všem dobrým příkladem a

nikdy nemá peněz. Jedno roucho a kniha pro celou řeholní rodinu, kalamář a pero k psaní a pečet — to jest vše, čeho má nutně zapotřebí. Ať neshromažďuje zbytečných knih a také ať v nich stále nečte, neboť čas vynaložený na studium byl by nucen uzmouti svému povolání.“

„Jeho povinností jest těšiti zarmoucené, neboť jest jediným útočištěm tomu kdo jest podroben útrapám. Neboť kdyby tací u něho nenalezli pomoci a útechy, bylo by se obávati, že by někteří z nich upadli do zoufalství. Bude-li někdy jednati s lidmi pyšnými, ať použije pokory k jejich přemožení; ať se vzdá raději nějakého práva svého a poníží se, jen aby získal takovou duši Ježíši Kristu. Kéz není jeho srdce zavřeno těm, kteří opustí ráď neboť jsou to zajisté zbloudilé ovečky. Ať jen uváží, jak mocná jsou často pokušení pro mladé lidi a jak je uvrhují do záhubv.“

„Přál bych si, aby před-taveného všichni bratři ctili jako Ježíše Krista a takořka o závod o něho pečovali. Necht se však varuje, aby snad nebyl tím domýšlivým a hrdým, nýbrž vždy buď ochoten se stejně klidnou myslí snášeti věci příjemné i nepříjemné, pocty a urážky. Má-li pro svou nemoc nebo slabost potřebí lepší stravy budiž mu to dovoleno, ne však tajně nýbrž veřejně, aby se pak druzi bratři nestyděli, až by byli v podobných okolnostech. Jemu přísluší čísti v srdcích poddaných pravdu; ať se střeží těch kteří mu toho mnoho napovídají. Nikdy ať v ničem nepovoluje, co jest jeho povinností, co mu velí jeho úřad, snad z toho nekalého úmyslu, aby se ve své hodnosti udržel. Ať jest toho přesvědčení, že jeho úřad jest mu spíše břemenem než vyznamenáním. Necht se varuje přílišné sdílnosti, jež jest k záhubě duší, jakož i nesmírné shovívavosti jíž se uvolňuje kázeň. Budiž ke každému vlídný, ale k těm, kdož by se opovážili jednati zle, ať se také ukáže přísným.“

„Mimo to, bych si ještě přál, aby měl za pomocníky a rádce muže vážné, řádné a počestné, kteří jsou jako on příkladem všeliké ctnosti, nepřáteli rozkoší a zábav, kteří jsou neohroženi v neštěstí a vždy tak laskavi, aby každého, kdo by přišel do jejich kláštera,

přijali se vší pozorností a vlídností. Hle, takového bych vám přál představeného, takovým, jak jsem vám naznačil, měl by býti vždy nejvyšší v řádu.“

Věru, krásná slova, jež by si měl každý do srdce vštípit, komu jsou svěřeny duše, za něž jednou musí před Bohem odpovídati.

XXIX.

Šťastná smrt spravedlivého.

Nemoc milého otce se poněkud zlepšila. Eliáš tedy přemluvil Františka, aby přesídlil do Celly u Kortony, kde bude míti více klidu než v Sieně. Světec úplně souhlasil. V Sieně byl neustále od různých osobností navštěvován a toužil po klidu, jehož doufal najíti u bratří. Po příchodu do Celly nemoc Františkova se nápadně zhoršila. Život a nohy mu silně otekly, a žaludek úplně vypověděl službu. František z těchto příznaků správně soudil, že již sekera jest přiložena k stromu jeho života. Poprosil proto bratra Eliáše, aby ho rychle dopravil do Porciunkule, kde by se rád rozžehnal se světem. S radostí mu vyhověli, neboť tím světec vyšel assiským vlastně vstříc, poněvadž si přáli míti u sebe svého rodáka živého i mrtvého.

Cestou se Františkovi přitížilo. Přebyl do Assisi úplně vysílen. Biskup assiský vida povážlivý stav nemocného, nařídil, aby ho přenesli do jeho paláce, kde bude míti lepší obsluhu než v Porciunkuli. Bylo to sice proti přání světcově, ale i v tom se podrobil, byť v pravdě měkký jako vosk v ruku těch, jimž byl svěřen, mohli s ním činiti, co chtěli, proti ničemu se nevzpouzel. Myšlenkami dlel více na onom než na tomto světě. Ač se mu v paláci biskupském dostalo největší péče, přece jen cítil takové bolesti, že se jednou vyjádřil k bratru mu posluhujícímu: „Bratře, kdybych směl voliti mezi mučednickou smrtí a bolestmi tři dni jen trvajících, jak je nyní snáším, raději bych volil mučednictví. Ovšem, drahý bratře, dobře mi rozuměj, mluvím o bolestech, jež snáším a nemyslím při tom na odměnu, jež mne za to očekává.“

Ač byl takovými bolestmi trápen, přece si leckdy zanotil chvalozpěv stvoření. Když mu hlas nesloužil, prosil bratry, aby mu sami předzpěvovali. Jedenkráte sám Eliáš projevil nad tím své podivení, jak může býti František stále tak vesel, a projevil starost, že snad se to ani nesluší, aby tak radostným zpěvem se připravoval na smrt. „Jen mne nechej, milý synu,“ odvětil mu s úsměvem světec, „nechej mne a nebraň mi radovati se v Pánu, s Nímž jsem ve svých velikých bolestech stále spojen milostí Ducha svatého. Právě proto mohu se radovati a veseliti v Bohu, Spasiteli svém.“

V těch dnech také ho navštívil dobrý jeho známý z Arezza. Byl to lékař příjímím Jan Bonus. Příchozího se František tázal, co soudí o jeho nemoci. Když lékař, jak to umějí, odpovídal vyhýbavě, usmál se světec a řekl: „Jen řekni pravdu, neboj se, nejsem bázlivcem. Víni, že brzo umru, jen bych rád věděl kdy nadejde ta chvíle, abych se mohl na příchod sestry smrti řádně připravit. Jsem spokojen se smrtí jako se životem, jak se Bohu líbí, ať se stane. Buď vůle Páně pochválena.“ — „Nuže tedy, když jsi tak statečný,“ odvětil doktor, „a přeješ si slyšeti můj úsudek, pravím ti přímo, že nemoc tvá jest úplně nezhojitelná. Podle dosavadních zkušeností mám za to, že buď koncem tohoto měsíce září nebo počátkem října nastane rozhodná chvíle.“ „Ach, to jsem rád,“ zvolal světec. „to jest dobře, že sestra smrt již stojí v mých hlavách. Pojd jen, sestro, abys mne přivedla k Tomu, jehož miluji nade všecko.“

Smrt kvapem se blížila. František dal si jednoho dne svolati bratry a udělil jim, jako kdysi patriarcha Jakub, všem své požehnání. Naposled dal své požehnání bratru Eliášovi „Tobě, synu můj,“ řekl dojatě, „žehnám ve všem a pro vše. Podobně jako Nejvyšší ve tvých rukou rozmnožil syny a bratry mé, tak žehnám tobě a v tobě i ostatním. Na nebi i na zemi kéž ti Král všech králů udělí svého požehnání. Žehnám ti, jak mohu, ano ještě více než mohu, čeho pak jsem neschopen učiniti, toho ti uděliž Ten, jenž všechno může. Kéž jest také tvůj úděl mezi spravedlivými. Kéž se ti dostane všeho, oč náležitě a hodně prositi budeš.“

Po těchto prorockých slovech, v nichž čteme budoucnost Eliášovu i ráuu, obrátil se k shromážděným bratřím a řekl: „Buďte s Bohem, nejmilejší synové, setrvejte v bázni Boží a buďte vždy živí v Kristu Ježíši, neboť brzo podstoupíte krutou zkoušku, jež bude velice trapna. Blahoslavení budou ti, kteří vytrvají, jak započali. Mnozí však budou strženi na cesty zlé ku své zkáze. Co se mne týče, já jdu k Bohu, Jemuž jsem, pokud mé síly stačily, vždy sloužil co nejhorlivěji a proto také s důvěrou opouštím tento svět. Milost Boží zůstaň vždycky s vámi.“

Až dosud dlel světec v paláci biskupském. Poslední noci měl prudké chrlení krve. Ráno před smrtí projevil přání, že by rád skončil v kostelíčku porciunkulovém. Prání jeho bylo bratřím rozkazem. Položili ho na nosítka a opatrně ho nesli na jeho zamilované místečko. Když se přiblížili k Porciunkuli, prosil světec bratry, aby zastavili, že by rád naposled uviděl své rodné město. Obrátili nosítka směrem k městu a jeden z bratrů podepřel nemocného, aby mohl lépe před sebe viděti nádherné panoráma města, jež stupňovitě jako Betlem se před jejich zraky rozprostíralo.

Slabou rukou žehnaje městu, řekl: „Pane, jako za dřívějších dob, jak za to mám, bylo město to sídlem lidí bezbožných, tak nyní jak vidím, z nevystihlého milosrdenství svého dobroty své vyvolil jsi je, aby bylo sídlem těch, kdož by Tě vždy v pravdě poznávají. Tvému přesvatému jménu sávy zjednávali a všemu křesťanskému lidu skýтали vůni dobré pověsti, svatého života a dokonalosti evangelické. Prosím tedy Tebe, Pane Ježíši, Kriste, Otče všeho milosrdenství, nehleď na naši nehostinnost, nýbrž pamětliv jsi vždy své přehojné dobrotivosti, kterou jsi dával tomuto městu najevo, učin, aby bylo vždy příbytkem těch, kdož Tebe v pravdě poznávají, Tvé přeslavné a nejsvětější jméno zvelebují na věky věkův.“

Když dal ještě jednou svému rodnému městu „s Bohem“, průvod bral se dále. Když František spatřil svůj milý kostelíček Panny Marie, zaradoval se a vztáhl po něm s toužebností ruce. Dal se ihned zanésti před oltář Královny andělů. Tu se upřímně pomodlil a pak se dal přenésti do celly, určené pro nemocné.

Uspořádav co nejlépe duši svou, aby směla stanouti před spravedlivým soudcem, vyřídil světec záležitosti řádu. Požádal jednoho z bratří, aby psal, co mu bude diktovati. Říkal mu do pera svou závět, ve které naposled vložil svým svněm na srdce, aby vždy byli věrni ideálu svaté chudoby aby se ani na píd neodchýlili od cesty dobré, kterou jim vykazuje svatá řehole. Zvláště napomínal své syny, aby vždy žili mezi sebou ve svaté svornosti a lásce bratrské, jež jest tmelem řádného klášterního života.

Postarav se tak o své milované syny, nezapomněl na své duchovní sestry u svatého Damiána, které s úzkostí včkávaly onoho okamžiku, až jejich milovaný otec vydechne svou duši. Zvláště starostlivá máti chudých sester, svatá Klára, jež právě v tu dobu též ležela těžce nemocna nedala se upokojiti. Mělať ztratiti ve Františkovi nejlepšího duchovního vůdce a po Bohu největšího dobrodince. Ráda by ho byla ještě naposledy spatřila a naposled zulíbala jeho ruce ranami Nejvyššího ozdobené. Světec to dobře tušil, rád by byl těmto zbožným duším vyhověl, ale nebylo mu to možno. Poslal tedy Kláře a jejím dcerám list, plný otcovské lásky a starostlivosti, v němž je napomínal, aby také ony zůstaly věrny ideálům, z nichž nejkrásnějším jest svatá chudoba.

Na konec umínil si František ještě jednu mu oddanou duši potěšiti, totiž paní Jakobinu dei Settesoli. Projevil přání, aby ji někdo zpravil o jeho brzkém odchodu z tohoto světa a zároveň ji požádal, aby mu přinesla popelavý rubáš, roušku k zakrytí hlavy, polštář pod hlavu a svíce pohřební. Také ji měli poprositi aby mu přinesla trochu oněch pokroutek jež jej v Římě za nemoci vždy velice občerstvily. Jeden z bratří okamžitě napsal oné paní list, kde jí sdělil přání umírajícího otce. Eliáš správně soudil, že než se list dostane do rukou paní Jakobiny, světece nebude již mezi živými. Ale co jest nemožno lidem, jest hračkou Prozřetelnosti Boží. V tom, co se bratr vyptával, kde ona paní v Římě bydlí, ozval se venku dusot koní a hlasitý hovor. Udivení pohlédli okenkem ven a k svému podivu viděli přijížděti tu kterou si přál světec viděti, Jakobinu dei

Settesoli. S radostí ji uvítali a hned ji vedli s jásotem k milému otci.

S uctivostí a upřímnou bolestí, která sejevila v celém chování, vstoupila paní do světničky. Když spatřila na lůžku vyhublého Františka, klesla s pláčem na kolena a líbala mu ruce. Světec ji konejšil a pravil, že se raduje, až opustí tento svět a spatří Krista jenž jest jeho touhou. Přívětivě jí odpovídal na otázky, týkající se nemoci; bratři jen to a ono doplňovali, vidouce jak mluvení nemocného namáhá. Tázali se jí, jak se dověděla o brzké smrti Františkově a jak uhodla, co si právě přeje? Přineslat sebou vše, čeho si světec žádal. Ona s uzarděním se přiznala, že jí to Bůh zjevil na modlitbách a poručil jí, aby bez meškání se vydala na cestu.

Potěšivši se s milovaným otcem a rádcem své duše odebrala se zbožná paní do Assisi, aby tam čekala, až světec zavře oči. Chtěla svůj dosti veliký průvod odeslati domů a sama zůstatí se svými syny, ale světec jí ujistil, aby toho nečinila, že jeho smrt jest nedaleká, že večer se rozžehná s tímto světem a hned následujícího dne po pohřbu může se vrátiti domů. Z těch slov jest zcela patrnó, že světcí byl oznámen den a chvíle, kdy zemře.

Asi tři hodiny před smrtí projevil svým ošetřovatelům přání, aby mu svlekli svrchní roucho a položili ho na holou zemi. I v tom mu vyhověli, ač bratřím při tom krvácelo srdce. S hlubokým pohnutím hleděli na jeho vyhublou, ale světlem nadpozemským ozářenou tvář. Drže si levou ruku na ráně v boku, zvolal František: „Bratři, vykonal jsem a dokončil, co mi bylo Bohem uloženo. Kéž vás Kristus poučí, abyste i vy vždy věděli, co máte konati.“ Po těchto slovech znovu jim udílel své otcovské požehnání. Bratři domnívajíce se, že již nadešla poslední jeho hodinka, vypukli ve štkání. Než smrt, ač se mílovými kroky blížila, ještě nebyla u lůžka nemocného. František sice po ní vzťahoval svou ruku, ale surt jakoby tentokráte váhala zkositi tento plný klas pro nebe zralý.

Jako vroucí ctitel umučeného Spasitele dal si ještě před smrtí předčítati od bratra svaté evangelium o umučení Páně podle sepsání svatého Jana. Naposled v duchu

prožil onen bolestiplný čas, v němž Ježíš ukázal světu svou nezměrnou lásku. Z oslepených očí hrnuly se mu slzy. Nedbal již, že se mu tím přitíží, vždyť již za několik chvil měl tváří v tvář viděti umučeného Miláčka svého srdce.

Slunce zvolna se sklánělo k západu. Jeho růžové červánky naposledy ozařovaly chudou světličku, kde ležel světec — umírající spravedlivý. Podle jeho přání oblekli bratři umírajícího v hrubý pytlový šat a položili na zemi posypanou popelem. Mile se usmívaje, s tváří na níž bylo lze čísti nebeský klid a štěstí, ležel tu muž bolestí podoben ve všem — jak to jen člověku možno — ukřižovanému Spasiteli. Umírající projevil pak ještě přání, aby mu bratři zapěli naposled chvalozpěv stvoření. Když pěli poslední slohu tohoto chvalozpěvu, kde vybízí sestru smrt, aby jen přišla a odloučila duši jeho od tělesné schrány, usmál se blaženě.

Zatím slunéčko úplně zapadlo za hory, a v chudobné světličce se zvolna rozložilo šero. Světec cítě smrt a chvíli rozloučení se svými miláčky a s celým světem, slabým hlasem počal se modliti s bratřími žalm 141.: „Hlasem svým k Hospodinu volám, hlasem svým k Hospodinu pokorně se modlím. Vylévám před obličejem Jeho modlitbu svou a soužení své před Ním oznamuji. Když umdlévá ve mně duch můj, Ty znáš stezky mé. Na cestě té, po kteréž chodím, osidla mi ukryli. Ohlédal jsem se na pravo a patřil jsem, a nebyl, kdo by znal mne. Zmizela přede mnou možnost utíkáni a není, kdo by bledal ochrániti duše mé. Protož volal jsem k Tobě, Hospodine, řekl jsem: Tys naděje má a díl můj v zemi živých. Pozorujž pokorné prosby mé, neboť snížen jsem převelice. Vysvoboď mne od těch, kteří stíhají mne, neboť nabyli moci nade mnou. Vyveď ze žaláře duši mou, abych oslavoval jméno Tvé: na mne čekají spravedliví, až odplatíš mně.“

Když se domodlil poslední verš žalmu, byla na Františku naplněna všechna tajemství Kristova. Jeho svatá duše mocným rozmachem zbavila se pout tělesných a ponořila se do světla nebeského. Františka již nebylo mezi živými. Skonal v sobotu večer po západu slunce, jak předpověděl, a to dne 3. října roku 1226.

Církev svatá ovšem si připomíná jeho smrt dne 4. října, poněvadž podle tehdejšího zvyku nový den počínal hned po západu slunce (po nešporách).

Krásná byla smrt Františkova! Milý čtenáři, chtěl bys umíratí tak, jako František? Vidím na tvoji tváři touhu, že bys rád také tak klidně a šťastně jednou umíral. Nuže, dám ti dobrou radu: Žij jako František, a pak klidně a šťastně umřeš jako on.

XXX.

Oslava Františkova.

Sledovali jsme celý život Františkův. Nyní stojíme před nebeskými branami, jimiž vešel tento seraf v těle lidském do věčné slávy. Drahocennou jest v očích Božích smrt každého spravedlivého. To ukázal Bůh i při smrti Františkově. Jeden z bratří viděl jeho duši jako zářící hvězdu vystupovati k nebesům. Skřivánkové a chocholouši, miláčkové zesnulého, přilétli, ač slunko již bylo zapadlo a usadili se v celých houfech na střeše kláštera a zapěli poslední smuteční projev svému dobrodinci. Někteří zvědavější se odvážili usednouti i na otevřené okno a nahlíželi do světničky, aby naposled spatřili toho, jenž vždy laskavě na ně hledíval. Nedbali vzlykotu a pláče bratří, ani lidí před klášterem stojících a zaměnili svůj smuteční zpěv v radostné hymny, v nichž každý chtěl vzdáti Bohu díky za vše, co prokázal jejich miláčkoví. Tím zpěvem povzbuzovali přítomné, aby příliš netruchlili, ale spíše se radovali, že tak krásnou smrtí umřel František.

Assiský biskup, jenž v čas smrti Františkovy dlel na visitační cestě v Beneventu, obdržel v den úmrtí světcova zprávu o odchodu Františkově z tohoto světa. Zjevil se mu totiž sám František a pravil k němu: „Hle, opouštím svět a ubírám se do nebe.“ Se slzami v očích hleděl zbožný biskup za zjevením i když již dávno zmizelo jeho zrakům. Vypravoval před veřejným notářem, co se mu stalo, dal o tom sepsati zprávu, kde byl vyznačen den a hodina, kdy se to stalo. Když se zane-

dlouho vrátil do Assisi, přesvědčil se, že skutečně smrt Františkova nastala v dobu, kdy se mu světec zjevil.

Také provinciálu v Terra di Lavoro, bratru Augustinu zjevil se František. Ačkoliv tomuto nemocnému již delší dobu jazyk odpíral všelikou službu, slyšeli jej pojednou hlasitě volati: „Počkej na mne, otče. počkej, půjdu s tebou!“ Na otázku bratří, s kým to mluví, odpověděl: „Což nevidíte otce Františka, jak se vznáší k nebi?“ To byla poslední slova tohoto zbožného bratra, neboť v téže chvíli jeho duše se zbavila pout tělesných, aby následovala do nebe toho, jenž byl jejím vzorem na pozemské pouti.

Svatý patriarcha chudých opustil zemi. Jako sirotky kolem mrtvé matičky klečeli bratři kolem bezduchého těla milého otce. S tichým vzlykotem hleděli na jeho vyhublou tvář, která však se stále více vyjasňovala a krásněla. Vše se jim zdálo pouhým snem. Nemohli si představit, jak jim teď bude, kdy milého otce není. Tlačili se kolem něho, jakoby ho chtěli vzbuditi. Než marné všechno vaše namáhání, drazí bratři, svého milého otce nevzkřísíte. Jste sirotky na tomto světě. Pohleďte však vzhůru, svatý otec na vás patří s výšin nebeských, těší vás, povzbuzuje k statečnosti a odevzdanosti do vůle Boží, žehná vám. Nuže, odložte tedy zármutek a žal a radujte se spíše, že váš milý otec šťastně dokonav svou životní pouť, nyní požívá radostí věčných. Proste Boha, aby i vám jednou bylo dopřáno podobného šťastného odchodu z tohoto slzavého údolí.

Dvě hodiny nechali bratři podle přání umírajícího otce jeho mrtvé tělo v poloze, jak skonalo. Potom teprv prokázali v Pánu zesnulému poslední čest. Když umývali tělo zesnulého s radostnou hrůzou spatřili, že tělo jest stále ohebné jako za živa. Svaté rány na bělostném těle zářily jako drahokamy. Celou podobou byl zesnulý podoben Ukřižovanému, když byl složen s kříže a položen na klín přesvaté Matky. Svatou tělesnou schránku Františkovu oděli pak rouchem, jež přinesla paní Jakobina, a uložili je do prosté, nenatřené rakve. Mrtvola pak byla vystavena na katafalku v kostelíčku Porciunkulovém. Čestnou stráž u mrtvoly konali bratři. Právem se totiž obávali, že lid by zkomolil tělo jejich miláčka ze

samé úcty a lásky k němu. Kolem kláštera stále se hemžilo tolik lidu, že byla obava, aby se nějaké neštěstí nestalo. Každý se považoval za šťastna, kdo se mohl rozloučiti s mrtvým Františkem.

Mezi těmi, kdož byli tak šťastni a viděli mrtvolu Františkovu, byl také občan assiský, jménem Jeroným. Ten stále pochyboval o tom, zda světec má na těle rány Kristovy. Za života Františkova se o tom nemohl přesvědčiti a proto si umínil, že věci přijde na kloub po jeho smrti. Nedbaje četných štuchanců a ne zrovna zdvořilých slov, prodral se až ke katafalku a nedaje si brániti, zkoušel, zda by se daly hřeby na rukou a nohou nějak vytáhnouti. Pohyboval hřeby sem i tam, nedbaje nepřátelských pohledů bratří a kolemstojících Konečně po důkladné prohlídce prohlásil, že teď již věří. Od té doby byl nejhrošlivějším obhájcem tohoto zázraku, ano když byl později o své svědectví požádán, potvrdil svůj výrok o ranách Františkových přísahou.

Lidu stále přibývalo. Zároveň s ním přišlo z okolních klášterů mnoho bratří, aby se naposledy potěšili se svým mrtvým otcem. Dojemné výjevy se udály u rakev, v níž odpočívaly ve svatém klidu tělesné pozůstatky Františkovy. U katafalku mrtvolý konali vroucí modlitby bratři, při nichž se tito spíše odporoučeli v přímluvu milého otce, než aby se za něho byli modlili. Byl jednohlasný úsudek všech, že duše Františkova přímou cestou se dostala do ráje.

Když se seřadil velkolepý pohřební průvod, byla rakev s tělem Františkovým uzavřena. Na to byly vykonány pohřební obřady. Od Porciunkule až do Assisi utvořily zástupy špalír o několika řadách. Jeho středem nesli rakev střídavě bratři a nejváženější občané assiští. O pořádek dbali členové třetího řádu a silná vojenská asistence. Vojsko přizvali assiští proto, poněvadž se roznesla zpráva po okolí, že obyvatelé města Perugia se chtějí zmocniti svatých ostatků Františkových násilím. Účastníci průvodu drželi v rukou buď svíci nebo nějakou ratolest. Bratří a ostatního duchovenstva se k pohřbu sešlo na mnoho set. Pohřební průvod nepodobal se jiným pohřbům; byl to spíše slavný vjezd, jež konal mrtvý František do svého rodného města.

Průvod šel schválně kolem kostelíčka svatého Damiana, neboť svatá Klára a její družky prosily snažně, aby směly naposledy se rozloučiti s mrtvým otcem. Rakev vnesli do kostelíčka, jež zbožné sestry vystrojily co nejlépe, a postavili na vyvýšené místo před okénkem, odkud se pannám podávalo Tělo Páně. Víko bylo sňato a zrakům přítomných se objevila znovu usměvavá a nebeským klidem zářící tvář světce Klára a její dcery uvítaly svého otce slzami bolesti ale i radosti, a líbaly mu ruce. Chudičkou jejich svatyní ozýval se jejich nářek: „Ach, otče, milý otče náš, proč jsi nás opustil; komu nás nyní svěříš, co se s námi teď stane? Ach, nás ubohých, již neuslyšíme tvého milého hlasu, již nás nebudeš těšiti, nám rád skýtati. Již nebudeme míti na světě tak mocného a starostlivého ochránce jako jsi byl ty. Ó, otče chudých kdo bude naším světlem v pokušeních, kdo naší útěchou v souženích? Ó, hrózná smrti, jež soužíš tolik tisíc synů a dcer, zbavivši je otce!“

Lidé slyšíce jejich nářek, slzeli a vzlykali. Konečně na Klářino znamení rakev byla zase zavřena a průvod dal se na další pochod k Assisi. Kostelíček svatého Jiří, v němž počal František plniti úkol Bohem mu svěřený, na nějaký čas hostil toho, na něhož teď kde kdo pohlížel jako na ozdobu a okrasu celé země. Jak se časy mění! Nedávno, co Assisi považovalo Františka za blázna a házelo po něm blátem a kamením, a teď se bojí, aby nikdo mu nevzal čest, míti ve svém městě tělo téhož Františka. Nyní prokazují mrtvému čest, kterému jí za jeho života odpírali!

U svatého Jiří konaly se opět pohřební obřady. Když vystoupil na kazatelnu jeden z hodnostářů církevních a loučil se s mrtvým svatým rodákem a doporučoval se jeho přímluvě u Boha, nezůstalo ani oko suché. Kostelem se rozléhalo štkání a pláč. Po obřadech byla rakev s pozůstatky Františkovými prozatím uložena v malé postranní kapli, nalézající se o několik stupňů níže než kostel sám. Rakev byla zavěšena na dvou mohutných skobách na tak dlouho, až by dohotovena byla krypta, jež by se stala důstojnou schránkou pro tělesné pozůstatky zesnulého.

Bratři, jak se zdá podle vůle svého otce nedali na rakev ani nad ni žádného nápisu, avšak Nejvyšší již se postaral, aby se hrob Františkův stal slavným. Hned v den pohřbu byla uzdravena zmrzačená dívka, když položila hlavu na rakev zesnulého a prosila Františka za uzdravení. To byl první zázrak, jež Bůh učinil k počtě svého sluhu. Od té chvíle utíkal se lid v rozmanitých záležitostech k svému krajanu docházeje u jeho hrobu vyslyšení v různých potřebách. Za několik týdnů na to byla rakev s tělem Františkovým uložena v nové nádherné kryptě, kterou dala drahému svému otci vyhotoviti zbožná paní Jakoba

Hned po pohřbu chopil se bratr Eliáš rázně otěží řádu. První jeho prací byla písemná zpráva bratřím o skonu milovaného otce. Jedna taková zpráva se nám zachovala. Když ji pročítáme, cítíme, jak z ní vane vůně svatosti Františkovy. Eliáš slovy prostými, ale dojmavými ukazuje jakým miláčkem Božím byl jejich zesnulý otec. Líčil jim, co dobrého vykonal pro spásu duší nesmrtelných a prosil je, aby nikdy nezapomněli na otcovské rady a pokyny zesnulého. Tim že nejlépe uctí jeho památku.

Zázraků zatím nad hrobem Františkovým přibývalo. Zvláštní síla a moc vystupovaly z hrobu chudičského patriarchy, obdařující na prvním místě rodné město zesnulého a okolí. František splácel svým rodákům jen dobrým, co zlého i dobrého mu prokázali. Mezitím, co František na všech stranách ke cti a slávě Boží a pro spěchu věřících konal mnohé zázraky, rozžehnal se s tímto světem papež Honorius III. dne 19. března 1227. Hned po smrti tohoto velikého příznivce řádu bratří Menších sešli se kardinálové a jednohlasně zvolili na stolec svatého Petra kardinála Hugolina, nám tak dobře známého. Přijal jméno Řehoř IX.

Přízeň, kterou dával Františkovi a jeho synům najevo, dokavad byl kardinálem, dal nyní jako hlava církve v míře mnohem větší. Když se hrob jeho milého přítele skvěl mnoha úžasnými zázraky, předvídal, že není tak daleko chvíle, kdy bude moci býti přikročeno k prohlášení Františka za svatého. Za tou příčinou ustanovil zvláštní komisi několika kardinálů, která měla za účel

prozkoumati každý nový zázrak, spočívá-li na pravdě. Komise počínala si neobyčejně přísně, neboť kardinálové znajíce přízeň a lásku nynějšího papeže k Františkovi, byli proti tomu, aby byl tak brzo po smrti prohlášen za svatého. Mnoho zcela patrných zázraků zamítli. Jen 40 zázraků našlo milost v očích komisařů. Na základě těch mohlo se, jak papež prohlásil, každé chvíle přikročiti k prohlášení Františka za svatého. Konečně když vše bylo skoučeno a přichystáno, papež ustanovil, že dne 16. července téhož roku 1228 v kostele svatého Jiří prohlásí svého přítele za svatého.

Jakmile se zpráva o tom roznesla mezi lidem, nastal jásot a plesání v celém údolí Spoletském, hlavně v Assisi. Assišti zvěděvše, že v kostele svatého Jiří se má dostati jejich dražému rodáku pocty oltáře, nešetřili nákladu, aby chrámeček náležitě okrášlili. Lid se již nemohl dočkati onoho okamžiku, až bude moci volati: „Svatý Františku, oroduj za nás!“ Konečně přece jen se dočkali očekávaného dne. Byla právě neděle.

Celá příroda jakoby se byla vystrojila k slavnostnímu dni. Slunéčko, jež František za svého života nazýval svým bratrem, překrásně svítilo, na nebi nebylo ani mráčku. Kostelík svatého Jiří podobal se pohádkové zahradě. Pro samé věnce, girlandy, kytice a skvostné koberce nebylo viděti staré omšelé stěny, neboť co do okrašlování kostelů není nad Vlasy. Všude zářila světla, ač byl jasný, sluneční den. Skvostný trůn nedaleko hlavního oltáře očekával náměstka Kristova.

Papež se dostavil s vybraným zástupem církevních hodnostářů. Po krátké modlitbě před oltářem vystoupil na papežský trůn a dal znamení, že chce promluvit. Když nastalo ticho, počal svou řeč na slova moudrého Siracha: „Jako hvězda jitřní uprostřed mlhy a jako měsíc . . . tak on se skvěl ve chrámu Božím.“ Mluvil o ctnostech a životě Františkově s takovým nadšením, že bylo na první pohled znáti, jak dobře znal zesnulého. Když skončil, předstoupil kardinál Ottaviano Conti a předčítal obšrnou zprávu o 40 prozkoumaných zázracích. Když zprávu přečetl, povstal kardinál Raynerio Capocci, důvěrný přítel zesnulého Františka, a

v krátké řeči prohlásil, že na základě těchto zázraků nic nestojí v cestě, aby byl zesnulý František prohlášen za svatého. Při jeho slovech rozplakal se staříčkový papež a trvalo hodnou chvíli než se opanoval. V kostele bylo ticho, přerušované jen tu a tam tichým vzlyknutím některých dojatých bratří.

Konečně papež povstal a pozdvihnuv ruce své k nebi, slavně a pevným hlasem pronesl tato památná slova: „Ke cti a chvále trojjediného Boha, Otce, Syna, Ducha svatého, blahoslavené Panny Marie, blahoslavených apoštolů Petra a Pavla a ke cti slavné římské církve, majíce v úmyslu na zemi uctívati toho, ježž Bůh oblažil na nebesích, poradivše se svými bratřími (t. j. kardinály) a ostatními hodnostáři: prohlašujeme blaženého Otce Františka za svatého a prohlašujeme, že má býti zapsán do seznamu svatých. Jeho svátek se bude slaviti v den jeho úmrtí.“

Hned na to zanolil papež chvalozpěv na poděkování Bobu za tuto velikou milost. Zvony v celém Assisi a okolí se rozhlaholily, ozvaly se hlučné fanfáry, do nichž se mísilo radostné provolávání slávy nebeskému oslavenci. Potom odebral se papež k hrobu nového nebešťana a položiv na náhrobek drahocenné dary, políbil mramorovou desku a kleknuv, pohřížil se v modlitbu. Na to odešel znovu do kostela, kde byla sloužena slavná mše svatá. V úterý na to vrátil se papež s celým svým dvorem do Perugia a hned druhý den na to vydal bullu, ve které doporučoval všem věřícím úctu k novému světcí Františkovi. Z této papežské listiny přidávám jen nejhlavnější úryvky, jelikož není třeba, abych celou bullu doslovně uváděl.

„Bůh vzbudil v církvi své muže podle srdce svého, bl. Františka. ježž sice lidé sobečtí považovali za světlo opovržení hodné, ježž však právě bylo uschováno pro náš věk. Bůh jej pozval o jedenácté hodině na vinici, aby ji očistil od hloží a bodláčí, aby potřel Filistinské, jeho nepřátele, a smířil duše s pravdou. Zajisté život jeho byl tak svatý, mocný a krásný, že jej umístil v církvi vítězné. Přes to církev bojující, ježž soudí jen podle věcí viditelných, nebyla by jej povznesla k úctě věřících jedině pro jeho vnitřné ctnosti, a to tím méně,

že jest známo, že někdy i ďábel se proměňuje v anděla světla; avšak všemohoucí a dobrotivý Bůh, jenž milostí svou z něho učinil dobrého a hodného služebníka, nedopustil, aby takový světec zůstal pod kbelcem, nýbrž povýšil jej na svícen k útěše těch, kteří přebývají v domě světla. Ukázal mnoha zázraky, že jeho skutkové mu byli příjemni, a že na této zemi se má uctívati jeho památka.“

„Co se nás týče, věděli jsme již dávno, když jsme ještě byli na nižším stupni církevních hodností, jak podivuhodný byl jeho život, jsouce páskou přátelství s ním spojeni. Nedávno pak byli jsme zpraveni svědky, kteří zcela zasluhují víry, že bylo vykonáno mnoho zázraků na rozličných místech. Důvěřující tedy v Božské milosrdenství a očekávající, že my a stádo nám svěřené bude se těšiti jeho přímluvě a že budeme míti ochránce v nebi toho, jenž nám byl přítelem na zemi, poradivše se pak a souhlas našedše u svých spolubratří, zapsali jsme ho do seznamu svatých. Ustanovili pak jsme den 4. října, kdy se každoročně má svátek jeho slaviti. Proto nařizujeme a přikazujeme všem, kteří budou míti vědomost o tomto našem listu, aby ve svátek tohoto světce pozdvihovali srdce s chválou k Bohu, vzpomínajíce si toho svatého a pokorně prosíce za jeho ochranu.“

XXXI.

Hrob jeho bude slavný . . .

Serafický patriarcha, jenž byl tak Kristu podoben v životě i ve smrti, byl Mu podoben i po smrti — ovšem dobře mi rozuměj — pokud se to dá říci o člověku. Jako o Božském Vykupiteli předpověděl prorok Isaiáš, že „Jeho hrob bude slavný,“ tak i hrob Františkův stal se záhy slavným. Papež Řehoř IX. nařídil dne 29. dubna 1228 — tedy ještě před tím než prohlásil Františka za svatého — aby mu byl zbudován nádherný chrám, v němž mělo odpočívati světcovo tělo. Čestný ten úkol byl svěřen bratru Eliášovi, jenž po volbě Jana Parensse (na letnicové kapitole r. 1227) za generála

řádu, byl prost-všech starostí a tudíž při svém věhľase snadno se mohl tomu úkolu věnovati.

S radostí chopil se také Eliáš práce. Po úradě s magistrátem města zvolil k vystavění chrámu místo velmi příhodné, zvané „colle d' inferno, pekelný pahorek,“ kde bývalo kdysi popraviště. Podle podání prál si pokorný František odpočívati na takovém místě, aby i po smrti byl opovrhován a zapomenut. Pahorek ten náležel občanu assiskému Šimonovi Puzzarellimu. Ten když slyšel k jakému účelu kupuje bratr Eliáš pozemek, jenž mu beztak ničeho nevynášel, ochotně mu jej daroval. Eliáš jménem papežovým pozemek přijal, a Řehoř IX. změnil název toho pahorku v „pahorek rajský,“ poněvadž se měl státi hrobem toho, jenž se skvěl rajskou svatostí a nevinností. Plány k stavbě vypracoval nejzručnější stavitel té doby Jakub Lapo Vasari. Přípravy k stavbě brzo byly vykonány, již dne 17. července r. 1228. tedy příštího dne po prohlášení Františka za svatého, byl papežem posvěcen a položen základní kámen.

Na stavbu nového chrámu přispívali křesťané v hojně míře. Čím více se jevil František jako mocný divotvůrce, tím větší vděčnost mu rodáci dávali na jevo. Pod dozorem bratra Eliáše pracovalo se na stavbě tak rychle, že za 22 měsíců byl dokonán spodní kostel, stojící v pahorku samém v němž také důmyslně byl upraven hrob pro svatého Františka. Generál řádu podal o tom do Říma zprávu papeži se žádostí, aby svolil k přenesení tělesných pozůstatků Františkových. Řehoř IX. byl mile překvapen rychlým postupem ve stavbě a svolil k přenesení svatého těla. Ponechal bratřím Menším na vůli určití k tomu den. Litoval, že pro mnohé práce nemůže se zúčastniti a poslal k slavnosti svého zástupce s drahocennými dary pro nový chrám. Byl to zlatý kříž s drahokamy v němž byla zasazena částekka z pravého kříže Kristova; vedle toho mnoho zlatých a stříbrných bohoslužebných nádob, rouch posvátných a též značný peníz na stavbu kostela. Vlastnoručním listem doprovodil tyto skvostné dary. Aby při památné slavnosti bylo účastenství co největší, udělil papež všem účastníkům četné odpustky, jež jsou ke konci listu výslovně uvedeny.

Generál řádu k přenešení ostatků Františkových určil den 25. května t. r. 1230. Již dříve za tím účelem svolal generální kapitolu do Porciunkule, aby se provinciálové mohli zúčastniti slavnosti, když jim nebylo dopřáno býti při pohřbu milovaného otce. Na den 25. května připadla právě vigilie Božího Hodu svatodušního. Lidu se k posvátnému úkonu sešlo veliké množství.

Z Porciunkule bral se velkolepý průvod do kostela svatého Jiří za stejného pořádku jako při pohřbu. Po vykonaných předepsaných obřadech byla rakev s tělem Františkovým z náhrobku vyzdvižena a ve slavném průvodu nesena za chvalozpěvů církevních a zvuků hudby do nového kostela na „rajském pahorku.“ Byl to úchvatný pohled na velkolepý průvod, jenž se schválně ubíral velikou oklikou, aby se nádherně rozvinul. Vše šlo v nejkrásnějším pořádku, když tu pojednou mezi shromážděnými zástupy povstal zmatek a lomoz. Vojsko se marně namáhalo pořádek obnoviti. Zdálo se, že slavnost bude zkažena. Roznesla se poplašná zpráva, že cizinci z Perugia chtějí tělo svatého Františka ukrásti; kdo to byli a k jakému účelu přepadli průvod, nedalo se zjistiti. To však postačilo, že občané assiští vykonali něco, co jest nám podivné. Utvorili totiž kolem rakve světcovy pevné řady a s Eliášem v čele rychle vnesli tělo Františkovo do nového chrámu. Lid se tlačil za nimi ale dveře byly pevně uzavřeny. Ve chrámu pak bylo tělo Františkovo bez obřadů a snad i bez vykropení hrobu, neučinil-li toho přítomný bratr Eliáš, uloženo do připraveného hrobu, jenž byl ihned zazděn a zemí zasypán. Stráž nedopustila ani duchovním synům Františkovým, aby vzdali svému otci poslední poctu. Lid sice reptal, ba hrozil vypáčením dveří, než přítomné duchovenstvo přece jej uchlácholilo. Celá slavnost ukva penosti assiských se zkažila.

Zpráva o tom velice roztrpčila papeže. Nemeškaje, zaslal biskupům ve Spoletě a Perugii listy, v nichž si trpce stěžuje do jednání assiských. Vyčítá nevděčnému městu, co vše pro ně vykonal, a jak se mu za vše odměnilo a že jaksi potupilo i památku svého rodáka a mnohé duše připravilo o velikou útěchu. Prohlásil,

že chtěl vzítí nový kostel v ochranu svaté Stolice, ale pro dané pohoršení odnímá kostelu všechny dosavadní výsady. Vyslovil nad městem interdikt a pohrozil mu vyloučením z církve, nedostane-li v 15 dnech zadostučinění. Byl to přísný, ale zasloužený trest, vždyť nebylo slýcháno, že by se kdy v církvi cosi podobného stalo. Assiští poznali, jakou pošetilost provedli a vyslali do Říma k papeži poselství, v němž byli nejváženější občané města. Před papežem se jakž takž omlouvali a projevíli ochotu, že se podrobí jakémukoliv trestu. Papež shledav, že podkladem celého případu jest nedorozumění, jež kdosi zavinil zvoláním, že někdo chce ukrásti tělo Františkovo, odpustil assiským, uděliv jim prve řádnou důtku. Tím věc byla odbyta.

Bůh sám ví, jakých milostí byli by získali assiští při přenášení ostatků Františkových. Toho důkazem jest tato zaručená událost. V Porciunkuli žil bratr, jenž si s sebou ze světa přinesl jakousi vnitřní chorobu, s kterou se tajil dosti dlouho ze strachu, že bude z řádu propuštěn. Konečně nemoc přece propukla, a představení rozhodli bratra propustiti, ač se jim jinak zamlouval. Jinoch byl tím tak zdrcen, že se bál o jeho život, a proto ho prozatím ponechali v řádu. Svěřili mu lehčí práce v klášteře, které snadno zastal. Bratr snášel svou nemoc hrdinně; bolelo ho však, že nemůže tak jako jiní bratři pracovati na spáse duší nesmrtelných. Když byl oznámen den, kdy mělo býti tělo Fratiškovo slavně do nového kostela přeneseno, umínil si zúčastniti se průvodu a při té příležitosti prositi světce za uzdravení. V den 25. května provedl také svůj úmysl. Zúčastnil se průvodu a dostal se až k rakvi světcově. Vroucně prosil svatého Františka, aby mu u Boha vymohl uzdravení. Prosba jeho byla okamžitě vyslyšena. Zdráv na těle a posílněn na duchu šel dále v průvodu až do té chvíle, kdy byl průvod nesmyslným chováním assiských zmařen.

Záležitost assiských s papežem byla sice urovnána, ale nejhorší bylo, že nikdo nevěděl, na kterém místě v kostele svatého Františka jest světcův hrob. Rádi by byli mnozí u něho poklekli a světce vzývali, ale nevěděli o jeho hrobě. Namítne někdo, proč pánové assiští

lidu neoznámili, kde a jak jest František pohřben? Ovšem mohli a měli to lidu nebo aspoň bratřím říci, než nestalo se tak, aspoň nemáme o tom zpráv. A což bratr Eliáš, který při tom přece byl? Jistě asi mlčel pod nátlakem assiských, neboť pověst, že obyvatelé města Perugia nevzdali se úmyslu ostatky Františkovy ukrásti, neutuchala. Proto také kdo o místě věděl, moudře mlčel. Že tato pověst přece jen nebyla bez podkladu, podává nám svědectví bratr Jordán, jenž vypravuje, že Perugijští dvakrát, a to roku 1319 a 1442, se pokoušeli uzmouti assiským drahocenný poklad těla Františkova. Jen zakročením papeže Eugenia IV. bylo jim v tom zabráněno. Z toho důvodu tajilo se místo, kde byly uloženy ostatky svatého Františka. Léta plynula a za několik století úplně z paměti lidí vymizela vzpomínka, kde hrob Františkův v kostele se vlastně nalézá. Udržovala se však pověst, že tělo světcevo odpočívá pod oltářem, jemu zasvěceným, jak nám to dosvědčují mnozí pozdější spisovatelé. Bratr Ridolfi prohledal archivy řádové a byl toho názoru, že hrob Františkův jest ve hloubce asi sedmi stop pod hlavním oltářem.

Pro hrob Františkův bylo tedy vyhledáno čestné a velice vhodné místo, kde byl drahocenný poklad dobře ukryt. Pro hrob byla hned při kopání základů nového kostela ve skále vysekána jeskyňka, jejíž výška byla čtyry a půl stopy, délka osm a půl stopy. Podlaha byla vydlážděna čtvercovými kameny a na ní pak postavena na čtyřech nízkých podstavcích urna z opuky, do níž rakev vložena. Ač hrob byl znám jen několika spolehlivým osobám, přece jen máme o tom důkazy, že byl v čas potřeby snadno přístupný; neboť když později byly ostatky Františkovy nalezeny, byly u hrobu shledány stopy osob, které sem jistě přišly jen za tím účelem, aby u hrobu světceva vykonaly pobožnost. Uprostřed stupňů oltářních byl tajný vchod do podzemní jeskyně. Dokavad vchod tento nebyl z obavy před Perugijskými zazděn, bylo k jeho tajným dveřím patero klíčků, jež byly opatřeny nápisem „Al san Francesco“, t. j. k hrobu svatého Františka.

Mezi rozličnými návštěvníky hrobu svatého Františka, jež nám dějepisci řádové zanechali, dlužno na

prvním místě zaznamenati kardinála arcibiskupa toledského, Jiljího Albernozziho, v polovici 14. století. Na snažnou svou žádost byl uveden do krypty, kde mu ukázali neporušené tělo Františkovo. Zbožný kardinál vida svaté rány na těle Františkově, zvolal: „Tento jediný zázrak dostačí, aby potvrdil řád svatého Františka!“ Na druhém místě sluší uvésti hraběte Františka Sforzu z Milána, kolem roku 1440, jenž soudně potvrdil, že viděl a dotkl se těla svatého Františka. Na třetím místě se uvádí papež Mikuláš V., který odcházejce z krypty, vzal si na památku růženec svatého Františka. Po smrti papežově připadl růženec jeho sekretáři, Monsignorovi Petru Nocetto, jenž jej později daroval městu Luce. Na čtvrtém místě se uvádí návštěva papeže Sixta IV. z roku 1446. Papež když odcházel z hrobky, ustríhl si kadeř vlasů světcových, jíž později daroval basilice Panny Marie Maggiore. Na pátém a posledním místě jest návštěva Galeotta da Bistocco roku 1509. jenž svému synu o ní zanechal psaný доклад, jak nám o tom podává zprávu letopisec řádový Wadding.

Od té doby nemáme dokladu, že by byl kdo hrob Františkův navštívil, takže se dosti pravdě podobá názor těch, kdo tvrdí, že vnitřek jeskyně byl r 1515 kamením a šterkem vyplněn. Tehda totiž papež Lev X. sloučil všechny bratry Menší, kteří žili bez majeku, v jedno a ustanovil, že jen ti si mohou voliti generála pro celý řád, jehož by všichni poslouchali. Naproti tomu ty, kteří měli statky a nazývali se konventuály s vlastním generálem, od nich oddělil. Tito tudíž v obavě, že by mohli přijíti o tělo svatého svého Otce, uvedli je tím v bezpečí, že zasypali hrob a zahladili veškerou jeho stopu. Jednání to my severané ovšem těžko chápeme, ale třeba se vmyslíti v poměry italské, zvláště za té doby a porozumíme mnohému.

Roku 1570 papež Pius V. pomocí generála řádu, P. Jana Pichiho z Kamerina, hledal tělo svatého Františka, ale marně. Později kolem roku 1607 učiněn nový pokus, ale opět se nesetkal s výsledkem. Za panování Benedikta XIV. a na jeho přímý rozkaz pátral sice znovu P. Ubaldo velice pilně po hrobu Františkově,

ale také on neměl úspěchu. Teprve v století XIX. bylo se zdarem podniknuto pátrání po hrobu světce.

Roku 1806 spravoval P. Mikuláš Papini řád bratří Menších jako generál. Ten již za času, kdy byl představeným kláštera v Assisi, prohledal důkladně archiv, aby se poučil o pravém místě hrobu Františkova. Shledal, že ostatky Františkovy odpočívají nejspíše pod hlavním oltářem. Co se týče vchodu do hrobu, přivedla ho na stopu zmínka o klíčních ke hrobu. Ač si dal všemožnou práci vchod nemohl nalézt; to jeho horlivost značně ochladilo. Než přece se nedal od dalšího pátrání odstrašiti. Nezbyvalo leč dáti se do plánovitého kopání, aby se zjistilo, kde hrob se nalézá. To však se mohlo státi jedině s dovolením papežským. Pročez obrátil se na papeže Pia VII. a přednesl mu svou pokornou žádost. Obdržev dovolení, dal se po návratu z Říma do práce. Za pomocníka při té namáhavé práci měl svého sekretáře, bratra Angela, jež jmenoval kustodem kláštera assiského, a osm spolehlivých bratří.

Aby hledání nebylo lidu nápadným, začali kopati pod papežským stolcem. Pracovali pouze v noci, ve dne zakrývali otvor prkny a kobercem. Vykopaný štěrk a rum ukládali v komoře za jednou kaplí. S prací začali ke konci listopadu 1806. Ostranivše rum pod kamennou podlahou, přišli na tvrdou skálu. Přes to však nedali se odstrašiti a začali lámati skálu. Po 60 nocí trvala tato úmorná práce, než utvořili chodbu tak, aby se člověk protáhl, vedoucí pod stupně hlavního oltáře. Pojednou skála přestala a přišli na velmi tvrdou vrstvu vápna a malty. Také tuto překážku odstranili v naději, že přece jen najdou hledaný poklad. Než k svému zklamání seznali, že kopali marně. Přišli na otvor, který svého času udělal P. Tebaldi za týmž účelem.

O tom všem byl zpraven generál Papini, jenž sídlel v té době v Římě. Ten nařídil, že se mají hleděti do-
stati do větší hloubky. Poněvadž však panovala veliká vedra a noci byly již krátké, uzual za dobré, aby se s dalším pátráním zatím počkalo. Teprv za dvanáct let bylo možno v započatém díle pokračovati. Roku 1810 byl klášter assiský vládou italskou sekularisován a zrušen. Když se bouře přehnala a klášter assiský byl

zase řádu vrácen a generál P. Josef z Bonis po pětiletém vyhnanství se do něho vrátil, počato s novým pátráním. Tentokráte se jejich námaha potkala s výsledkem. Padesát dvě noci pilně pracovali, až konečně zajásali, když přišli na tři velké čtvercové kameny, z nichž jeden měl železné skoby. Prorazivše jeden kámen, odkryli pod ním otvor. Když dolů spustili otvorem na drátu svíci, zajásali, neboť spatřili dole kamenný náhrobek. Rychle rozšířili otvor a vnikli dovnitř. Bylo to ovšem obtížno, musili si cestu teprv raziti, ale nadšení neleká se obtíží. Konečně stáli u náhrobku, v němž se nalézala rakev, opatřená na víku železnou mříží. Spustivše světlo mříží do rakve, spatřili v ní ležící lidskou kostru a vedle jakési medailky a provaz, na němž ještě bylo znáti uzly. Také růženec tam uviděli, u nohou pak kruh a v hlavách kámen. Tak sdělil později při soudním procesu ku zjištění totožnosti ostatků svatého Františka, Cesar Mariani, jeden z dělníků, který kostru první spatřil.

Františkovy ostatky našli dne 12. prosince roku 1818. Generál řádu okamžitě zpravil o tom papeže. S jeho svolením dal také tisku o tom zprávu. Nato nařídil papež pěti biskupům: z Assisi, Peruggie, Spoleta, Foligno a Nocery, aby dali soudně prozkoumati odkrytý hrob a nalezené ostatky. Zároveň ustanovil, komisi čtyř kardinálů, čtyř prelátů a čtyř boboslovců, aby podle údajů jmenovaných biskupů prozkoumali, jsou li nalezené ostatky skutečně ostatky velikého svatého Františka.

Biskupové dali se hned do díla. Když byla odstraněna mříž, viděli „provaz, jenž skorem již se v prach proměnil“, a mimo to kousek hábitu z hrubé vlny“. Pod kostrou bylo znáti zbytky provazu bederního a roucha řeholního. Jak se jich však dotkly, rozpadly se v prach. Zkušeni lékaři a chirurgové vyjádřili se potom, že „v náhrobku uložená kostra ležela naznak ve vodorovné poloze a měřila tři stopy a tři palce délky. Z tloušťky kostí a rozšíření pánve, jež zůstala v přirozeném tvaru, usoudili, že kostra musí pocházeti od dospělého muže“. Všechna ta pozorování byla učiněna dříve, než byla kostra z rakve vyňata. Když ji z náhrobku vyndali,

„nalezli pod ní mnoho prachu a malé kousky kostiček, jakož i osm medailek či penízků.“

Poněvadž svaté kosti, třebaž že již spolu nesouvisely, nalezeny byly v přirozené poloze, zdá se býti nad vší pochybnost, že mrtvola svatého Františka byla ještě neporušena, když sem byla z dřevěné rakve přenesena; neboť jinak by se byly části těla, kdyby již tehda byly odděleny, při přendávání do kamenné rakve přeházely. Vedle kostry bylo též nalezeno mnoho prachu, což jest novým důkazem, že do tohoto hrobu byla položena mrtvola ještě zachovalá.

Biskupové prozkoumajíce vše náležitě, usoudili, že kostra nalezená nemůže náležeti nikomu jinému než svatému Františku. Při kostře nalezené penízky byly zbytky votivních darů věřících, kámen pak byl světcí polštářem pod hlavu. Svátá kongregace obřadů po prozkoumání listin vydaných komisí biskupů shledala, že důkazy o totožnosti jsou tak přesvědčivé, že kardinálové i preláti, jimž záležitost byla svěřena, vydali o nalezení ostatků své příznivé dobrozdání. Papež Pius VII. pak na základě jejich prohlášení usoudil dne 1. srpna 1820: „Constare de identitate corporis S. Francisci“, t. j. že nalezená kostra pochází z těla svatého Františka. Za tím účelem vydal dne 5. září t. r. list, počínající slovy: „Assisiensem basilicam“. Bylo v něm pod trestem církevním zakázáno něco z kostí si přivlastniti, bylo však dovoleno k rozdělení mezi ctitele Františkovy sebrati a schovati popel a prach.

Sám Bůh potvrdil pravdivost výroku papežova třemi zázraky, totiž trojím náhlým uzdravením. Byl totiž náhle uzdraven muž z Assisi, jenž po mnoho let byl trápen reumatismem a ani hnouti se nemohl. Druhý zázrak se stal na řeholnici ve Foligno, jež se uzdravila, když se rány na koleně dotkla kouskem sukna nalezeného ve hrobě. Třetí zázrak pak podobně se stal na řeholnici, která na smrtelném loži byla náhle uzdravena.

Dne 15. listopadu r. 1820 byla kostra z podzemního hrobu vyňata a uložena v nové bronzové rakvi. —

Zde tedy odpočíváš, předrahý, svatý, serafický Otče Františku! Tvé tělo podle velemoudré vůle Nejvyššího není neporušené, ale přece jsou nám drahy tvé

svaté ostatky. Tvůj hrob, v němž dlíš, jest slavný. Málo svatých bylo tak pečlivě pochováno jako ty, ještě méně však tak vznešeným způsobem. Úcta k tobě trvá v přítomnosti a potrvá i v budoucnosti, jako sedm set let trvala v minulosti!

XXXII.

Serafínská pouť.

Jest zajisté velikým vyznamenáním pro každého ctitele serafického Františka, je-li mu dopráno navštívit a uctít posvátná místa, jež jeho přítomností byla posvěcena. Hodlám vykonati, milý čtenáři, s tebou tuto pouť na serafická místa v Assisi a okolí a také s tebou navštívit posvátnou horu Alvernu — alespoň v duchu. Tato pouť jistě nebude pro nikoho z nás bez užitku, neboť seznámíme se s místy, na nichž jsme světce viděli působiti, seznámíme se s památkami, jež nám tak živě připomínají velikého patriarchu z Assisi. Začneme hned s Porciunkulí, čili s kostelem Panny Marie, Královny andělů. Cizince, který chce jíti po stopách svatého Františka Assiského, žádná jiná věc tak nezajímá, jako místo, jež bylo středem, duší, začátkem i koncem jeho podivuhodného života.*)

1. *Panna Maria Andělská.*

Santa Maria degli Angeli — Panna Maria Andělská jest nyní prostá vesnička, ležící skoro ve středu usměvavého údolí Spoletského, několik kroků od železniční stanice Assisi. Význačná jest krásnou kupolí od Vignoly, která vypínajíc se majestátně uprostřed zelenající se roviny strmí k výšinám nebeským, aby ve jménu Františkově vyprosila celé Umbrii mír, lásku a odpuštění...

Basilika patriarchální Panny Marie Andělské. Za času svatého Františka celé místo, kde se dnes k nebi vypíná velebná basilika s přiléha-

---

*) Použito „Umbrie Františkánská.“ Serafinský Prapor Roč. II. a III.

jícím klášterem a okolní vesničkou, bylo porostlé širým hustým lesem, v jehož středu se skrýval starý kostelíček, známý nejdříve pod jménem Panna Maria v údolí Josafat, potom jako svatá Maria Andělská či Porciunkule. Tento chudý kostelíček s počátku nízký a zanedbaný, událostmi františkánskými, které se v něm nebo vedle něho odehrávaly, byl tak povznesen, že brzy potom v století XIII. byl nad Porciunkulí vystavěn nový chrám, o němž však se neví, jakých byl rozměrů. Jen to jest jisto, že byl ochranou malého památného kostelíčka po tři sta let. Roku 1569 papež Pius V. vida, že stará stavba k ochraně Porciunkule nedostačuje, aby pojala množství věřících, kteří se scházeli za příčinou získání odpustků porciunkulových, a puzen mimo to láskou, kterou měl k svatému Františku a jeho řádu, dal strhnouti starý chrám a vystavěti nad Porciunkulou nový, velebný, rozsáhlý chrám. Tak vznikla nynější velebná basilika Panny Marie Andělské.

Stavitelem nové basiliky byl podle obecného mínění Jakub Barozzi de Vignola, jenž ji zbudoval ve slohu dorském, spojiv v ní neobyčejnou elegantnost s velebností. Vignola však nedožil se ukončení stavby, a po jeho smrti pozměnili stavitelé z Perugie Gabazzo Alessi a Giulio Danti jeho nákresey. Stavba trvala asi sto let. V letech 1831 a 1832 bylo údolí umbrijské postiženo takovým zemětřesením, že basilika se skoro celá sesula. Podle přírodních zákonů by se byla nejprve kupole sřítla, ale zůstala neporušena, a tak také kostelíček Porciunkulový pod ní zůstal neporušen. Ale jen na krátko trval tento ubohý stav basiliky; neboť Řehoř XVI. listem ze dne 26 února 1836 svěřil stavbu nové basiliky kardinálu A. Rivarolovi, jenž odevzdal opravu kostela architektu Polettimu. Zakrátko povstal zřícený kolos ze ssutin. Ovšem Poletti se velice odchýlil od původního plánu Vignolova.

Vstupme do basiliky, jež nás na první pohled velebností svého vnitřku uchvacuje a povznáší. Věru jsme nuceni padnouti na kolena a sepjati ruce k modlitbě. Až se pomodlíme, prohlédneme si památnou svatyni. Začneme hned s Porciunkulí. Uprostřed prostranné basiliky pod ozdobnou kupolí zdvíhá se jako královna

basiliky Porciunkula. V jejím průčelí jest viděti krásný obraz od Overbecka. Představuje svatého Františka, jak klečí u nohou Pána Ježíše a Panny Marie a prosí o udělení odpustků. Kolik zbožných vzpomínek skrývá tato malá svatyně!

Porciunkule má podobu obdélníka; na vnější straně jest 11 metrů dlouhá, i absidu v to počítajíc, a 6 metrů široká. Obě průčelí na přední a zadní straně končí podobou trojúhelníka. Na předním průčelí zdvihá se malá vížka ze století XIV.; umístěna jest v ní Panna Maria s Děťátkem. Výška svatyněky jest 14 metrů, z nichž sedm a půl připadá na střechu. Postranní zdi jsou skoro metr silné. Jest zhotovena z assiského mramoru, takže se zdá, jakoby byla vystavěna pro věčnost. Na zdích, na obou rozích, tam kde počíná střecha, jest socha anděla s nápisem v ruce. Nad branou lze čísti nápis: „Haec est porta vitae aeternae,“ t. j. Zde jest brána života věčného.

Překročíme-li práh svatyněky, zmocní se nás city, jež těžko vylíčiti. Zdi a jednotlivé kameny mluví k nám, abychom padli na kolena, že to místo svaté jest. Steré votivní dárky ze zlata a stříbra, jež jsou po nich rozvěšeny, hlásají nám milosti, jichž se tu lidem dostalo. Nad votivními dárky lze čísti slova: „Chci vás všecky přivesti do ráje a zvěstuji vám odpustky, jež jsem obdržel od Pána našeho Ježíše Krista, papeže Honoriem potvrzené. Všichni, kteří sem dnes přijdete a kteří by sem přišli každého roku, obdrží odpuštění všech svých časných trestů.“ Celá řada lamp, udržovaných zbožnými věřícími, neustále ozařuje vnitřek svatyněky. Před námi rozkládá se oltář Panny Marie, týž, jak jej vídal svatý otec František. Obraz oltářní, znázorňující Navštívení Panny Marie, pochází ovšem teprv z r. 1393. Jest vyhotoven na dřevě. Po stranách obrazu jest několik ze dřeva řezaných polovypuklin, představujících výjevy, týkající se udělení odpustku porciunkulového a zázraky, vykonané P. Marií. Kolem dokola jest šest svatých a tolikéž hlav serafínů. Nejvýše stojí Bůh Otec, jemuž se klaní andělové, dole pak jsou dvě figury, klečící a s rukama sepiatýma. Škoda, že jsou tyto krásné obrazy porušeny moderními přídávky. Oltář byl před vpádem Francouzů r. 1788

pokryt stříbrem. Vyjdeme-li z kostelíčka, spatříme východní zeď v takové prostotě a chudobě, jak ji zanechal František. Lze na ní spatřiti zbytky fresek. Na štítu zadního průčelí vidíme Peruginův obraz ukřižování Páně. Vrchol štítu ozdoben sochou svatého Františka od Graciána z Faenzy z r. 1828.

Vyjdeme-li z Porciunkule postranním vchodem a obrátíme-li se k hlavnímu oltáři, spatříme na cestě k němu kapli úmrtí, t. j. světničku v kapli proměněnou, kde skonala svatý František. Věčná škoda, že nezůstaly posvátné stěny v tom stavu, jak byly za času světcových. Zcela jiným dojmem by na nás působily než dnes, kdy jsou přehnanou zbožností věřících silně znešvařeny. Vnější stěny jsou pomalovány r. 1866 perugijským malířem D. Bruschim, jenž na nich zobrazil smrt a pohřeb Františkův. Větší ceny jsou fresky uvnitř kaple, jenže též jsou rukou neumělou pokaženy. Velmi krásná, plna zbožnosti a výrazu jest socha sv. Františka od Lukáše della Robbia. Ve svém výrazu těla vyjadřuje nejlépe snad životní podobu Františkovu: Tak chová basilika Panny Marie Andělské dvě perly františkánské, Porciunkuli a kapli úmrtí, odkudž přečistá duše Františkova, odešla, vracejíc se do svého království.

A teď se rozhlédněme po basilice Panny Marie Andělské. Umělci se naskýtá mnoho věcí, jež zasluhují povšimnutí v basilice. Mezi těmi zvláště se mi líbí nádherný relief Ondřeje della Robbia, zachovaný v kapli svatého Josefa. Na šesti obrazech menších rozměrů jsou znázorněny dva děje ze života Ježíše Krista: narození a klanění se mudrců, dva ze života Panny Marie: Zvěstování a její korunování v nebi, dále vtisknutí pěti ran sv. Františku a sv. Jeronym, jak se trýzní pokáním. Povšimnutí také zasluhuje kazatelna a chor, na nichž však více než jemné řezbářské práce dlužno obdivovati celkovou stavbu a zvláště velkolepost choru.

Téhož slohu a téže ceny jako kazatelna a chor jsou řezby v sakristii. Vidíme tam dva obrazy italských mistrů Perugina a Guida Reni a pak Ukřižovaného od Giunty Pisana. Když se jde ze sakristie do růžové zahrádky lze viděti napravo vchod do kaple sv. Karla Borromejského. Nad oltářem této kapličky se uctívá

obraz, znázorňující vysokou, hubenou podobu sv. Františka ve stylu byzantském, jež se připisuje Pisanovi. Nápis praví, že obraz ten byl vymalován na prkně, jež bylo světců za lůžko v životě i při smrti.

Při vchodu z kaple sv. Karla jest vkusně zřízený dvorek, který vede k růžové zahrádce. V ní až dosud kvetou růže bez trní. Na listech růžových keřků (podle zbožné víry) občas prý se objevují krvavé skvrny. Zahrádka ta nám připomíná událost ze života sv. Františka, kdy se vrhl do trní a v něm se válel, aby zahnal pokušení.

Od růžové zahrádky má také jméno kaple růžová. Prý jest postavena na místě, kde stávala původní chyška, v níž bydlel František. Svatyně se dnes skládá z jeskyně čili celly sv. Františka, z oratoře sv. Bonaventury a z předsíně sv. Bernardina ze Sieny. Na stěnách zaslouhuje podivu pět velmi vzácných fresek Tiberia assiského, znázorňující dějiny odpustků. Od téhož malíře jsou obrazy předních světců františkánských, jež vidíme v oratoři sv. Bonaventury. Na přední straně oltářního stolu jako závěs jest cenná práce benátského malíře L. Olivettiho, jež představuje pět prvomučedníků řádových. Když se díváme mříží do podzemní jeskyně, vidíme zpředu sochu sv. Františka v pokorné poloze a vroucí modlitbě, po stranách pak některé zbytky dřevěných trámců, které podle podání jsou z kazatelny, s níž František a šest biskupů umbrijských prohlašovalo odpustek porciunkulový.

Když jsme si prohlédli nejhlavnější památky kaple Panny Marie Andělské, zabočme znovu do velebné basiliky a podívejme se důkladněji po ní. Stojí za to, aby jí člověk věnoval svou pozornost. Basilika jest vystavěna v podobě kříže. Uprostřed, kde se stýkají obě ramena, z nichž podélné jest 127 m a příčné 68 m, stojí kaple Porciunkulová, nad níž se vznáší mohutná kupole. Spocívá na čtyřech obrovských pilířích, z nichž každý má v objemu 20 m; ač jsou tak mohutné, přece jen neruší nikterak celek. Kupole má světlost 62 m; opatřena jest osmi okny, každé jest vysoké 6 m a široké 3 m. Horní část pilířů jest od roku 1757 vyzdobena malbami Františka Appianiho z Ankony, znázor-

ňujícími Františka zakládajícího řád, Benediktiny, kteří mu podávají klíče od Porciunkule, sv. Kláru zasvěcující se Bohu, sv. Bonaventuru písčícího život sv. Františka. Pod nimi jsou basreliefy, znázorňující čtyry stěžejní ctnosti. Pod nimi zase ve čtyřech výklencích jsou čtyři obrovské sochy menších proroků. Dole jsou čtyři obrazy od kněze Štěpána Montanariho z r. 1829, znázorňující některé výjevy z události udělení odpustku porciunkulového. U sloupů před svatou kaplí jsou dva náhrobky. V jednom odpočívá kněžna Teresie Grilli z Janova, zbožná členka III. řádu svatého Františka, v druhém františkán Antonín Folch, arcibiskup z Valencie.

Podélná a příčná ramena kříže mají po obou stranách dosti veliké kaple. Počínaje od hlavního vchodu napravo první jest sv. Antonína opata, druhá sv. Jana Křtitele, třetí sv. Anny, čtvrtá sv. papeže Pia V., pátá Zvěstování Panny Marie, šestá zasvěcena svatému Petru z Alkantary a Marketě Kortonské. Na východním konci kříže jest sedmá kaple sv. Juliány. Na severní straně téhož pravého křídla stojí kaple svatých ostatků. Kráčejiše kolem sloupu podepírajícího mohutnou kupoli kolem svaté kaple, octneme se před hlavním oltářem basiliky. Stojí v kněžišti vyvýšeném na několika stupních nad lodi chrámu. Zasvěcen jest Panně Marii na nebe vzaté. Za oltářem jest rozsáhlý chor bratří, uzavřený mříží. Tvoří polokruh a jsou v něm tři řady uměle řezaných stolic. Vzadu ve výklenku jest socha Panny Marie zvaná od lidu „Madonna del bel tempo“, t. j. Panna Maria dobrého počasí. Na evangelní straně hlavního oltáře jest malý chor s oltářem sv. Petra Regalatského.

Vyjdeme-li z malého choru opět kolem pilíře podepírajícího kupoli, octneme se v levém ramenu kříže. Hned na severní straně jsou dvě kaple, první Ukřižovaného a druhá svatých: Paschala a Jana Kapistrána. Na západním konci kříže jest kaple sv. Antonína Padovského. Na evangelijní straně tohoto oltáře jest kaple sv. Josefa. Opustíme-li příční loď a obejdeme-li čtvrtý pilíř kupole, octneme se v kapli sv. růžence. Následující kaple sluje Korunování Panny Marie, vedle kaple

sv. Maxima. Konečně jsou zde ještě dvě kaple, a to sv. ran a sv. Didaka. Blízko kaple ostatků jest umístěna sakristie, ozdobená nejen vkusnými skříněmi ceny nemalé, nýbrž i mnohými krásnými obrazy a freskami. Na východní straně od basiliky jest klášter bratří; jenom malá část se zachovala v původním stavu. Dosud lze tu viděti refettorio dei morti, starý noviciát a studnu svatého Františka. Toť snad jediné památky dřívějšího kláštera. V klášteře jest 45 fresek Providoniho. Obrazy vzaty ze života sv. Františka. Dále jest tu velkolepá fresková malba, znázorňující umučení Páně od Dono Doniho z r. 1661.

Vzpamatovavše se z dojmu, jež jsme si nasbírali v basilice Panny Marie Andělské a k ní přiléhajících památkostech, dejme se na cestu. Navštívíme nám již dobře známé místo, jež skýtalo světcí a jeho prvním synům nocleh na počátku řádu, míním R i v o t o r t o. Dáme-li se cestou od Panny Marie Andělské směrem k Foligno asi půl druhého kilometru po provinciální cestě, najdeme nalevo dvě starodávné kapličky polní. Jedna jest zasvěcena sv. Maří Magdaleně, a druhá, více posunutá do pole směrem k Assisi, svatému Rufinu d' Arce čili též Rufinellu. Jsou to z dřívějšího vypravování známé kapličky, kolem nichž se kdysi rozkládal špitál malomocných, v němž se František tolikrát cvičil v hrdinných skutečích lásky k bližnímu. Rivotorto tvořilo jaksi část tohoto špitálu a tudíž nemohlo býti jinde než asi uprostřed mezi Porciunkulí a oněmi dvěma kapličkami. „Než, kde leží Rivotorto, vždyť ničeho nevidíme?“ tážeš se, milý čtenáři. Bohužel, zmizela ta památná chatrč, a tvé obraznosti jest ponecháno, abys si představil, kde stávala a jak vypadala, když v ní František bydlel se svými prvními učedníky. Poklekní na libovolném místě, pomodli se a popros sv. Františka, aby ti na Bohu vyprosil ducha svaté kajícnosti, kterým se v tak hojně míře vyznamenával hned od počátku svého obrácení.

Jsou ovšem spisovatelé, kteří tvrdí, že původní Rivotorto stálo tam, kde jest postaven kostel Panny Marie v Rigobello. Jest to asi tři kilometry cesty od Porciunkule a trochu dále než půl druhého kilometru

od sv. Maří Magdaleny. Leží nalevo od silnice provinciální. Jak patrně, nelze nikterak s místem tím souhlasiti, poněvadž neodpovídá zprávám, jak nám je zanechali první životopisci sv. Františka.

Pro dnešek jsme viděli dosti. Dojmy, jež si odnášíme, jsou tak mocné, že nám nevymizí z paměti. Pro zítřek mám již přichystaný program. Zavedu vás do Assisi, abychom si poněkud prohlédli rodiště velikého našeho Otce.

2. *Patriarchální basilika svatého Františka.*

Rodiště slavného člověka, vzácný pomník a také jediné slovo slavného spisovatele dostačují velmi často, aby zajistily jméno nějakého města. Nuže, nic z toho nechybí Assisi k slávě a nesmrtelnosti. V Assisi jest vpravdě rodiště nejslavnější, v Assisi jsou pomníky nejvelkolepější a o Assisi jsou zpěvy nejnadšenější.

Proto, kdo mluvití chceš o městě tom,
neříkej Assisi, toť kuse bys jen řekl,
ale Východem, chceš-li důstojně je zváti.

Tak píše nesmrtelný básník Dante o Assisi. Ale božský básník popisuje jen malbu tohoto okouzlujícího obrazu; malba sama byla ponechána jednomu z rodáků jeho.

Bini-Cina na jednom místě svého díla „Nostaglia“ — Touha po domově — převyšuje nejlepší štětec, líčí perem svým vlast svoji takto:

Temně a fantasticky leží na slunci
na stráni moje rodné město,
a strmíc k oblakům stará stavba
vypravuje děje dávných dob.

Dlouhý pás starodávných budov s branami, opatřenými cimbuřím, zasmušilé věže nahore k severu v syté temnohnědé barvě pohoří objeví se příchozímu z Perugia nebo ze Spoleta — toť pohled na Assisi malebný, nezapomenutelný. Chceš-li, milý čtenáři, míti požitek z nejúchvatnějších pohledů, vystup jen nad město na horu, kde strmí romanticky krásná starodávná pevnost.

Cesta z Porciunkule do Assisi jest krátká, takže se ani neunavíme. Jsou to asi tři kilometry cesty. Na cestě do rodiště Františkova zastavme se na onom místě, odkud světec žehnal naposled svému rodnému městu. Jmenuje se Casa Gualdi. Od té chvíle se již nezastavíme, protože celou duší toužíme a dychtíme vpřed, abychom se přímo opojili v prameni památek františkánských v Assisi.

Sotva vstoupíme do Assisi branou svatého Františka, obraťme se nalevo a jděme kolem moderního hotelu Subasio. Hned se octneme před velkolepou basilikou svatého Františka. Jak nám z předešlého vypravování známo, vystavěl bratr Eliáš na podnět papežův spodní kostel této basiliky. Než, aby plán tohoto geniálního muže byl proveden, zbývalo ještě postavit nad dosud vystavěný kostel svatyni druhou, hořejší. Roku 1253 byla původní basilika skoro již hotova. Ale ani tak nebylo by všecko stačilo k oslavě Chudáčka assiského, a proto když architektura dokončila mohutné lodi chrámové, postoupila místo malířství, které dovršilo věkovitou báseň lásky a zbožnosti, totiž chrám na „rajském pahorku,“ kde odpočívají ostatky sv. Františka.

Stavitel této basiliky chtěl asi dvě věci znázorniti: pokoru a oslavu Františkovu. A vpravdě myšlenka umělcova nemohla býti lépe znázorněna. V dolejší kostele vskutku vše jest pokora; holé zdi, těžké, nízké oblouky klenby a přítmí. V horním kostele naproti tomu vše jest sláva a triumf. Štíhlé, lehké sloupy, které zdají se vystupovati až k výšinám nebeským; vysoké oblouky a slavnostní jakési světlo, jež rozlévají veliká okna, aby osvětlila výjevy rajske, které božsky znázornili malíři Ginta, Cimabue a Giotto.

Uprostřed dolejšího kostela vedou schody do hrobky svatého Františka. Po nalezení ostatků svatého patriarchy připadlo se hned na myšlenku, aby nad místem, kde stál náhrobek Františkův, byl zřízen podzemní kostel, a tam aby byly uloženy svaté ostatky světcovy. Plány k stavbě zhotovil papežský stavitel Paschal Belli a provedl je rodák assiský Josef Brizzi. V krátkém čase šesti měsíců byla svatyně vyhotovena a r. 1823 vysvěcena. Má podobu řeckého kříže. Uprostřed lze viděti

skálu, v níž nalezeno bylo tělo Františkovo. Svaté ostatky odpočívají na témž místě, kde byly nalezeny, ale dnes nejsou viditelné, poněvadž nikomu není dovoleno otevřítí bohatou ikonu, která je chrání.

Na pravé straně této podzemní kaple pod oltářem lze vidět hrubou skálu, před níž po straně jest široký otvor: to jest skála, která skrývala schránku, v níž nalezeno svaté tělo Františkovo. Deset reliefů, které okolní zdi zdobí, představují dějiny tohoto kostela, jsou dílem římského sochaře Františka Gianfrediho. Od téhož sochaře jsou také dvě obrovské sochy Pia VII. a Pia IX., vedoucí k bráně velkolepého kláštera řádového.

U paty náhrobku svatého Františka zdvíhá se krásný mramorový oltář, jež zbudovalo svému rodáku město Assisi. Hrob i oltář jsou obklopeny nádhernou mříží ze železa. Podlaha této krypty jest dlážděna hlazeným mramorem.

Nyní však navštívme vnitřek basiliky samé. Začneme hned kostelem prostředním, do něhož se lze dostat z nádvoří klášterního. Naproti sličnému vchodu jest kaple sv. Bernardina, jež přiléhá k basilice. Založena byla r. 1488 třetím řádem a ozdobena basreliefy Fr. Zampy a Jeronyma di Bartolomeo

Zrak náš ihned upoutá podloubí, nalézající se u vchodu do chrámu. Jest velmi krásně ozdobeno malbami a prací kamenickou. Vstoupivše tímto vchodem do chrámu, přijdeme do jakési předsíně či příční lodi, jež byla teprv v 13. století k původní stavbě připojena. Freskové obrazy znázorňují Boha Otce a sv. Františka, jak se mu klaní dva papežové, navštívení Panny Marie, narození Krista Pána a sv. Františka, mimo to několik obrazů proroků a ukřižování Páně. Po pravé straně příční lodi jest náhrobek Mikuláše Specchi, slavného lékaře assiského a tělesného lékaře papežského. O něco dále jest náhrobek královny Cyperské, zhotovený kolem roku 1240.

Po levé straně spatřujeme kaple sv. Šebastiana, sv. Kateřiny a sv. Antonína opata. Z příční lodi vstupme do chrámu samého. Podivuhodné to dílo mistra Jakuba, jehož malby na klenbách a stěnách hned upoutají naše oko tak, že na ně nikdy nezapomeneme. Klenutí jest

temně modré, jednotlivá pole jsou od sebe oddělena různými větvičkami a jinými ozdobami; v blankytu nebeském jsou zlaté hvězdy. Mnohem podivuhodnější jsou však malby na stěnách, jichž mistry jsou Guido ze Sieny a Mino z Turrity. Jejich úmyslem asi bylo původně ozdobiti pravou stranu chrámu výjevy z umučení Páně a levou výjevy ze života svatého Františka. Než, z jejich původního plánu se nám zachovaly jen malé zlomky, poněvadž, když byly po stranách zbudovány kaple, mnohé z maleb vzaly za své. Než přece na levé straně zachováno pět obrazů ze života sv. Františka, a to: František před biskupem vzdává se svého dědictví, sen papeže Innocence v Lateránu, kázání Františkovo ptáčkům, vtisknutí svatých ran a smrt svatého Františka. Hůře poškozeny byly malby na pravé straně. Zbyly z nich jen: Ukřižování Páně, ejhle matka tvá, složení s kříže a ženy u hrobu. Jsou to malby drsné, vyhotovené rukou méně dovednou, než přece byly jakýmsi vodítkem Giottovi při jeho velkolepých freskách. Od Giotta jsou tu allegorické obrazy, které představují Františkovu chudobu, čistotu a poslušnost, a ve čtvrtém poli jest oslava světova na nebi. Mimo to zhotovil Giotto jeden obraz, znázorňující vtisknutí svatých ran blíže choru a jeden blíže kaple sv. Mikuláše, představující dva zázraky, jež světec vykonal.

Mezitím co Giotto tolika krásnými malbami zdobil hlavní část chrámu, pracovali po stranách jeho dva žáci Tadeáš Gaddi a Puccio Capanna První velmi souládně na pravé straně klenby zachytil osm výjevů ze života Krista Pána, a to: Zvěstování Panny Marie, navštívení Panny Marie, uctění Božského Dítěte od svatých mudrců, obětování ve chrámě, útěk do Egypta, povraždění nemluvnátek, dvanáctiletý Ježíš ve chrámě a návrat do Nazareta. Jemu při práci pomáhal bratr Martin z řádu sv. Františka. Druhý malíř na levé straně znázornil výjevy: Vjezd do Jerusalema, poslední večeři, umývání nohou, zjetí v Gethsemane, smrt Jidášovu, bičování a odsouzení Ježíše k smrti kříže. Ostatních čtvero maleb prozrazuje ruku Giottovu. Jsou to: Složení s kříže, pohřeb, vstup do předpekli a zmrtvýchvstání. Za oltářem sv. Jana Ev. jest Kalvarie od Petra Cavalliniho

Za hlavním oltářem nalézá se chor bratří a nad jeho stolicemi jsou varhany, které pocházejí z r. 1882. Blíže papežského trůnu jest kaple ke cti sv. Mikuláše, vedle jest oltář Neposkvrněného Početí, naproti kaple sv. Jana Křtitele. Mimo tyto kaple jsou v hlavní lodi ještě kaple sv. Martina a sv. Petra z Alkantary. Naproti zříme kaple: sv. Maří Magdaleny, sv. Antonína a sv. Ludvíka. Pozornosti naší zasluhuje též sakristie, kde v uměleckých skříních se uchovávají mnohé drahocenné památky, jako závoj Panny Marie, krásný kříž darovaný sv. Bonaventurou a stříbrná skříňka s požehnáním sv. Františka, jak je napsal pokoušenému bratru Lvovi. Také sakristie je vyzdobena bohatě freskami.

Ze dvora klášterního lze po dovedně provedeném schodišti vystoupiti na terasu, kde se našim očím jeví třetí nádherný chrám se svým velebným průčelím. Jest to velkolepá stavba v podobě latinského kříže, vyzdobená na všech stranách freskami Giotta, Cimabue a Giunty Pisanského. Jako spodní a střední chrám jsou temny, tak zase tento má až příliš světla, jež se sem dere 14 velmi krásně malovanými okny. Celý chrám lehce spočívá na třech skalních výbězcích, že se nám zdá, jakoby každé chvíle se chtěl vymaniti ze svých pout a ulétnouti do nebe k světcí, k jehož úctě jest postaven. Fresky na pravé straně představují výjevy ze života Panny Marie a sv. apoštolů. Tyto pocházejí od Giunty. Cimabue zase ozdobil loď chrámovou obrazy ze zjevení sv. Jana, výjevy z první knihy Mojžíšovy a ze svatých evangelíí; celkem pochází od něho 24 malby. Giotto zase chrám vyzdobil 28 obrazy ze života sv. Františka. Látku k nim mu poskytoval životopis sepsaný sv. Bonaventurou. Od roku 1860 byl tento krásný kostel italskou vládou zabrán, ale letos byl zase synům sv. Františka vydán, aby v něm konali svou bohoslužbu.

3. *Jiná památná místa v Assisi.*

Návštěvník, jenž si přeje prohlédnouti serafické město v jakémisi pořádku a v době co nejkratší, dá se od kostela svatého Františka nejprve ulicí Principe di Napoli a dále cestou Aromatari, které vedou od basi-

liky; na konci druhé ulice zahne napravo do ulice Giottovy a z ní do ulice Antonio Cristofani a stojí hned před starodávným domem blahoslaveného Bernarda z Quintavalle; dnes sluje domem Sbaraglini. Jest to vysoká a velice rozsáhlá budova, vynikající nad své okolí. Nad vchodem se čte nápis o tom, jak Bernard pozval sv. Františka a viděl jej u vytržení. Uvnitř domu se dosud zachovala komora, proměněná v kapli, v níž se to událo.

Z domu Bernarda z Quintavalle jdeme dále ulicí Cristofani několik kroků a přijdeme na náměstí biskupské, kdež nalevo stojí kostel Panny Marie Maggiore. Tento kostel byl započat Janem Gubbio a dokončen samým sv. Františkem, jak o tom byla již řeč. O tom svědčí nápis na zachovalé staré absidě kostela. Jest nám tedy i tento kostel milý a drahý, poněvadž jest jedním z četných důkazů, jak se František staral o chrámy Boží. Vedle kostela stojí residence biskupská. Co tu vzpomínka na našeho milého světce! Bezděčně se zamyslíme nad různými těmi výjevy, jež se udály v těchto zdech. Na památku všech těchto událostí jest zasazena na biskupství deska s nápisem, jenž po česku zní takto: Staré sídlo biskupské, kde sv. František, zákonodárce, všechnu svůj majetek otcí přítomnému odevzdal před biskupem Guidonem II., tamtéž krátce před svou smrtí bydlel atd.

Zpředu k ulici Cristofaniho, kterou se přijde na náměstí před biskupstvím, jest ulice Giordana Bruna. Když se jde touto ulicí a pak zahne nalevo do první ulice, zvané Via dell' Arco dei Priori, asi za tři minuty se přijde ke kostelu Chiesa Nuova, několik jen kroků od náměstí Vittorio Emmanuele k jihu. Tato budova, již nechybí jakási elegance, byla vystavěna r. 1615 na téměř místě, kdež kdysi stál dům rodičů Františkových. Ačkoliv jest na tomto místě postaven kostel, který jest nám jistě drahým, přece jen s politováním doznáme věčnou škodu, že se nám dům rodičů Františkových nezachoval v původní podobě. Vstoupíme-li hlavními vraty dole u levého pilíře nalevo, lze viděti jakousi nízkou a úzkou jeskyňku, chráněnou starou mříží, v níž spatřujeme černou, klečící postavu; na ruku, jež drží

sepiaty a pozdviženy k nebesům, vidíme dvojí řetěz. Tato temná komůrka nám připomíná žalář, v němž věznil Bernardone svého syna Františka. Trochu dále u průčelního pilíře otevírá se vchod do kaple Ukřižovaného. Tam pod železnou mříží se uchovávají staré dveře, jimiž se vcházelo do domu Petra Bernardone. Vypravuje se, že kde dnes jest v kostele Chiesa Nuova hlavní oltář, jest ono místo, kde měl František vidění o zbraních, jež si mylně vykládal. Obraz Sermeiův a nápis nad řečeným místem znázorňují vidění Františkovo. Kostel má podobu řeckého kříže s jednou větší kupolí uprostřed a čtyřmi menšími, které stojí okolo a tvoří jakousi korunu. Stavitelem chrámu byl bratr Rufin z Cerchiera, ale nedá se to dokázat. Práce malířské na plátně a freska jsou od Giorgettiho, Provi-doniho a bratra Emanuele z Como.

Od východu z kostela směrem vpravo otevírá se ulice S. Antonio, ukončena branou, nad jejímž ostrým obloukem jest nápis, napsaný gotickými písmeny: „Tato kaplička byla stájem vola a osla, v němž narodil se František, zrcadlo světa.“ Praví totiž legenda, že zbožná Pika porodila Františka ve stáji. Proto také ono místo nese název S. Francescuccio, t. j. malý sv. František. Místo to bylo proměněno v kapli v polovici století XIV.

Z náměstíčka Chiesa Nuova na náměstí Vittorio Emanuele se jde jen několik kroků. Náměstí končí na západní straně moderní budovou, sevřenou ulicemi Portica a S. Giacomo. Tato budova jsou vojenská kasárna a stojí na místě bývalého kostela sv. Mikuláše; jsou památná tím, že se tam František s Bernardem z Quintavalle odebral, aby se poradili se svatým evangeliem.

Když jdeme nazpět po celé délce náměstí a vejdem do ulice sv. Rufína, ocitneme se zakrátko před průčelím katedrály assiské, vystavěné v druhé polovici XII. století podle plánů slavného architekta Jana z Gubbia. Uprostřed náměstí kostelního stojí překrásná socha sv. Františka, zdařilá kopie od Dupré, jejíž originál jest nyní v kostele. V katedrále kromě velebného průčelí, bohatého na symbolické figury a zachovaného tak, jak nakresleno mistrem, zasluhuje povšimnutí triptychon, t. j. skládací oltář ze tří desek, malíře Mikuláše Alunno,

tři sochy mramorové: sv. Rufína, Františka a Kláry, dále lavice v kněžském choru, krásná práce řezbářská, vykládaná od mistra Gian Giacomo da Sanseverino.

U postranního vchodu napravo stojí křtitelnice, v níž byl křtěn náš serafický otec. Jest to masivní sloup, 3·03 m vysoký a 3·03 m v průměru, chráněný železnou mříží. V baptisteriu se ukazuje kámen, na němž prý nechal otisk svých kolen cizinec — anděl, jenž byl při křtu Františkově kmotrem. Jest to pouhá legenda, jež však svědčí o lásce zbožného lidu, jenž se chápe všeho, co by mohlo posílit jeho lásku k serafickému Otci. Nalevo při vchodu do sakristie katedrální jest maličký vchod po několika stupních do podzemní temné jeskyňky, jež se nazývá oratoriem sv. Františka. Tu podle podání jest místo, kde František obyčejně celou noc trávil na modlitbách, když přišel do katedrály kázat.

Vyjděme teď z dómu assiského postranním jižním východem a ubírejme se ulicí Dono Doni, pak ulicí Sermatei a ocitneme se v několika vteřinách u basiliky svaté Kláry. Tato basilika jest vystavěna na místě дав-ného špitálu a škol svatého Jiří, kam chodil František a kde se učil prvopočátkům lidské vzdělanosti. Tu také v kostele kázal a tu také odpočinulo jeho tělo, dokud nebyl mu zbudován nový nádherný kostel s jeho náhrobkem. Kostel sv. Kláry jest vyzdoben četnými freskami, jež v novější době byly pečlivě zrestaurovány. Připisují se Tomáši di Stefano nebo Giottinimu a jiným vynikajícím malířům ze školy giottovské. Uprostřed kostela otevírá se vchod do podzemní krypty, kde lze viděti tělo svaté Kláry, uzavřené v bohaté schráně. Jdeme-li pak točivými schody, přijdeme k místečku, kde ostatky svěťice odpočívaly až do r. 1850.

Mnohem více než tento mohutný kostel zajímá nás skromný kostelíček sv. Jiří, poněvadž nám připomíná školu malého Františka, kazatelnu apoštola, pohřeb divotvůrce a oltář svěťce. Jak mnoho vzpomínek se druží k tomuto kostelíčku! Jest nám, jakobychom slyšeli Františka kázati, jakobychom jej viděli v rakvi na katafalku odpočívajícího a jakobychom slyšeli hlas náměštka Kristova, prohlašujícího Františka za svatého.

U svaté Kláry se chová Ukřižovaný, který mluvil

k Františkovi v kostelíčku sv. Damiana. Můžeme jej viděti v okénku, které se otevře na stěně kaple Nejvyšší Svátosti, ozdobené freskovými malbami od G. Pisana a S. Memmi. Úctyhodný ten obraz jest malován na dřevě, majícím formu pravidelného kříže. Podoba Kristova jest zbavena všeho dojmu utrpení. To však není proto, jakoby malíř toho nedovedl; vždyť týž malíř dovedl dobře dáti výraz bolesti figurám, stojícím po stranách Vykupitele. Toť znak školy byzantské, jejímž základem malíř byl. Podle návodu této školy měl se Kristus znázorniti jako dobrovolná oběť, a tu by bylo zlehčováním Božské přirozenosti Věčného Slova, kdyby se Ukřižovaný znázorňoval ve stavu podobném ostatním synům Adamovým, u nichž právě když trpí, se ukazuje v zármutku a skleslosti vnější vrozená slabost a nedostatek vnitřní síly.

Jest to původní obraz? Jak hned uvidíme, obraz ten se uctíval u sv. Damiana, když onen kostelíček byl tak sešlý. Protože jest pravdě nepodobno, že byl malován obraz nový do budovy stářím již schátralé, dlužno míti za to, že toto řecké dílo patří do první doby křížových výprav, kdy mnohonásobným stykem díla orientální se dostala až do vnitra poloostrova Apenninského.

Projdeme-li celou část města, předměstí zvané „Borgo Aretino“, jež se táhne od basiliky svaté Kláry k nové bráně „Porta nuova“, octneme se náhle mimo Assisi. Odtud se dejme po ní cestičkou napravo, trochu sráznou, ale plnou čarovného úsměvu, kde všecko jen mluví o Františkovi, od stříbřitě zelených oliv, jež tu spatřujeme, až do hrubých, nízkých zdí, bez souladu a symetrie, vpravdě františkánských, a máme před sebou zátiší svatého Damiana. Za dob sv. Františka byl sv. Damian jedním z osamocených kostelíčků, tak četných ve středověku, zvláště v tajemné Umbrii. Zátiší toto bylo bydlištěm chudých sester svaté Kláry až do r. 1260. Od té doby jest v držení bratří Menších. Klášter od dob svaté Kláry se mnoho nezměnil. V choru bratří jest zobrazen výjev, jak svatá Klára a její duchovní dcery se loučí s mrtvým Františkem. Dosud jest zde okénko, skrze něž mohly chudé paní líbati svaté jizvy oplakávaného Mistra. Okénko bylo svého času opatřeno

mřížkou, ale tu si řeholnice při stěhování odnesly do nového svého kláštera u svaté Kláry.

Na pravé straně choru bratří jest starodávná hrobka řeholnic, od níž se jde do choru svaté Kláry. Jaká to prostota na tomto posvátném místě! Posvátná hrubost všech věcí: lavic, pultů, sedadel, opěradel; každá věc, kterou uvnitř obdivujeme, se nám zdá, jakoby oživena byla chorem svatých panen, jež odtud, kupíce se kolem svaté matky Kláry, povzuášely své duše a srdce k Bohu, a bezděky napínáme sluch, jako bychom slyšeli ještě ony sladké andělské hlasy . . .

Od hrobky úzounkými schody se vystoupí do zahrádky svaté Kláry. Zde jak se vypravuje, zdvíhala se malá chyška, která zde byla vybudována pro nemocného Františka. Vystoupíme-li o několik stupňů výše, jsme v tak zvané oratoři sv. Kláry. Také tato oratoř kromě několika fresk Giottových jest zachována v původním stavu. Jiná věc, která nás hluboce dojme, jest refektář čili jídelna sv. Kláry. Díky Bohu, že sem nezasáhla ruka znesvěcující a ničící drahocennou hrubost, a tak lze dosud viděti místo, poznamenané křížem, kde sedávala svatá Klára, když s jinými řeholnicemi přicházela jísti na tomto svatém místě. Nahoře v konventu nalezneme ještě dormitář svaté Kláry, čili její ložnici, cellu to, kde svatá Klára šťastně skonala v Pánu, a tak zvanou nemocnici, kde znamením svatého kříže učinila mnoho zázraků, a jiná ještě místa, dýchající přečistou františkánskou prostotou.

Roku 1866, kdy byly všechny kláštery v Itálii šmahem zrušeny, stihl týž osud chudičké zátiší u svatého Damiana. Avšak lord Ripon koupil jej r. 1878 od vlády a r. 1881 přenechal jej synům svatého Františka.

Jsi snad již unaven, milý čtenáři, nenutím tě, abys se mnou vykonal ještě jeden výlet na posvátné místo mezi horami. Ale máš-li dobré nohy, obětuj se a pojď se mnou do poustevny „Carceri“. Asi tři kilometry od Assisi leží tato romantická poustevna, obklopena bujnou zelení. Jak k ní svatý František přišel, vypravoval jsem již dříve. Roku 1376 bl. Pavel Trinci z Foligno vystavěl zde malý klášter s osmi cellami, přistavěnými k samé skále. Ke klášteru bylo později za času sv. Ber-

nardina přistavěno stavení pro poutníky. V tomto klášteře jest dosud v uctivosti studna sv. Františka, jejíž vodou již mnozí nabyli zdraví. V kostelíčku, vystavěném sv. Bernardinem, uctívá se kříž, jenž podle ústního podání mluvil k bl. Diomíře Bini. Cizinec, toužící po sensaci, neshledá tu nic zvláštního, ale člověka rozumějícího duši lidské. nadchne toto zátiší. Zamyslí se a v duchu ponoří v onu dobu, kdy sv. František tu konával přísné pokání. Jak mocnou řečí mluví tu každý omšelý kámen, aby člověk se nepachtil po pomíjejících věcech, nýbrž obrátil čas od času zrak svůj k nebi, kde jest jeho pravá vlast.

Unaveni vracíme se do Porciunkule. Nasbírali jsme si tolik dojmů, že budeme na dlouhou dobu zásobeni látkou k rozjímání.

4. *Alverna.*

Alverna není již v Umbrii, jest v Toskáně, blízko krásné Florencie. Jest to strmý výběžek hřebenu Apenninských hor, krajina divoká, drsná, nehostinná. Již název La Verna, což jest tolik jako hora zimní, ukazuje, že zde panují značná chladna, zvláště v noci. Sem tedy dnes zaměříme, abychom tu zažili několik slastných chvil v duchovním spojení s Františkem. Pojedeme vlakem až do městečka Bibieny. Jak vyjdeme na peron, již se nám v dálce objeví strmě vyčnívající hora, barvící se v krásném italském slunci různými barvami. Jest to cíl naší cesty — hora Alverna. Dovezl by nás sice povozník až nahoru, ale kdo by vydával sto i více lir, jež povozník by žádal. Pán Bůh nám dal zdravé nohy a plíce, tož tedy s chutí na cestu per pedes apostolorum čili méně učeně pěšky. Máme-li zavazadla, nechme si je u františkánů u sv. Vavřince a vydejme se s pomocí Boží na cestu. Pospěšme si abychom nepřišli do nejhoršího slunečního žáru, neboť s italským slunečkem nejsou žerty.

Cesta na Alvernu jest dlouhá a strmá, plná kamení a výmolů. Čím dále jdeme, tím více se nám ztrácí Alverna s obzoru, a tím obtížnější jest cesta do strmého kopce. Vytouženou svatou horu spatříme, až když jsme

již u samého kláštera. Zde nás vítají pokorní synové sv. Františka a shánějí občerstvení. Jelikož jsme všichni notně unaveni, ohlížíme se, kde bychom uložili unavené údy. Sotva dolehne, již spíme, jakoby nás do vody hodil.

V půlnoci vstaneme, neboť bratři se modlí o půlnoci v choru jitřní s chvalami a konají pak obvyklý průvod za zpěvů a modliteb po všech posvátných místech. Nezapomenutelné chvíle!

Hned ráno po mši svaté začneme s prohlídkou posvátných míst. Rozhled s Alverny na všechny strany jest nádherný. Obzor na severu tvoří hornaté Apenniny, jejichž posledním výběžkem jest naše svatá hora. K jihu otevírá se jasné údolí, jímž protéká řeka Arno. Alverna jest skalnatý vrch, porostlý lesem, kde jsou buky a duby promíchány jedlemi a jinými stromy lesními jako jinde v horách. Na úpatí daří se kaštany a olivy. Stranou rozevírá se rokle ďáblova. V lese se nám ukazuje nejstarší dub, svědek bohužel němý onoho vznešeného výjevu, kdy sv. František obdržel od Krista Pána rány.

Jak jsem již vypravoval, byl zbudován na Alverně za času svatého Františka malý kostelíček ke cti Panny Marie Andělské. Na podnět papeže Alexandra IV. byl nad touto původní kapličkou zbudován kostel nový, zasvěcený též Panně Marii. Původní kaplička na Alverně měří 9 m délky a něco přes 5 m šířky. Jest až na malou změnu zachována v téže podobě jako za času sv. Františka. Oltář kapličky jest postaven v absidě a ozdoben jednoduchým křesťáčkem. R. 1465 zřídili si tu bratři dřevěný kůr. Kříž s oltáře byl umístěn nad úzkými dveřmi, jež oddělují původní stavbu od pozdější. Obraz hlavního oltáře jest dílem mistra Ondřeje della Robbia, představuje svatou Pannu, jak podává sv. Janu Ev. plán kostelíčka. Napravo na obraze klečí papež Řehoř IX., nalevo svatý František a sv. Bonaventura. Mimo hlavní oltář jsou tu ještě jiné dva menší oltáříky: Narození Páně a složení Pána Ježíše s kříže. V kostele jsou pochování členové šlechtických rodin, zvláště dei Catani a Chiusi.

Vedle tohoto kostela jsou na Alverně ještě jiné dvě svatyňky. Jedna pochází z r. 1263 a vystavěna jest na

místě, kde svatý František byl stigmatisován; druhá z téhož roku byla zbudována na místě, kde světec trval na modlitbách, postě se po čtyřicet dnů; zasvěcena jest svatému kříži. Kostelík svatých ran při vší jednoduchosti jest dosti malebný a velmi ctihodný. Obsahuje krásné reliefy z terrakoty, cenné obrazy. a v připojené kapli chovají se drahocenné ostatky a poklady. Oltářní obraz, dílo Lukáše Robbia, představuje Ukřižovaného. U paty kříže stojí v bolest pohroužena svatá Panna a svatý František, ozdobený ranami Kristovými. Dále jest na obraze viděti sv. Jana Ev. a sv. Jeronyma, jak si kamenem rozedírá prsa. Před oltářem jest ono posvátné místo, kde tak vyznamenal Spasitel svého věrného služebníka. Hoří nad ním stále pět lamp. Označeno jest mramorovou deskou, kolem jest bronzová mříž.

Pocit, jaký se nás zmocňuje, jest tak mocný, že bezděky klesáme na kolena. Zdá se nám, jakoby k nám s výše zněla slova: „Odlož obuv svou, neboť místo, na něž vstupuješ, svaté jest!“

Vykonavše pobožnost na tomto posvátném místě, jděme dále, abychom se seznámili i s ostatními památkami svaté hory. Pod kaplí svatých ran se nalézají ještě dvě kaplím podobné skalní jeskyňky, ve kterých přebývali světci: Antonín Padovský a Bonaventura, když navštívili tuto horu. Nad kostelem svatých ran jest kaplička, kde podle podání přebýval bratr Lev. Kostel svatých ran jest teď spojen s klášterem krytou chodbou, kterou se vždy v noci ubírají bratři v průvodu na posvátné místo, aby tu vykonali pobožnost.

V kapli svatého kříže se chová část hole, které používal sv. František, když byl nemocen. Také jest tu část jeho provazu, kterým se opásával, a kající pás železný, kterým krotil své tělo. Vedle těchto svatých navštívme ještě kapli sv. Maří Magdaleny, kde jest uschován kámen, na němž spočinul Syn Boží, když uděloval světci své rány.

Západní strana Alverny jest dosti romantická. Rozeklané skály nás poutají, jako kdysi poutaly sv. Františka, jenž se v tato místa nejraději uchyloval. Zde také se nalézá visuté lůžko světčovo, kde konával svá duchovní cvičení. Nedaleko kaple Maří Magdaleny stál

kdysi buk, pod nímž si František umýval ranami obdařené ruce. Když buk byl skácen, byla na jeho místě vystavěna malá kaplička z terrakoty, představující onen výjev. Nad kosteleni svatých ran, na severní straně na srázu hory stojí kaplička na místě, kde svého času přebýval bl. Jan z Alverny.

Hlavní kostel alvernský jest dosti rozsáhlý. Jest ozdoben oltáři a kaplemi, jež při vší chudobě serafické činí dobrý dojem.

Než, dosti již těch různých dojmů. Nadšení památkami svaté hory Alverny, která nám nesejde s myslí i když sejde s očí, pomodleme se k sv. Františku za sílu v útrapách a bolestech životních. Odpočínme si a potom zase nazpět k domovu. Dolů se to půjde lehčeji. Na stanici v Bibbieně čeká železný oř, který nás zaveze, kam si přejeme.

XXXIII.

Ctitelé a nepřátelé svatého Františka.

„Nebude to dlouho trvati a uvidíte, že mi celý svět bude prokazovati úctu,“ tak se svého času vyjádřil František ke svým soudruhům, když s nimi dlel v zajetí v městě Perugia. Netvrdím, že by František tehda již měl ducha prorockého, snad myslil slova svá jinak; ale jisto jest, že se jeho předpovědění splnilo doslova. Viděli jsme, s jakou úctou klečela církev u jeho hrobu; náměstek Kristův líbal jeho tělo a odporoučel se do jeho přímluvy; vznešená knížata církevní se svatou bázni blížila se k jeho hrobu; veškeren lid jásal a velebil Boha, který tak oslavil svého služebníka.

Svatý hrob jeho, tolika zázraky oslavený, jest již od několika století útočištěm křesťanských knížat a národů, papežů i věřících. Úcta svatého Františka se neomezovala jen na údolí spoletské a Itálii, nýbrž rozšířila se záhy po celém světě. Po objevení nového světa byla zanesena i do Ameriky. — Francie a Španělsko, kteréžto dvě země byly tak šťastny, že slyšely Františka, zvláště se vyznamenávaly úctou k němu před jinými

zeměmi. Závodily jaksi s Itálií. Králové a knížata dávali svým synům jeho jméno; národové stavěli mu oltáře; lidé v neštěstí utíkali se k němu o přispění a nebyli ve své důvěře zklamáni, jak o tom svědčí letopisy řádu bratří Menších. František způsobil v srdcích lidí takové nadšení a měl takový vliv nad lidem své doby, že se právem dělil o čest s dvěma nejslavnějšími osobnostmi svého věku, papežem Innocencem a svatým Dominikem.

Vše vzdávalo Františkovi svůj hold, jak stavitelství, tak malířství a básnictví. Před chvílí jsme viděli, jaká krásná díla ke cti Františkově provedlo stavitelství, a básníci jako sv. Bonaventura, Tomáš z Celano, Dante, Tasso, Jacopone dei Todi, Lope di Vega, Anatole de Segur, Sušil, Vrchlický, Brejcha a jiní, všichni svůj věhlas vynaložili, aby náležitě oslavili serafa z Assisi.

Že i církev nezůstala pozadu za ctiteli sv. Františka, jest na bíle dni. Od papeže Řehoře IX. všechny hlavy církve se snažily jej náležitě oslaviti. Papež Řehoř, IX. vřadiv milovaného svého přítele v seznam svatých, nespokojil se tím, nýbrž vydal dne 26. února r. 1229 novou bullu, v níž znovu doporučil křesťanskému světu úctu k Františkovi. List ten neliší se příliš od onoho, který vydal též papež za příčinou svatořečení Františkova. Praví v něm mimo jiné takto: „Nařizujeme vám všem, abyste se snažili mezi věřícími probuditi spasitelnou úctu a vážnost k tomuto světci. Chceme, abyste slavili a slaviti nařídili jeho svátek dne 4. října každého roku, aby nám Bůh na jeho přímluvu propůjčil svou milost na tomto světě a svou oslavu na onom.“ Zda svátek svatého Františka měl býti slaven jako zasvěcený, o tom ani v tomto ani v dřívějším se neděje zmínka. Avšak za času svatého Bonaventury, aspoň v některých krajinách, byl slaven jako zasvěcený. Svatý tento učitel totiž vypravuje mezi zázraky také o tom, jak byl potrestán muž, který nesvětil svátek světcův. Také Tomáš z Celano vypravuje podobnou událost, z níž jasně vysvítá, že v některých krajinách skutečně svátek svatého Františka byl zasvěcen. Jistě se to stalo na rozkaz některých biskupů. Než tolik jest jisto, že

papež Sixtus IV. z řádu svatého Františka ustanovil svátek tento jako zasvěcený, a aby věřící povzbudil k jeho slavení, obdaril jej odpustky. Nařídil tak pro celou církev listem ze dne 3. října 1472.

„Z milosrdenství všemohoucího Boha, spoléhající v moc blahoslavených apoštolů Petra a Pavla, všem a jednotlivým věřícím obojího pohlaví, kdekoliv bydlícím, udělujeme odpustky 50 let a tolikéž kvadragen, kdykoliv by zbožně slavili, činíce pokání za hříchy a vyzpovídavše se, svátek přeslavného vyznavače sv. Františka, ježž mocí tohoto listu prohlašujeme pro budoucnost za svátek slavný a chceme, aby jako „dvojný“ byl od všech věřících slaven a jako zasvěcený, o němž by se zdržovali prací služebných“.

Než tento list papeže Sixta buď nebyl všude prohlášen, aneb poněvadž ho nebylo dbáno, pozbyl časem své platnosti. Papež Benedikt XIV. a Řehoř XV. sice znovu se snažili obnoviti svátek ten jako zasvěcený, ale později za papeže Urbana VIII. bylo to zase odvoláno. Také církevní hodinky na svátek sv. Františka v římském breviři byly za různých dob rozličné. Jedno takové officium obsahuje vydání breviře z r. 1522. Officium to až do papeže Pia V. používali nejen bratři Menší, nýbrž i ostatní duchovenstvo. Když však tento papež z nařízení sněmu Tridentského opravil římský breviř, bylo v něm také upraveno officium k sv. Františku tak, jak je dnes čteme v breviři římském dne 4. října. Bratři Menší však si ponechali staré officium, jen s tím rozdílem, že řídíce se obyčejem církve římské, mají jen čtení druhého nokturnu ze života světce, a že v jeho oktávě se slaví i jiné svátky, připadající na tu dobu.

Officium skládal sám papež Řehoř IX. spolu se syny svatého Františka. Příkladu papežova následovali i někteří kardinálové. Všichni společně se vynasnažili, aby v církevních hodinkách byl náležitě oslaven jejich miláček. Mimo tento svátek dne 4. října slaví bratři Menší ještě také svátek vtisknutí ran sv. Františku dne 17. září.

S počátku řádu byl oslavován František bez církevních hodinek. Než roku 1337 bylo na řádové ka-

pitole, slavené v Catorsu ve Francii nařízeno, aby se tento den konal slavněji. Tehdejší generál řádu Gerard Odonis nařídil sestaviti zvláštní officium, kteréž pak bylo roku následujícího na kapitole schváleno a rozšířeno po celém řádu. Čtení vzata byla ze životopisu sepsaného svatým Bonaventurou.

Mimo tento svátek připomíná si řád svatého Františka ještě jiné památné dni, a to dne 25. května přenešení těla sv. Františka a dne 12. prosince nalezení těla jeho, 17. září vtisknutí sv. ran a 16. dubna památku slibů Františkových.

Tolik snad dostačí, co jsem napsal o úctě svatého Františka a jeho ctitelích. Nyní však, ač pero se zdráhá, třeba se též zmíniti o jeho protivnících a nepřátelích.

Počínám hned Martinem Lutherem. Ten se r. 1542 vyjádřil v jedné své řeči, že byl František k obstarávání církevních záležitostí příliš nepatrný a že naplnil svět svým dětinstvím a bláznovstvím a zatemnil Krista a jeho říši. Že se stal svatým, lze si jen tak vysvětliti, poněvadž jest Bůh bohat svým milosrdenstvím. Než také i v nejnovější době vyjádřil se Schröckh ve své církevní historii, že byl František blouznivcem, jehož hlavním záměrem bylo naplniti svět zdánlivě zbožnými žebráky.

Zcela jinak zní ovšem úsudek dnešních protestantů o Františkovi. Tak na př. v Herzogově „Real-Encyklopädie“ jest František chválen „pro upřímnost své vůle“ a jest nazýván „prostičkým, hluboce zbožným mužem své doby, nikoliv zeloticky prozřetelným mužem.“ Ještě lépe se o něm vyjadřuje Thode, jenž dí: „Zaslouhoval-li kdy nějaký člověk příjmi světce, pak jest to František z Assisi.“ Renan, oslavovaný apoštol moderní nevěry, tvrdí o něm s nadšením: „František z Assisi jest člověk, jenž měl po Ježíši největší čistotu svědomí, nejúplnější prostotu a největší poznání svého dětinného poměru k nebeskému Oci . . . František jest vpravdě druhým Kristem, lépe však zrcadlem Kristovým.“

Než, kdo by tyto chvalořeči o sv. Františku považovati chtěl jako přibližování se ke katolické církvi, velice by se zmýlil. Jsou jen jakýmsi štítem, za nímž se má skrýti velmi jemný a promyšlený útok proti

svatému Františku, jež chtějí vřaditi mezi lzireformátory, jakými byli Petr Valdus, Luther, Kalvín, Zvingli a jiní. To jest patrné z jejich dalších vývodů. Hlavně Thode úplně přirovnává svatého Františka k Petru Valdovi. Stačí, když k tomuto obvinění jen tolik podotknu, že František při všech svých reformách stál vždy na církevní půdě, čehož u lzireformátorů nebylo.

Dále otírají se odpůrci svatého Františka o jeho stigmatisaci. Hase útok začal, Renan v něm pokračoval a Thode jej dokončil. Po něm to papouškují i jiní moderní životopiscové světcovi. Jaká to troufalost oproti úctyhodným svědectvím starých životopisců Františkových něco podobného tvrditi! Což již u těchto spisovatelů pranic neplatí svědectví těch, kdo svaté rány Františkovy nejen viděli, ale jich se také dotýkali? A byli to nejen bratři Menší, nýbrž i římstí papežové. Papež Řehoř IX. přísně pokáral biskupa olomouckého Bedřicha, jenž se opovážil vydati okružní list, ve kterém píše, že jest klamem a pověrou, že svatý František měl na svém těle rány Kristovy. Podobně také zakročil proti mnichu Evrhardovi na Moravě, jenž se také opovážil vystoupiti proti ranám Františkovým. Bullou z roku 1237 zakázal pod trestem církevní klatby mluvití potupně o sv. ranách Františkových a zlehčovati je. Zato udělil veliké odpustky těm, kdož by navštívili dne 17. září horu Alvernu nebo některý z kostelů řádu františkánského.

Čeští moderní dějepisci píší o sv. Františku s úctou. Největší badatel o sv. Františku Pavel Sabatier líčí sv. Františka se stanoviska realisticko-protestantského. Český historik Dr. Vlastimil Kybal zaujímá smírlivé stanovisko mezi historiky přísně katolickými a Sabatierem. Dr. Goll a jeho škola píše též s úctou o sv. Františku.

Synovec papeže Řehoře IX., Alexander IV., jenž rány na těle Františkově viděl, hned jak zasedl na stolec svatého Petra, stal se nadšeným obhájcem ran jemu tak drahého světce. Podobně ctili i jiní papežové sv. Františka právě proto, že obdržel tak veliké vyznamenání od Krista Ježíše.

Ze všeho toho, co jsem uvedl o nepřátelích sv.

Františka, vidíme, kam až nevěra a zaslepenost vede. Politujme takové zaslepence a modleme se za ně, aby je Bůh svou milostí osvítil a přivedl na cestu dobrou. Sami pak volejme s církví svatou: „Pane Ježíši Kriste, jenž obnovil jsi, vida svět chladnouti, na těle svatého Františka svaté rány Svého nejsvětějšího těla, abys srdce naše ohněm své lásky rozohnil; popřej nám milostivě, abychom pro jeho zásluhy a na jeho přímluvu stále kříž nosili a hodné ovoce pokání přinášeli.“

XXXIV.

Význam svatého Františka v naší době.

Žijeme v samých jubilejních oslavách na počest velikého žebráčka z Assisi. Roku 1921 připadalo jubileum sedmistého založení třetího řádu, předloni sedmistoletá památka oslavy prvních jesliček, loni pak tomu bylo sedm set let, kdy Ježíš Kristus vtiskl Františkovi do jeho těla své rány. Nyní oslavujeme sedmistoletou památku jeho blažené smrti a roku 1928 sedmistoletou památku jeho svatořečení. Ku všem těm jubilejím dala církev svatá nejen svůj souhlas, nýbrž přímo vybízela syny svatého Františka a věřící vůbec, aby co nejslavněji uctili ony významné události. A tážeš-li se, milý čtenáři, proč církev svatá věnuje takovou pozornost pokornému žebráčku z Assisi, odpovídám ti, že příčinou toho jest veliký význam tohoto světce pro naši dobu. V století třináctém vykonal František velice mnoho, ale jeho působení jest v naší rozhárané době daleko větší. Poměry v století třináctém byly velmi smutné, ale horší jsou poměry za naší doby. Lakota a požívanost jsou hlavní zla, pod nimiž úpí společnost lidská.

Lakota vyplňuje dějiny téměř celé nynější doby. Rozhlédneme-li se kolem sebe, co jiného vidíme, než obludu lakoty se všemi možnými odstíny? Což tomu není tak? Nehledají velmocí, ve svém nitru často zbankrotělé, různými diplomatickými pletkami a armádami, loďstvem a děly více zemí, více peněz, větších zisků? Zakusili jsme světovou válku a známe dobře

příčiny, proč byla vyvolána. Ač touto válkou trpěl skoro celý svět a trpí až dosud, přece to jen jistým lidem nedá pokoje, nýbrž hledí stůj co stůj vyvolati válku novou. A proč? Lakota, chtivost peněz jest toho příčinou.

Co se děje mezi národy, děje se i mezi lidem. Vidíme dvě třídy lidí — velkoživnostníky a třídu pracujících. Lakotou puzeni velkoživnostníci-kapitalisté přemýšlejí, jak by co nejvíce vydřeli z ubohého lidu a sebe obohatili, podobajíce se v té příčině pijavicím v lidské podobě. Lakota trhá od sebe tělo a krev lidské společnosti, rozděljuje ji v kapitalism a pauperism — dvě slova: bohatství a otroctví a přece jedna myšlenka, dvě hanbou potřísněné třídy lidstva a přece jedna hanba, jedna touha — lakota. Jak mnoho jest moderních otroků, kteří za nynější svobodné výroby závisí svým životem na milosti nebo nemilosti chlebedárců!

Takový moderní velmož-zaměstnavatel pokyne, zastaví závod, a hned na sta lidí jest bez chleba. Chceme-li bídu lidí poznati u druhé třídy lidí, máme nyní tolik příležitosti, že věru není třeba psáti a mluvití o dřívějších dobách, kde prý vládla jen surovost, bída, zatemnělost, krátce zpuchřelý středověk. Tak hlásají naši novináři a političtí mluvkové a přece by jim každý jen poněkud zkušený mohl říci: Nač pátráte v dálce, podívejte se jen kolem sebe, a žiješ-li ty lépe, pohled, kolik tisíc a milionů lidí nemá ani tolik, čeho za dřívějších časů požíval robotník. Lakota na burse rozhoduje o válce a míru, o osudech panovníka i obyčejného sedláka. Ona žene lid v samovraždu, jak na sobě, tak i na veškerém pořádku. Zákonitou i nezákonnitou soutěží ničí mír v rodinách, v obchodech, státech a jednotlivcích. Lakota to jest, jež falšuje všechno, jak lahůdky rozmařilců, tak i chléb chudáka, mléko dítěte i víru mezi lidem. Lakota proměnila celé krajiny až téměř k nepoznání. Tam, kde dříve se zelenala luka, zahrady, kde šuměly lesy, ptactvo vesele švitořilo, tam nyní se do výše pne na sta komínů, jež svým dýmem ničí celý život kolem sebe. A jak smutný pohled na ty ubohé děti tovární! Lakota to jest, jež se směje všemu ideálnímu a hoví nejhrubšímu materialismu. Jen o zisk běží;

jakými cestami a prostředky, o to se nikdo nestará. Svět zatracuje robotu a otročí zase jiným způsobem.

A co lakota vyzískala, toho hledí pak co nejvíce využití požívavost. Nynější pokolení hledí pak co nejvíce užívatí, jak to nikdy nebývalo. Proto ta emancipace pohlaví, stavu, stáří beze všech ohledů na zákony Božské a lidské. Požívavost rozmařile se povaluje po ulicích i v salonech, v domech boháčů i v chatách chudasů. Vše se honí po zábavě. Každý chce užívatí z plného poháru rozkoše a bezuzdné svobody. Kdo by řekl, že to nemůže býti, že přece všeho nemůžeme míti, že má každý žítí podle svých skrovných prostředků, blahovlně a mravně, jest hlupák a zpátečník, jest nepřítel lidu. Praxe životní a filosofie mají se krýti. Proto se často ozývá se stolic učitelských: Duch a myšlenky toť ničím, jen hmota, jen tělo. Hmota jest svět, kvašení, a změny této hmoty jsou dějinami a morálkou. A výsledky těchto bezbožných nauk? Všestranná požívavost a hovění chtíčům těla. Pak se divme, že mládež sotva škoie odrostlá s plným zápalem se vrhá v náruč rozkoše a mnohý nadějný jinoch a dívka záhy klesají v hrob mravní zpustlosti. Hlásné trouby novověké kultury — noviny — hlásají: Pryč se vši pruderii, úzkoprsosti a všelikým klerikálním zpátečnictvím. A přece jsou hlavní školou nemravnosti jak svými soudními síněmi, tak nemravnými inseráty, úvodními články a feuilletony. A jak se nám jeví umění? Kam se podějeme, když umělecké nahotiny tak nestydatě se veřejně kladou na odív? K tomu přistupuje naše krásné písemnictví, oplývající kluzkými romány, mravním bahnem realismu spisy zesměšňujícími. i nejsvětější a nejdražší, co má srdce Boží a lidské na světě, totiž církev, její ustanovení, služebníky a uředníky

A co máme říci o jednotě, která má přece panovati mezi lidmi? Zdaž nejsou poměry daleko horší než byly za časů svatého Františka? Stále se holedbáme humanitou a osvětou, a přece jen nebylo dříve tolik nesvornosti a nespokojenosti mezi lidmi jako teď. Tak tomu nejen v celistvých státech, nýbrž i v menších sociálních společnostech i v rodinách. Než, což není dnes spolků, jež přece mají lidstvo spojovati a k jednotě vybízeti? Ach

ty právě nejvíce se přičiňují k šíření oněch mezer, jež lidstvo od sebe dělí. Jediná spása jest jen v Bohu. Dokavad Ten nezavládne opět ve společnosti lidské, marna všechna touha po pořádku a nápravě. Náboženská jednota jest zničena. Pantheismus, indiferentismus, ateismus, materialismus, nihilismus a satanismus zničily víru v Boha.

Schází jednota v Bohu, a tudíž jednota vůbec. Jak obtížnou tu záchranná práce milosti! Jak daleko jest v našem století nebe od země, slitování plný Bůh od tohoto věku! Než přece není tak daleko, jak máme za to. Vždyť přebývá mezi námi. K Tomu by se mělo veškeré lidstvo utéci, jen u Toho záchrany hledati.

Svatý František ukazuje všemu světu, jak by to měl činiti. Doba, v níž kdysi vystoupil na obzor církve svaté, skýtala smutný obraz. Křesťanstvo bylo chudoctnostmi, zato však otevřelo svou náruč lakotě a požívatosti. Co činiti? K zamezení toho dvojího zla, bylo by třeba, aby jednak ze srdce boháčů byla vyrvána nemírná láska k penězům a požitkům tohoto světa, jednak aby chudí byli povzbuzeni k tomu, by úlevy ve svém strádání hledali jinde než v závisti, neboť, jak dí papež Lev XIII., ani boháč, ani chudák není zrozen jen pro pomšjejší statky světské. Jeden i druhý má si zasloužiti nebe; chudý svou trpělivostí, boháč svou dobročinností.

Bylo by tedy třeba lidi upomenouti na učení Ježíše Krista o bohatství a chudobě. Bohem osvícen a posilován odhodlal se k tomu poučování vrstev lidu svatý František celým svým životem. Jak výborně dostal své úloze, o tom svědčí velkolepé výsledky jeho prací. Jeho snahou bylo především učiti vlastním příkladem ve světě odříkání a sebezapírání. Jeho velice rozšířený trojí řád hlásal toho ducha na všech stranách. Hlavně to byl jeho třetí řád, založený pro lidi ve světě žijící, jenž tak zdárně prováděl ty dvě vytčené zásady jimiž se měla státi a také se stala náprava. Tak i za dnů našich podle slov nesmrtelného papeže Lva XIII. může se ve světě státi náprava pochopením a následováním onoho žebráka assiského.

Jako kdysi, tak i nyní má býti třetí řád hlavním

hlasatelem a rozšiřovatelem jeho zásad. Svatý František a jeho duchovní synové a dcery mohou a mají být řešiteli nyní tak trapné sociální otázky Jest to možno? Ano, odpovídá sám papež Lev XIII., ale pod jednou podmínkou, když totiž budou pravými následovníky ctností svatého Františka, především však když si zcela osvojí jeho lásku k bližnímu a jeho odloučení ode všeho pozemského. Jen tak bude moci serafické vojsko s úspěchem čeliti vzmáhajícím se vlnám nekřesťanského socialismu.

Na to by neměli členové třetího řádu zapomínati. Třetí řád není pouhým bratrstvem, jehož členové by jen denně vykonávali modlitby bez všeliké vnější činnosti. To si nepřál svatý František, to není přáním svaté Stolice. Aby lidu učinil třetí řád přístupnějším, odstranil papež Lev XIII. velký počet ústních modliteb, postů a i odpustků třetího řádu. Přece však ve své encyklice ze dne 17. září 1882 tvrdí, že přes všechno to zůstává třetí řád, čím byl dříve. Jak to možno? Zcela dobře, poněvadž podstata třetího řádu pozůstává v tom, že jeho členové v duchu Františkově nelpí na věcech tohoto světa a dovedou všeho, čeho se jim na světě od Boha dostává, dobře používatí ku cti a chvále Boží, ku prospěchu vlastnímu a bližních. V tom právě jest jádro třetího řádu, nač bohužel mnozí zapomínají. Proto si přeji, aby mnoho křesťanů, zvláště mužů, vstupovalo do třetího řádu, nebo aspoň si učinili jeho řeholi pravidlem svého života.

Býti pravým duchovním synem, dcerou velikého svatého Františka, znamená: vrátiti se k prostotě křesťanských mravů, t. j. jinými slovy: ve všem se omezovati ve svých denních potřebách, jak se to s naším stavem srovnává, a to k prospěchu bližního Takovouto prostotu má každý hodný syn a každá hodná dcera sv. Františka šířiti kolem sebe, ať jest to již v kruhu rodinném, nebo mimo něj u veřejnosti. Neboť za našich dnů panuje bohužel názor, že člověk si vůbec nemá ničeho odepríti. Proto mnozí, ač nejsou bohati, přece jen více vydávají, než jim příjmy dovolují, hoví přepychu a nejednou sebe a své věřitele vrhají v záhubu.

Také křesťanská charita nezůstává ušetřena tohoto

všeobecného proudu. Pod záminkou podporování chudiny hoví se světáckým zvykům. Jsou na př. konány dobročinné koncerty, divadla a jiné slavnosti. Plnými hrstmi se peníze při tom rozhazují. Požívavost a přílišná touha po zábavě pohltní větší část vybraných peněz a malý zbyteček pak jest dán chudým nebo věnován dobročinnému účelu. Při tom si tací lidé myslí, kdovíco vykonali pro bližního. Sami se dobře najedí, a chudým, kteří mají hlad, dají jen chatrné zbytky. Jest dosti křesťanů, ba dobrých křesťanů, kteří hoví podobným zásadám.

Úkolem pravých dětí serafického patriarchy jest přivésti takové pobloudilé křesťany na dobrou cestu. Mají jim na vlastním příkladě ukázati, že pravá láska k bližnímu neběře se cestou požitků, nýbrž oběti. Od-pírajíce si všeho zbytečného, vybízejí zároveň tím bohaté, by činili podobně. Pravý syn a pravá dcera svatého Františka, třebaš by měli miliony, přece se varují všeho zbytečného přepychu v šatstvu, při stole, v domácnosti. Zdržují se všech zbytečných vyrazení a světáckých rozkoší. Tak jim mnoho zbude pro chudé. Slyší-li stížnosti bohatých, že se na jejich kapsu činí velmi mocný útok, ať je poučí o onom prostředku, jehož užíval sv. František. Ať se zdrží všeho zbytečného, a zbude jim dosti, aby i nejprudší útoky, které se činí na jejich kapsy, odrazili, dávajíce dary ve prospěch chudiny.

Úkol, který očekává členy řádů Františkových není malý a také není zrovna příjemný, ale za to odměna za jeho vykonání jest veliká. „Synové a dcery svatého Františka,“ volá slavný sociolog z řádu kapucínského, P. Ludvík de Besse, „vás staví papež Lev XIII. jako vojsko Boží proti záplavě barbarů. Zapřisahá vás, byste se rozpomenuli na své předky, jež nazval papež Řehoř IX., důvěrný přítel Františkův, zápasníky Kristovými, novými Makabejci. Podle příkladu Božského Mistra prosí vás, byste s chytrostí hadů spojovali prostotu holubičí Jakmile se vám podaří sebezapíráním dosíci ctnosti, mírnosti a vlídnosti, pak jděte a vyhledejte lid, skloňte se k němu v bratrské lásce asi takto: Přátelé, klamou vás ti, kteří vám slibují lepší osud jinými prostředky než jest práce, šetrnost a spořivost. Klamou vás ještě více, ukazujíce

vám, že štěstí třeba hledati a také možno nalézti jen v požívavosti. Co vás činí nešťastnými, jsou právě žádosti, jež se probouzejí ve vašich srdcích a jichž nikdy nebudete moci ukojiti. Ono světské štěstí, jež vás tolik vábí, máme my. Mohli bychom si opatřiti více různých požitků spíše nežli vy, naše jmění by nám to dovolilo. Ale my nesmíme tak jednati. Naopak my se odříkáme všech zbytečných požitků, bychom mohli na pomoc přispěti těm, kdož jsou v bídě a nouzi. Čiňte tak jako my a budete šťastni jako my. Schází-li vám odhodlanosti k tomu, pohleďte do výše a vraťte se k náboženství svých otců, věřte v Boha, jež chvilkové trápení odmění radostmi věčnými.“

„Takové kázání,“ pokračuje onen výtečný muž, „jest kázáním kříže. Moudrým tohoto světa zdá se ovšem bláznovstvím, nás pak považují za lidi omezené. Smějí se nám a předpovídají nám úplné fiasko všech našich podniků. Mýlí se však, neboť kříž zachrání svět. Jen oběť jest plodna . . . František, náš otec, láskou byl ukřižován. Vyznamenan od Krista sv. pěti ranami volá k nám: „Nastupte všichni královskou cestu oběti.“ Nuže tedy, pojdte všichni s obětavým srdcem a cvičte se v sebezapírání. Toho ducha vštěpte bohatým i chudým. V tom záleží pokoj duše, rodiny a společnosti lidské. Jinde jej marně hledáte. Jakmile si kdo navykne obětovati sama sebe, přestane obětovati jiné. Vždy bude mítí na paměti: Jiné milovati a jiným sloužiti.“ — —

Taková jest tedy úloha všech pravých synů a všech ctitelů velikého sv. Františka a především členů nejvíce rozšířeného třetího řádu. Jak řečeno, úloha těžká, leč záslužná. Nikdo se neboj! Svatý František bude netoliko naším vzorem, ale i pomocníkem. Jeho jméno, jeho život, jeho velkolepá díla žijtež stále v památce církve svaté a křesťanských národů!

XXXV.

Jubilejní oslavy smrti sv. Františka.

Průběhem doby konala církev svatá různé jubilejní slavnosti, než žádné jubileum nezpůsobilo takový rozruch v celém světě jako sedmistyletá památka svaté

smrti Františka z Assisi. Když roku 1882 bylo slaveno 700leté jubileum šťastného zrození sv. Františka, omezovala se tato oslava více méně pouze na duchovní syny a dcery velikého Františka. A tak tomu též bylo roku 1909, kdy konána 700letá památka založení řádu františkánského, r. 1912 v jubilejní rok druhého řádu sv. Františka — Klarisek, r. 1921, na nějž připadla 700letá památka třetího řádu sv. Františka. Také 700letá jubilea udělení odpustku Porciunkulového r. 1916, schválení řehole r. 1923 a vtisknutí ran Krista Pána do těla Františkova r. 1924 byla konána pouze v klášteřích trojího řádu sv. Františka.

Než o jubileu šťastné a svaté smrti Františkovy se mluvilo již dávno před tím a dalo se čekat, že toto jubileum bude oslavováno více než kterékoliv jiné. Dnes, kdy píší tyto řádky, mohu vyznati, že způsob, jakým byla oslavena 700letá památka slavné smrti Františkovy, předčil každé i to nejmělejší očekávání. Církev svatá rozšířená po světě, jakož i všechny státy na celé zeměkouli, napjaly všechny síly, aby důstojně oslavily památnou smrt toho, který byl miláčkem samého Syna Božího a od Něhož byl také vyzdoben svatými ranami.

Z Říma byl dán pokyn celému světu katolickému, že si hlava křesťanů přeje, by památka smrti sv. Františka byla, jak náleží, co nejlépe oslavena, a představitel vlády světské v Římě, Mussolini, zaslal dne 29. listopadu 1925 všem italským vyslanectvím v cizině poselství, v němž zdůraznil, že Itálie dala světu největšího básnického ducha, Dante-ho, nejhlubšího ducha ve vědách a umění, Leonarda da Vinci, nejodvážnějšího mořeplavce, Krištofa Kolumba a také nejsvětějšího ze všech svatých křesťanství a humanity, sv. Františka z Assisi. V tomto svém poselství píše Mussolini dále: „V tomto světcí projevila Itálie první známky své renaissance a dokázala svého ducha dobroty a lidskosti. Obnovitel nauky Kristovy, sv. František z Assisi, byl také jedním z největších italských básníků. Jeho učedníci, kteří se odebrali do východních zemí, byli misionáři křesťanství a zároveň misionáři italianismu a rodících se italských umění. Umění františkánské, inspirované italskými formami rozšířilo se jimi po celém světě.“ Poselství končí

prohlášením, že Italové v cizině, kteří se chystají roku 1926 oslaviti 700letou památku smrti sv. Františka, budou zajisté hrdi na to, že se mohou tím připojiti k oslavám, jež se konati budou v jejich rodné vlasti na počtu velikého syna Italie Františka z Assisi.

V tajné konsistoři, konané dne 14. prosince 1925, oznámil papež, že celý příští rok bude věnován oslavám jubilea sv. Františka z Assisi. Učinil to těmito slovy: „Velmi se radujeme, že pro tuto novou záplavu ducha modlitby a milosti naskytl se Nám, jakoby prostředník a hlasatel, serafínský světec František z Assisi. Hle, na sklonku milostivého léta ohlašuje se den smrti tohoto světce již po sedm set let slavený. Na všech stranách vzplanula snaha přemnohých zanícených srdcí oslaviti tuto památku co nejokázaleji. A jistě věru není důstojnější a žádoucnější oslavy než pronikne-li hlouběji do celého světa ona myšlenka lítosti, míru a svatosti, což jak všem dobře jest známo, jest ovocem milostivého léta a duchem sv. Františka.“

Dne 30. dubna 1926 vydal papež okružní list, v němž obšírně vypisuje poměry doby, v níž sv. František žil, vyličuje nadšeně ctnosti, jimiž se stkvěl a velkolepá díla, která vykonal. Vděčnost nás nutí, abychom tento obšírný list papežův celý uveřejnili. Kdo jej pozorně přečte, jistě bude tím větší úctou a láskou ke sv. Františkovi roznícen. Svätý Otec, Pius XI., poslal okružní list všem biskupům katolického světa a prosí je, aby se snažili v jubilejním roce co nejvíce rozšířiti mezi lidem úctu ke sv. Františkovi a jeho řádům. List ten podáváme v plném znění: *)

Okružní list sv. Otce Pia XI. ku sedmistému výročí smrti sv. Františka.

Velikým milostivým létem, jež jsme prodloužili až do konce tohoto roku (1926), byla přemnohá srdce v tomto svatém městě očištěna a rozhodla se pro dokonalejší život. To přemnohé dobré, které se již stalo a které, jak doufáme, ještě se stane, zdá se, mohutně

*) Otisknuto dle časopisu „Serafínské květy“ r. 1926.

vzroste právě tím, že všude se chystají oslaviti ten den, kdy svatý František z Assisi blaženě se odebral z tohoto pozemského vyhnanství do nebeského domova.

Milý Pán Bůh dal tohoto muže nejen pro onu rozbouřenou dobu, ve které žil, nýbrž pro obnovu křesťanské společnosti všech dob; z té příčiny dal ho náš předchůdce, Benedikt XV., za nebeského ochránce tak řečenému „Spolku pro katolickou činnost — *Catholica actio.*“

Proto jest velmi dobře, že naši synové, kteří v tomto oboru podle našeho návodu pracují, spojují se s přechetnou řeholní rodinou sv. Františka, aby jeho díla, jeho ctnosti a smýšlení lidem připamatovali a je oslavili.

A tu ať odmítnou zfalšovaný obraz serafínského muže, obraz, jenž se hodí přátelům moderních bludů, nebo se zamlouvá pánům a dámám, jimž ničeho v bujném, blahobytném životě neschází; ať odmítnou ten falešný obraz proto, aby se všichni věřící snažili napodobovati tu svatost, kterou sv. František měl, a která souhlasila s čistým, prostým učením evangelia.

A to také ať jest podle našeho přání cílem všech církevních i světských oslav i kázání i promluv po celý jubilejní rok, totiž slaviti serafínského patriarchu tak zbožným, jakým skutečně byl, nikoliv jako jiného muže, který se mu nijak nepodobá; neboť sv. František byl mužem, v němž přirozené i nadpřirozené dary souhlasně působily i pro jeho vlastní zdokonalení i pro zdokonalení bližního.

Není dobře spolu srovnávati hrdinské světce nebeské, protože Duch sv. každému vykázal jeho vlastní úkol mezi lidmi a protože takové srovnávání ponejvíce se děje ze snahy nespořádané, jest neužitečným a nelíbí se Pánu Bohu, od něhož svatost pochází.

Ale přece myslíme, že nebylo světce, v němž by obraz Krista Pána a způsob života podle svatého evangelia byl tak zřetelně a jasně zazářil, jako ve sv. Františkovi. Proto jej, jenž se sám nazýval „Hlasatelem velikého Krále“, právem nazývali „druhým Kristem“, neboť v něm jako by byl znova žil Kristus Pán jeho vrstevníkům a budoucím stoletím.

To jest příčinou, že nynějším lidem ještě jest ži-

voucím a vždycky živoucím zůstane. Proto není divu, že první jeho vrstevníci, kteří napsali život a činnost svého řeholního Otce, pokládali jeho velikost a důstojnost téměř za nadlidskou. Proto není divu, že papežové, naši předchůdci, kteří byli v důvěrném styku s Františkem, ochotně to uznávali, že jest Boží Prozřetelností poslán ke spáse lidu a k ochraně církve sv.

Již dlouhý čas uplynul od smrti tohoto serafínského světce. A přece láska katolíků k němu a obdiv nekatolíků plápolá novým žářem. A to proto, poněvadž dnes jeho obraz s nemenší jasností září do duší jako kdysi, a poněvadž se toužebně volá po jeho síle a ctnosti, které také dnes znamenají nejlepší lék pro lid. Neboť jeho obnovná činnost rozšířila se tak velice na veškeré lidstvo, že nejenom víra a mravnost opět vůkol v čistotě zářily, nýbrž také zásady lásky a spravedlnosti, jak jim učí sv. evangelium, hluboko vnikly do života veřejného i sociálního a je opanovaly.

Nyní blíží se veliká a radostná událost, a tu jest jistě vhodným, ctihodní bratři, abychom skrze vás, kteří oznamujete a vysvětlujete naše poselství, připomněli při této příležitosti nauky a živý příklad patriarchy z Assisi a vzbudili v křesťanském lidu ducha františkánského, který úplně se shoduje s duchem sv. evangelia. Naši bezprostřední předchůdci, papežové, nedali přejíti žádné staleté památce na nejdůležitější dny a události života sv. Františka, aby jich nebyli dle svého apoštolského, učitelského úřadu vysvětlili a aby nebyli věřícím doporučili je slaviti. A my bychom rádi v tom se svými předchůdci závodili.

My se všemi staršími lidmi zvláště radostně na to vzpomínáme, jak Lev XIII. před 44 lety k sedmistému dni narození sv. Františka vydal okružní list „Auspicato“ a jím všude nadchl lid pro sv. Františka a jeho rády. Ta oddaná láska ke sv. Františkovi projevila se nespočetnými projevy zbožnosti a utěšenou obnovou duší.

Proč by tedy oslava smrti sv. Františka, která neméně jest významnou, neměla míti stejného výsledku? Ano, přítomný stav křesťanské společnosti slibuje daleko větší výsledek. Vždyť můžeme zřetelně pozorovati, že lidé opět začínají výše ceniti duchovní dobra, a

že národové poučení zkušeností posledních dob uznávají, že jen v návratu k Bohu mohou doufatí mír a bezpečnost, a proto vzhlížejí k jediné zprostředkovatelce spásy, k církvi katolické.

Jak šťastně proto setkává se veliké milostivé léto římské, které jsme rozšířili na celý svět s oslavou sedmistého výročí smrti Františkovy, jež rovněž s duchem kajícího a lásky nerozlučně jest sloučeno.

I. V pravé době pravý muž. A) *Doba sv. Františka.*

Sv. František žil v těžké a trpké době. Ovšem lid byl tenkrát hluboce věřícím, více než dnes. To ukazovala ta okolnost, že ne tak válečníci z povolání, jako více muži všech stavů, táhli ve svatém nadšení do Palestiny osvobodit hrobu Kristova.

Ale na poli Páně počaly pomalu bujeti bludné nauky, zjevně i tajně. Rozsévají je muži, kteří žili tvrdým životem a ctnost i mravnost pokrytecky předstírali a tím přirozeně snadno klamali prostý, slabý lid. Tím se dostaly do mas lidových zhoubné jiskry vzpoury. Mnozí z těch mužů byli tak pyšnými, že o sobě věřili, že je sám Pán Bůh povolal opravit církev, kterou činili odpovědnou za chyby osob soukromých.

Ale brzy se ukázalo, jakého jsou ducha. Brzy zavrhovali učení a moc apoštolské Stolice, oddávali se po většině životu smyslnému, napadali základy náboženství, majetku a státu a končili revolucí. Tehdy se stalo, co se stávalo často během dob tu a tam. Vzpouora proti církvi šla ruku v ruce se vzpourou proti státu; jedna podporovala druhou.

Pravda, katolická víra byla ještě v srdcích aneb aspoň nebyla ještě úplně zatemněna, ale již scházel skoro úplně duch svatého evangelia a láska ke Kristu Pánu tak ochladla ve společnosti lidské, jakoby byla již úplně pohasla.

I když nehledíme na ty hašteřivce, kteří dnes byli s císařem a zítra s papežem, i sama města italská zneřvářila se vnitřními boji. Některá města chtěla zlomiti nadvládu jednotlivého města a chtěla si vydobýti státní svobodu, jiná zase, domnívajíce se, že jsou mocnější, chtěla si podrobiti města menší, jinde zase v témž městě

přely se různé stavy o vládu. To mělo v zápětí krvavé pŕtky, požáry, loupení, výpalné, vyhnanství a ztrátu majetku.

Postavení většiny lidí bylo úžasně nespravedlivým, neboť mezi pány a vasaly, mezi těmi, kteří se rádi jmenovali „velicí — maiores“, a mezi lidmi „malými — minores“, mezi majetníky a pachtýři byl rozdíl větší, nežli jest lidsky přijatelné, a slabší byli od silnějších beztrestně utiskováni a sužováni. Kdo nepatřil právě k nejnižšímu lidu, poddával se samolásce a lakotě, a byl pln palčivé, nasatné chitvosti po bohatství. Zákonů, jak třeba žítí navenek, nikde ještě nebylo, a tak činil se nejnesmyslnější náklad na oděvy, na hostiny a zábavy všeho druhu. Pro chudobu a pro chudé bylo jen pohrdání, a od malomocných, tehdy hojně rozšířených odvraceli se s ošklivostí, oddělovali je od zdravých a více se o ně nestarali.

I když nemálo kněží žilo přísně mravně, přece chitvost po požitku a zábavě i ty zachvátila, kteří měli žítí životem pro Pána Boha. Tak se stalo zvykem, že každý usiloval všemožně o tučný zisk. Vynucovali nespravedlivě peníze, nebo požadovali lichvářské úroky, ba mnozí nashromáždili obrovské jmění, obchodující zrovna veřejnými úřady a čestnými místy, právo utiskovali za peníze a nechávali za peníze vinníky bez potrestání.

Ovšem církev svatá k tomu nemlčela, nýbrž to kárala. Ale jak to mohlo mít dobrý výsledek, kdyžtě sami císařové dávali veřejně špatný příklad, vyzývali papeže, aby je potrestal klatbou, a když papež klatbu vyřkl, jí vzdorovitě pohrdali?

I do klášterů, kde tak vzácné plody svatosti byly uzrály, našlo cestu světské smýšlení a tím je učinilo méně schopnými pro odpor a boj proti zlořádům. A třeba byly zakládány nové řády mužské, které skýtaly církevní kázni jakousi ochranu a upevnění, přece potřebovala churavá společnost lidská pro ozdravení mnohem dalekosáhlejšího poznání a dalekosáhlejší lásky.

B) *Pravý muž*. Aby tuto společnost, kterou jsme popsali, osvítil a k plné čistotě evangelické moudrosti nazpět přivedl, vystoupil podle Božího úradku světec z Assisi a „vzplanul jak slunce“. Tak pje básník Dante

Toho mínění jest také Tomáš z Celano, an píše: „Jako třpytivá hvězda v temné noci, zazářil František a jako ráno, jež tmavé propasti světlem zalévá.“

František byl bohatě nadaným jinochem a měl živý temperament. Jak se vypravuje, nosíval rád drahý oděv a zval rád své zpovýkané, veselé druhy na skvostné hostiny a procházel s nimi za veselého zpěvu ulice města; ale vždy na něm každému bylo nápadným, že byl i čistým v chování i počestným ve mluvení, a že na bohatství mnoho nedával.

Když přestál žalářování v Perugii a utrpení v nemocnici, cítil se ke svému vlastnímu údivu uvnitř proměněným. Ale přece chtěl jíti do Apulie a tam konati veliké hrdinské činy, aby tak jaksí Pánu Bohu utekl. Ale na cestě dal mu Pán Bůh zřetelně na srozuměnou, že se musí vrátiti do Assisi. Tam že se doví, co mu bude činiti.

Dlouho trápily ho pochybnosti. Tu kteréhosi dne slyšel při mši sv. předčítati úryvek svatého evangelia, v němž se vypravuje o rozeslání svatých apoštolů a o způsobu jejich života; tu pocítil vnuknutí Boží a poznal, že musí žíti životem „podle vzoru svatého evangelia“ a že musí Kristu Pánu sloužiti. Již tehdy začal oddávati se celým srdcem Kristu a jemu zcela se připodobňovati. „Všechno toužení muže Božího, navenek i dovnitř, směřovalo ke kříži Božského Pána; a od té doby, kdy jeho vojenská služba náležela Ukřižovanému, ozařovala ho různá tajemství svatého kříže.“ (Tom z Cel.)

Vskutku ve své šlechetnosti a velkomyslnosti byl dobrým vojínem a rytířem Kristovým. Aby ani sám ani jeho učedníci ničeho nikdy nečinili jinak, než jak činil Pán, navykl si, že otvíral knihu svatých evangelií a tázal se jí jako věštkyňe a v ní hledal odpověď. Proto také uzpůsobil řeholi řádů, které založil, úplně svatému evangeliu a klášterní život svých bratří životu svatých apoštolů. Proto právem napsal na počátek své řehole: „Pravidla a život Menších bratří jest: zachovávati svaté evangelium našeho Pána Ježíše Krista.“

II. Důkladná reforma či oprava u sebe sama. Rozvedeme to obšírněji a uvidíme, jak se František připravil vzácným konáním nejdokonalejších ctností, aby

sloužil záměrům Božího milosrdenství a stal se vhodným nástrojem pro duchovní obnovení lidu.

A) *Jeho snoubenka — svatá chudoba.* Jak hroucně miloval František chudobu, to si můžeme dobře představit, ale popsati se to dá těžko. Útrpnost s chudými byla mu již vrozena, a sv. Bonaventura ujišťuje, že byl tak pln dobroty, že nejsa „nikterak hluchým posluchačem sv. evangelia,“ si umínil, že nikdy neodepře almužny žebrákovi, a zvláště nikdy, bude-li ho žebrák prositi „pro lásku Boží.“ Ale milost Boží jeho vrozenou útrpnost ještě přebohatě zdokonalila.

Kdysi odmítl žebráka, ale hned toho srdečně litoval a puzen v duši Pánem Bohem ihned vyhledal žebráka a pomohl mu štědrě z nouze. Po druhé zase ubíral se po veselém hodování s mladíky za zpěvu ulicemi města; najednou se zastavil a pro radost v srdci nevěděl, kde jest. Když se vzpamatoval, tázali se ho jeho průvodci, myslil-li na svou nevěstu. Bez váhání odpověděl: Uhodli jste, chci skutečně choť uvést do svého domu; a ta choť jest tak vznešená, tak bohatá, tak krásná jak žádná jiná! A myslil při tom na chudobu nebo také na ten řád, který by měl úkolem zůstat chudým. Vždyť Kristus Pán pro nás stal se chudým. On bohatý, abychom se stali bohatými jeho chudobou. Od něho naučil se sv. František oné božské moudrosti, proti níž ničeho nedokáže všecken lidský důvtip; ona jediná jest s to, aby svou svatou původností všecky proměnila. Pán Ježíš zvěstoval: Blahoslavení chudí duchem! Chceš-li býti dokonalým, jdi, prodej, co máš a dej chudým; potom budeš mít poklad v nebi! Pojď, následuj mne!“ (Mat. 9, 21.)

Tato chudoba zřídá se dobrovolně, vědomě a úmyslně všeho majetku pozemského; jest docela něčím jiným než ona vynucená, bezradostná, vychloubáčná chudoba všech filosofů.

Chudoba pochází od Ducha sv., a náš světec ji tak vroucně miloval, že ji v počestné lásce nazýval svou paní, svou matkou, svou snoubenkou. Sv. Bonaventura praví: „Nikdo není tak chtivým zlata, jak on byl chtivým chudoby; nikdo neopatruje tak úzkostlivě drahocenného pokladu, jak on onu perlu ze sv. evangelia.“ Sv. František sám doporučuje ve své první řeholi zvláště konání této

ctností a praví těmi slovy zřetelně, jak vysoko ji cení a jak vroucně ji miluje. Řekl: „Nejvyšší, nejvznešenější chudoba to jest, která vás, přemilí bratři, dosadila za dědice a krále říše nebeské; podle majetku pozemského učinila vás sice žebráky, ale ctnostmi vás povýšila. Ta budiž vaším údělem! Jí se úplně přenechejte a pro jméno našeho Pána Ježíše Krista ničeho jiného pod nebem nechtějte míti majetkem!“

František proto chudobu tak srdečně miloval, protože v ní viděl důvěrnici Matky Boží a důvěrnici či více ještě snoubenku Ježíše Krista, která mu byla na kříži oddána. Miloval ji, protože jest od lidí tak znevažována a jeví se světu tak trpkou a neblahou. Když o tom u sebe rozvažoval, plakal mnoho a dlouho.

Jak dojímá takové divadlo na tomto slavném muži! Ovšem, jeho dřívější společníci a mnozí jiní se domnívali, že se samou láskou k chudobě zbláznil. Ale pozdější svět i ti, kteří nemají porozumění pro evangelickou dokonalost a tím méně ji konají, žasnou stále více nad ním, jenž tak velice chudobu miloval, a také lidé dneška jsou tím dojati. Před nimi opěval Dante Alighieri ve své proslulé básni zasnoubení Františkovo s chudobou divukrásně vznešenými, nadšenými myšlenkami a měkkými, lahodnými verši.

B) *Sestra pokora*. Tak hluboko pojímal sv. František chudobu a tak velkodušně ji miloval, tak velice vydobyla si chudoba jeho srdce a ducha, že mu nestačilo vzdáti se jenom zevnějších statků. Nikdo nemůže dosáhnouti pravé chudoby podle příkladu Krista Pána a ji konati, kdo napřed se nestal chudým v duchu a malým v pokoře. To dobře věděl náš světec a pozdravoval obě ctnosti spolu, neodlučuje jednu od druhé: „Svatá paní chudobo, Pán Bůh tě pozdrav spolu s tvojí sestrou, svatou pokorou . . .“ Svatá chudoba zahanbuje, přemáhá všelikou chtivost, lakotu a starostlivost světskou; svatá pokora činí totéž zase pýše a všem lidem i všem věcem tohoto světa.

Jediným výrazem vyznačuje spisovatel „Zlaté knížky o následování Krista“ sv. Františka, an píše: „Co jest každý ve tvých očích, ó Pane, to jest skutečně a nic více. praví pokorný sv. František.“ Skutečně dbal o to

aby jako nejmenší a poslední ze všech byl hodně skromným. Proto od té chvíle, kdy změnil svůj život, měl vroucí přání, aby byl lidem na posměch. Ačkoliv byl zakladatelem, otcem a zákonodárcem Menších bratří, vždy chtěl míti jednoho z bratří za vůdce a pána, jehož pokynů poslouchal. Jakmile mohl, ihned složil vrchní vedení řádu, „aby neztratil ctnost pokory,“ a nedal se ani prosbami ani slzami bratří odvrátiti od svého rozhodnutí, nýbrž setrval v tom, „aby od té chvíle až do smrti byl poddaným, jenž skromněji žije než každý jiný.“

Často býval zván od kardinálů a šlechticů římských do jejich paláců, ale pozvání nepřijal. Před svými bližními měl velikou úctu a jim ji projevoval, kdykoliv jen mohl. „Mezi hříšníky byl jak jedním z nich.“ Měl totiž sama sebe za nejhoršího hříšníka a říkával o milostech, které mu dobrota Boží udílela, že kterýkoliv jiný hříšný člověk byl by se tou milostí stal desetkrátě lepším než on. Jedině Pán Bůh má zásluhu, je-li na něm něco dobrého.

Proto velmi se snažil ukrýti veliké milosti a dary, které by mu byly u lidí získaly vážnost a chválu, zvláště ukrýval svaté rány našeho Pána Ježíše, které mu Pán Bůh na tělo vtiskl. Chválil-li ho někdo mezi čtyřma očima nebo veřejně, tu nejenom byl přesvědčen, že zasluhuje potupu a hanu, nýbrž chvála tak ho bolela, že vzdychal, naříkal a slzy ronil. Není proto divu, že se měl za nehodna přijmouti svěcení na kněze.

Na tomto základě pokory chtěl, aby řád Menších bratří spočíval a trval. Napomínával pln nebeské moudrosti své bratry a stále je upozorňoval, proč se nesmějí nikdy chlubit, zvláště ne ctnostmi a nadpřirozenými dary. Zvláště napomínal ty bratry, kteří byli pro svůj úřad v nebezpečí, že by mohli zpyšněti a státi se marnivými: kazatele, umělce, učence, představené domácí i provinciální. Proto je příležitostně také kárával.

Nelze všechno pověděti, ale ještě o jednom třeba zmíniti se: František podle slov a podle příkladu Krista Pána dokázal svým bratřím pokoru jako zvláštní značku řádu. Neboť požadoval od svých bratří, aby se jmenovali Menší bratři, a představení mají se jmenovati „služebníky — ministry.“ Tyto názvy vzal ze sv. evangelia, o němž slíbil, že je bude zachovávat, a již z toho pojmenování

mají jeho učedníci viděti, že přišli do školy pokorného Krista Pána, aby se tam pokoře učili.

C) *Poslušnost*. Tak si to tedy myslel serafínský světec „býti chudým až do krajnosti,“ a proto byl tak dětinně pokorným, že jako představený řádu poslouchá v dětinné prostotě kteréhokoliv bratra — ano možno říci: poslouchá všech. Vždyť kdo sama sebe se nevzdá a své vlastní vůle se nezříká, ten ještě nedal skutečně všechno a nemůže býti od srdce pokorným. Proto slíbil náš světec velmi rád náměstku Ježíše Krista poslušnost a přenechal mu úplně svobodu své vůle, tento překrásný dar, jež Pán Bůh dal stvořené přirozenosti lidské.

Jest skoro neuvěřitelným, že ještě jsou lidé, kteří si sv. Františka tak upravují, aby posiloval jejich bludné názory, Františka, který prý velmi trpěl pod nařízeními církve a o její věroučné články se naprosto nestaral a byl prý předchůdcem a prorokem oné vylhané svobody, kterou od počátku novější doby velice vynášeli a tím církví i státu mnoho neblahého způsobili. Ale jejich úsudek nesouhlasí s pravdou a jest jen důkazem, že světci z Assisi nerozumějí. On, „Hlasatel velikého Krále“, ať sám řekne svým obdivuhodným příkladem všem katolíkům i nekatolíkům, jakou vroucí poslušností byl oddán církevnímu zřízení, apoštolské Stolici a učení Kristovu.

Nejvěrohodnější prameny z oné doby ujišťují, „že se choval uctivě ke kněžím a ukazoval lásku každému hodnostáři církevnímu.“ „Tento muž, skrz naskrz katolický a apoštolský, zdůrazňoval především ve svých kázáních, že jest třeba víru římské církve neporušenu zachovávat i míti stav kněžský v uctivosti, a to pro důstojnost Nejsvětější Svátosti, která právě kněžími bývá uskutečňována. Také učil, že jest třeba míti nejhlubší úctu ke všem církevním učitelům a hodnostářům.“ Co hlásal lidem na kazatelně, to doporučoval ještě důtklivěji svým vlastním bratrům. Ustavičně je napomínal, aby se k biskupům a kněžím chovali jako pokojné dítky, a aby se jim ve všem pokorně podrobovali, co se týká služeb Božích.

Ale hlavní důkaz teprve uvádíme: Sotva totiž serafínský patriarcha sestavil a napsal vlastní řeholi svého řádu, spěchal bez prodlení s jedenácti prvními společ-

níky svými k papeži Innocenci III. a všechno podrobil jeho dobrozdání. A slavný papež byl slovy a vzezřením chudého a pokorného světce obdivuhodně dojat a pocítil, že ho ovívá Boží duch. Objal láskyplně oběma rukama Františka a potvrdil mu z apoštolské pravomoci řeholi a nad to udělil novým pracovníkům Božím právo, aby kázali pokání. A když později byla řehole v něčem pozměněna, dosvědčuje dějepis, že sv. František požádal Honoria III., a ten mu řeholi trvale potvrdil.

Serafínský Otec požaduje, že má řehole a život Menších bratří v tom záležitosti, aby „svaté evangelium našeho Pána Ježíše Krista“ zachovávali, a to „životem v poslušnosti, bez majetku a v čistotě,“ a to nikoliv podle vlastního mínění a osobního výkladu, nýbrž podle pravidel pravoplatně zvolených římských papežů. Ty, kdo by chtěli „tímto životem žít, mají Ministři pečlivě vyzkoušet o víře a církevních svátostech a zdali to všechno věří a věrně vyznávají a až do konce bez kolísání zachovávají chtějí.“ Kdo byl do řádu přijat, ten nesmí „na rozkaz pana papeže“ nikdy více vystoupiti. Klerikům se předpisuje, že mají služby Boží a chorovou modlitbu konati „podle způsobu svaté římské církve;“ bratřím všem se nařizuje, že nemají v diecési biskupově kázati bez jeho rozkazu a že nemají také vstupovati do ženských klášterů a v nich duchovní správu zastávati, jestliže nedostali pro to od apoštolské Stolice zvláštního dovolení. Stejně hluboká uctivost a poddanost k apoštolské Stolicí jest v těch slovech, jimiž nařizuje, aby řád měl některého kardinála protektorem: „V poslušnosti ukládám Ministrům, aby si od pana papeže vyžádali kardinála sv. církve římské, jenž by byl naší řádové rodiny vůdcem, ochráncem a napominatelem, abychom byli vždy zcela poddáni sv. církvi římské a vytrvale v katolické církvi zachovávali svaté evangelium našeho Pána Ježíše Krista, jak jsme to pevně slíbili.“

D) *Čistota srdce.* Ještě musíme o tom vypravovati, jak serafínský světec „miloval především krásnou, čistou mravnost;“ musíme mluvit o oné čistotě na duši a na těle, jíž s trpkou přísností opatroval a chránil. Už tehdy, kdy ještě žil jako mladý muž v přepychu a nádheře, nenáviděl každého nízkého slova.

Když se potom zřekl marných radostí světa, začal své smysly přísně krotiti. A když přece někdy se v něm smyslná ctizádostivost hýbala, tu neznal váhání: válel se v trní nebo v zimě ponořoval se do ledové vody v řece.

Náš světec rád vybízel všechny lidi, které chtěl přiměti k životu podle sv. evaugelia, „aby Pána Boha milovali, se Ho báli a za hříchy pokání činili,“ a sám byl všem svým příkladem nejpůsobivějším učitelem kajícnosti a pokání. Na holém těle nosil kající šat a svrchu drsný, chudobný oděv a chodil bos. Když spal, byl mu kámen nebo kus dřeva poduškou. Jídal jenom tolik, aby se zachoval na živě a ještě dával do toho mála vodu a popel, aby to pozbylo veškeré chuti, a větší díl roku vůbec se postil. S tělem svým nakládal tvrdě a přísně — ať byl zdráv či nemocen; viděl v něm soumaru, jenž dostával dvojnásobnou dávku ran, jestliže se chtěl vzpírati. Auo, ani v posledních letech svého života nedoprával svému tělu úlevy a pokoje, ačkoliv se stal Kristu Pánu velmi podobným, skrze svaté jízvy s Kristem Pánem jako na kříži visel a mnohou nemocí krutě byl trýzněn.

Velmi mu na srdci leželo, aby jeho bratři přivykli přísnému životu a kajícnosti. Ale napomínal je a jim přikazoval, aby se přes míru nepostili a neumrtvovali. A to jest jediný případ, „kde u sv. Otce serafínského nesouhlasil jeho vlastní příklad s jeho slovy.“

E) *Láska k Bohu.* To všechno má zřejmě původ v jednom a témže prameni — v lásce k Bohu. Tomáš Celano píše: „Plana láskou k Bohu . . . usiloval vždy o věci obtížnější. Velkomyslně spěl po cestě přikázání Božích a toužil, aby dospěl nejvyšších výšin dokonalosti.“ A sv. Bonaventura dosvědčuje: „Jak rozžhavený uhel, tak zdálo se, že jest úplně stráven zárem lásky k Bohu.“ Přemnozí se rozplakali, když v něm viděli, „jak v tak krátkém čase stal se jako zpitým láskou k Bohu.“

Tato láska k Bohu přetékala bohatě na bližní. Lidi bezmocné a zvláště ty nejubožejší, totiž malomocné, jež si kdysi jako mladý muž ošklivěl, nyní laskavě objímal, zvítěziv sám nad sebou, a jejich službě a péči

o ně věnoval sebe a své bratry zcela a úplně. Rovněž chtěl, aby jeho žáci milovali se vespolek bratrskou přítulností. Tak tyčí se františkánská rodina jak „vznesená stavba lásky, v níž živé kameny z celého světa v jeden dům Ducha sv. jsou vbudovány“ (Tomáš z Celana).

F) *Důsledky úvahy o ctnostech.* Ctíhodní bratři! Úmyslně jsme skvělé ctnosti sv. Františka podrobně uvažovali. Neboť dnes jsou muozí nakaženi nemocí laicismu a tito lidé rádi berou našim hrdinům pravou, zářivou slávu, totiž slávu svatosti a dělají z nich lidi zcela obyčejné, třebaš výtečníky, a to se zbožností bez síly a mízy. Chválí a velebí na nich výtečné zásluhy o pokrok ve vědě a v umění, zásluhy o díla blahodárná, o vlast a veškeré lidstvo.

Jest se opravdu diviti, jak obdivování se takovému polovičatému a zcela nepravému Františkovi má býti jeho moderním ctitelům prospěšným! Dychtí po penězích a po požitku nebo procházejí se v rozkoši elegantně a zcela podle módy v ulicích města, jsou okrasou tanců a divadel, jsou pohříženi ve špinavé rozkoše smyslné, nemají ani tušení o přikázáních Božích a církevních anebo nechtějí toho tušení ani mítí.

Vpravdě sem se hodí slova: „Kdo se raduje ze zásluhy světcovy, ten musí také sám radostně státi ve službě Boží. Buď má napodobovati, co chválí, nebo nemá chváliti, co následovati se zdráhá; neboť kdo se obdivuje zásluhám světců, hled, aby ses sám stal obdivuhodným svatým životem.“ (Breviář řím. 7. listop)

III. **Díla sv. Františka.** A) *Doma.* Jak jsme viděli, byl sv. František bohatým na ctnost, když byl zázračně povolán, aby své vrstevníky zachránil a polepšil, a celou církev chránil. V kostelíčku sv. Damiána modlíval se často toužebně a s povzdechy; tam slyšel třikrát volati z nebe hlas: „Jdi, Františku! Můj dům se kácí; podepři jej!“ Ale nerozuměl hlubokému významu toho slova. Byl tak upřímně pokorným, že spíše všechno věřil, nežli to, že by byl uschopněn pro veliké věci. Ale papež Innocenc III. měl nebeské zjevení; viděl, jak basilika Lateránská se kácí a jak ji František svými

bedry podpíral. Papež poznával jasněji než František milosrdné záměry Boží.

Serafínský světec založil dva řády, jeden pro muže a druhý pro ženy, aby je vedl k dokonalosti dle evangelia.

Potom procházel italská města a sám i skrze své učedníky, kteří se k němu hned na počátku připojili, kázal lidu pokání, krátce ale důrazně, a dosáhl neuvěřitelného výsledku svým slovem i svým příkladem. Kamkoliv za svou apoštolskou prací zavítal, duchovenstvo i lid za hlaholu zvonů a burácejícího zpěvu v průvodech hrnuli se mu naproti, držíce v ruce olivové ratolesti. Všichni se k němu tísnili bez rozdílu stáří, pohlaví a stavu. Dům, v němž bydlil, byl obklopen lidmi ve dne i v noci, každý chtěl se ho dotknouti, s ním promluvit, od něho aspoň slovo uslyšeti. Jeho kázáním neodolával nikdo, ani ti ne, kdo zestárlí v ustavičných hříších a neřestech.

Tak se stávalo, že přemnozí, a to také starší lidé, se nadchli pro život evangelia a zříkali se všeho pozemského. Lid italský začal od základu lepší život a zvolil si k tomu Františka vůdcem. Počet jeho učedníků rostl obrovsky, a tak úžasně vzplanula v srdcích touha ho následovati, že serafínský patriarcha byl nucen odvracet muže i ženy od toho rozhodnutí opustiti svět, kdyžtž chtěli se vzdáti i manželského a rodinného života.

Noví hlasatelé kajícnosti uchopili se s velkou rozhodností díla, aby zavedli mír mezi jednotlivými lidmi, mezi rodinami, městy a krajinami, které byly trvalým nepřátelstvím zpustošeny a na kraji záhuby. Ano, nadpřirozené výmluvnosti oněch neučených mužů třeba vděčiti, že v Assisi, v Arezzo, v Bologni a ve mnohých jiných městech a místech zavládl úplný mír, jenž občas byl utvrzován slavnými smlouvami.

Aby všude byl mír zanesen a všude uskutečněna byla všeobecná obnova duchů, k tomu velmi napomohl III. řád. Jest to sice skutečný náboženský řád, ale — co do té doby nebylo — nemá závazných slibů. Měl všem lidem ve světě, mužům i ženám, umožňovati, aby i přikázání Boží zachovávali i ke křesťanské dokona-

losti spěli. Řehole této nové společnosti obsahovala hlavně tyto kapitoly:

Jenom takoví lidé mají býti přijímáni, kteří pevně se drží katolické víry a jsou věrně poslušnými církve sv. — I muži i ženy mohou do řádu vstoupiti a po jeduom úplném roce přijmouti řeholi jako povinnost, ale muž jen se souhlasem manželky, manželka s dovolením svého muže. — Oděv jejich má býti počestný a souhlasný s chudobou, ženy mají zachovávat skromnost v ozdobě. — Na rozpuštěných hostinách, divadlech a tancích nesmějí terciáři bráti podílu. — Mají si ukládati újmu a posty. — Třikrát v roce mají se zpovídati a třikrát jíti ke sv. přijímání; ale napřed mají se mezi sebou smířiti a cizí majetek majiteli vrátiti. — Terciáři smějí nositi zbraň jen na ochranu římské víry, vlasti, nebo sama sebe, nebo když to představení řádu dovolí. — Mají se modliti hodinky církevní a jiné modlitby. — Za tři měsíce po tom, kdy vstoupili do řádu, mají učiniti platný testament. — Jsou-li v neshodě mezi sebou nebo s jinými lidmi, ať to, jak nejrychleji možno, uspořádají. — U sv. Stolice mají hledati pomoci, kdyby jejich práva a výsady byly napadeny nebo zkracovány. — Slavnou přísahu smějí složiti jenom v nutné potřebě, když tak rozhodne apoštolská Stolica.

K tomu se druží ještě jiné důležité body, na př.: Jak bývati na mši sv. a kouati v určitou dobu řádová shromáždění. — O tom, jak mají členové přispívati podle své majetnosti, aby členové chudobnější a zejména nemocní byli podporováni a aby zemřelým členům opatřen byl slušný pohřeb. — Jak mají své vlastní nemocné navštěvovati a jak členy chybující a neposlušné kárati a polepšovati. — Že nikdo se nesmí zdráhati přijmouti úřad a službu ve III. řádě a že má býti v tom zvláště svědomitým. — Jak třeba rozepře urovnávati.

O všem tom promluvili jsme obšírněji, abychom ukázali, jak František neúnavnou prací apoštolskou — svou vlastní i svých spolubratří — a zřízením III. řádu položil základy k nové společnosti, která se úplně a zcela upravila podle ducha sv. evangelia.

Když odezíráme od důležitých předpisů o službách Božích a o pěstění duchovního života, tož vidí každý

z ostatních ustanovení svaté řehole toto jedno: Soukromý i veřejný život musí se tím úplně přetvořiti; z pouhého společenského styku lidí musí se vytvořiti spoluzití bratrské, svatými povinnostmi spojené; právu chudých, bezmocných dostává se ochrany oproti bohatým a mocným, aniž by byl porušen pořádek a spravedlnost.

Terciáři byli počtení k duchovnímu stavu, protože náleželi náboženskému řádu, a proto členové této nové společnosti měli přirozeně tytéž svobody a výsady jako stav duchovní. Proto terciáři hned od počátku neskládali již tak řečenou přísahu vasalskou a když byli vyzýváni k vojenské a válečné službě, nepřijímali zbraní. Oproti tak řečenému zákonu feudálnímu uplatňovali řeholi III. řádu a oproti poměru služebnému uplatňovali svobodu, které pravoplatně nabyli.

Ovšem mnohým na tom záleželo, aby se věci utvářely jako dříve, a proto utiskovali tvrdě terciáře; ale těm dostávalo se v papeži Honoriovi III. a Řehoři IX. ochránců a obránců, kteří i přísnými tresty lámali nepřátelské pokusy. Tak začala v lidské společnosti opravdu spasitelná změna. Mezi křesťanskými národy rozšířil se III. řád, jehož otcem a zákonodárcem byl sv. František, široko daleko a tím také duch kajícnosti a čistota mravů. Nejen papežové, kardinálové a biskupové vstupovali do III. řádu, nýbrž i králové a knížata přijímali s nadšením odznaký III. řádu a mnozí z nich se stali velikými světci. S duchem františkánským přijali v sebe také moudrost evangelia. Ctnosti dostalo se zase cti a vážnosti ve společnosti lidské, krátce „tvářnost země“ se obnovila.

B) *V misiích.* Sv. František postaral se o duchovní obnovu věřícího lidu; ale „muž skrz na skrz katolický a apoštolský“ namáhal se velmi, aby také pohany přivedl k víře a přikázáním Kristovým, a tuto péči uložil také svým následovníkům. Proč bychom o tom mnoho mluvili? Vždyť se ví, jak náš světec po tom toužil, aby evangelium rozšířil a mučednickou smrt pro ně vytrpěl a jak s několika průvodci odebral se do Egypta a předstoupil před sultána srdnatě a odvážně. Jak mnoho Menších bratří h ned v iaru řádu v Svrii a Maroku iako misionáři prolili

svou krev, o tom svědčí v dějinách církevních mnohý slavný list. A dále během staletí pokračovala veliká rodina sv. Františka v této apoštolské práci a měla při ní mnoho mučedníků, takže dnes po přání římských papežů mnoho krajin pohanských její péči jest svěřeno.

C) *Následky.* Za těch uplynulých 700 let nemohla památka na požehnaný stav světcův nikdy vymizeti a vybasnouti. A není třeba se tomu diviti. Jeho život a jeho dílo, praví Dante Alighieri, mohou býti opěvovány spíše jazyky andělskými než slovy lidskými. Každé pokolení doporučí ho budoucí době k obdivu a uctívání. Tak nejenom září celému katolickému světu pro svou vynikající svatost, nýbrž dostává se mu také od světa holdu a úcty, a jméno města Assisi jest světoznámým.

Brzy po jeho smrti byly na popud lidu na počest serafínského patriarchy všude stavěny chrámy, nádherné stavbou i vnitřní úpravou, Umělci se namáhali vyobraziti důstojně a krásně jeho postavu neb události z jeho života: malíři a sochaři, umělci v řezbě a mosaice. Odevšad putují poutníci k Panně Marii andělské, kde chudý a pokorný a přece tak bohatý František do nebe se vznesl, a rovněž k jeho slavnému hrobu na výšině assiské. Přicházejí jednotlivě i v zástupech a chtějí pro svůj vlastní užitek duchovní slaviti památku tohoto velikého světce a také obdivovati nesmrtelná díla umělecká.

Světec assiský našel v Dante Alighieri nevyrovnatelného chvalořečníka. Ale také po něm nechybělo na básnících, kteří světce opěvali ve spisech, které jsou perlami literatury italské a cizozemské. Ale zvláště za naší doby, kdy se učenci podrobněji zabývali františkánským badáním, byly vydány knihy o sv. Františkovi ve všech téměř řečech, a odborníci byli povzbuzeni k nejvýznamnějším pracím a uměleckým dílům.

Mohutné nadšení pro Františka, ovšem ne veskrze správné, zaujalo mnohé moderní lidi. Jedni vidí v něm muže, jemuž bylo od přirozenosti snadným vyjadřovati svůj vnitřní život a z jehož „Sluneční písně“ se těší vzdělaný svět. Tato píseň jest vpravdě z nejstarších památek naší mateřské řeči, která se teprve vyvíjela. Jiní obdivují v něm člověka, který přírodu velice miloval, který byl vznešeností neživého tvorstva, leskem hvězd,

líbeznou krásou umbrijských hor a údolí, krásou zvířectva vroucně uchvácen a který, jako kdysi Adam před hříchem v ráji, se zvířaty bratrsky cítil a s nimi mluvil, a která oproti němu byla úplně krotká.

Jiní chválí na něm jeho lásku k vlasti, protože naši Itálii, která jest na to hrda, že jest jeho domovinou, více obdařil dobrodiními než jiné země. Opět jiní ho velebí, že všechny lidi bez výjimky vroucně miloval. To všechno jest správným. Ale není to hlavní věcí, a potom musí se tomu ještě dobře rozuměti. Neboť kdo jedině na to patří nebo hledí to tak vyložití, aby mu to sloužilo, by omlouval svou změkčilost, aneb aby posiloval svou předpojatost a svou náklonnost, ten jistě pojímá obraz sv. Františka falešně. Neboť k celému Františkovi patří všechny ty hrdinské ctnosti, o nichž jsme krátce promluvili, patří jeho přísný život, jeho kajicná kázání a jeho mnohá namáhavá práce na obnově lidí.

Tento celý František stojí před lidem křesťanským. Ne pouze, abychom ho obdivovali, nýbrž abychom ho následovali. Či není on „hlasatelem velikého Krále“, jenž hledá lidi, aby je přivedl ke svatosti podle sv. evangelia a k milování kříže? Ano. Ale nikterak nechce nadělati z lidí změkčilé nadšence pro květiny, ptáky, ovečky, ryby a zajíce. Jistě nechtěl svou lásku ke všem tvorům ukrývati a nazýval je všechny, i ty nejmenší svými bratry a sestrami — a taková láska jest v pořádku, zachovává-li nutné hranice; ale poslední příčina, jež ho takovou láskou ke tvorům pudila, byla právě jeho láska k Bohu. „Věděl, že všechny tvory mají též původ jako on sám“, a viděl v nich Boží dobrotu. „Všude se shledával se svým Miláčkem na těch stopách, které nalézal ve tvorech; každá věc mu byla žebříkem vzhůru ke trůnu Božímu.“ (Tomáš z Celana.)

Ostatně, proč by se neměli Italové chlubití svým krajanem, který i v církevní liturgii — v breviáři — nazývá se „světlem domoviny“? A ti mužové, kteří se o lid namáhavě starají, nechť klidně velebí lásku sv. Františka, jenž všechny lidi miloval, zvláště chudé! Ale ať se varují zmenšovati z přílišné lásky ke svému lidu tohoto „katolického muže“ tím, že z něho dě-

lají vůdce a praporečníka svých zhoucích národnostních snah! A ti ostatní ať se chrání dělati z něho předchůdce a zástupce bludů, od nichž byl jak nejdále vzdálen!

Ostatně zasluhují našeho uznání také ti, kteří s jakýmsi citem úcty pro tyto menší přednosti sv. Františka se radují a snaží se s láskou podporovati jeho sedmistou slavnost, ale přejeme si, aby byli touto radostnou událostí povzbuzeni pozorovati blíže a důkladněji pravý obraz tohoto velikého následovníka Kristova a usilovali o dary a milosti, jež jsou vyššími.

Závěrečná slova. Všichni lidé dobrého smýšlení jsou jedno srdce a jedna duše, aby v sedmistém roce smrti svatého Patriarchy byli ho všude pamětlivými při oslavách církevních i světských; zvláště v těch krajinách, kde žil a jež oslavil svou zářící svatostí a hlasem svých zázraků. To nás zvláště těší. Zejména také, že vy, ctihodní bratři, předcházíte dobrým příkladem i svému kněžstvu i lidu. Už myslíme na četné zástupy poutníků, ba my je již vidíme, jak slavnostně putují do Assisi a do sousedních svatyní zelené Umbrie, nebo na příkré svahy skalnaté Alverny, nebo na svaté výšiny v údolí Rieti. Zdá se, že tam František dýchá a nám své ctnosti před oči staví, bychom je následovali, a když poutníci ona místa zbožně navštíví, jistě se vrátí domů uchvácení duchem františkánským. Neboť Lev XIII. praví: „Při počtách, které se sv. Františkovi vzdávají, jistě se sv. František nejvíce raduje tenkrát, když jeho ctitelé mají sami z toho užitek. Ale pravý a trvalý užitek spočívá v tom, že se snažíme aspoň v něčem se podobati tomu, jehož vynikající ctnost obdivujeme, a že se snažíme jeho následováním státi se lepšími.“

Snad si někdo pomyslí: Aby se zlepšila křesťanská společnost, musil by dnes druhý František žítí. Ale, jestliže lidé svou horlivost znova oživí a přijmou našeho Františka za učitele ve zbožnosti a svatosti a budou-li všichni napodobovati a na sobě uskutečňovati příklad, jež dával on — „zrcadlo ctnosti, cesta k dobrému, měřítko mravnosti“, potom jest to dosti účinným a mocným, aby zhoubu dneška byla vyhojena.

Především musejí přčetné dítky ze tří řádů osvědčiti na sobě své příbuzenství se svým Otcem a zakla-

datelem. Vždyť jsou oněmi řády, o nichž napsal papež Řehoř IX. blahoslavené Anežce České, „že se jimi po všechny dny oslavuje všemohoucí Bůh všude, kam sahá svět.“ (List z 9. května 1238.)

Všem bratřím I. řádu, kteří mají jméno po sv. Františkovi, ze srdce blahopřejeme, že po nedůstojném pronásledování a oloupení den ode dne více k dřívější slávě se vzchopují, jak zlato v ohni vyzkoušené.

Přejeme si snažně, aby příkladem své kajícínosti a pokory byli živou výčitkou proti smyslnosti a pýše, tak úžasně rozšířené. Jejich povoláním má býti: volati spolu- bližní své nazpět k životu podle předpisů sv. evangelia. Bude jim to tím snadnějším, budou-li se doslova držeti svaté řehole, kterou její zakladatel nazýval „kniha života, naděje a spásy, jádro evangelia, cesta k dokonalosti, klíč k ráji, smlouva věčného svazku.“

Nechť serafínský Patriarcha ustavičně hledí s nebe na tuto svou mystickou vinici, již vlastním rukama zasadil a nechť jí pomáhá, by nesla bohatý užitek! Nechť své mnohé dítky životní šťavou lásky tak živí a posiluje, aby všichni „jako jedno srdce a jedna duše“ pracovali s největší horlivostí na obnově křesťanské společnosti.

Bohu zasvěcené panny z II. řádu které berou podíl na „andělsky čistém životě, jenž byl sv. Klárou oslaven,“ nechť také v budoucnosti před Pánem stojí, se Mu líbí jako lilie v jeho zahradních záhonech, plny sladké vůně a se srdcem čistým jak zářící bílý sníh! Nechť svými prosbami dosáhnou, aby ještě více lidí se utíkalo k dobrotě Krista Pána a aby zvětšovaly se radosti matky církve nad jejími dítkami, které opět nalézají cestu k milosti Boží a k naději věčné spásy.

Konečně vyzýváme všechny terciáře, ty v klášteřích i ty ve světě, aby také oni pomáhali apoštolskou prací uskutečňovati duchovní vzrůst křesťanského lidu.

Hned na počátku zasloužil jim jejich apoštolský život u papeže Řehoře IX. titul: „Vojíní Kristovi“ a „noví bratři makkabejští.“ I dnes může jejich apoštolská práce stejně býti drahocennou pro společnost. Vždy jsou všude na zemi ve velikém počtu a třeba jen, aby byli

podle způsobu svého Otce Františka mravně čistými a pravými terciáři

Naši předchůdcové vyslovili ke všem biskupům země snažné přání, papež Lev XIII. v okružním listě „Auspicato“ a Benedikt XV. v listě „Sacra propediem,“ splnění tohoto přání slibujeme my sobě, ctihodní bratři, od vaší horlivosti pro duše, totiž, abyste všemožným způsobem podporovali III. řád sv. Františka. Jest naším přáním, abyste buď sami osobně poučovali lid aneb abyste skrze kněze dávali lid poučovati, co chce tento řád pro lidi ve světě obojího pohlaví, jak velmi třeba si ho vážiti, jak snadným jest vstup do této společnosti, jak lehkým jest zachovávatí její pravidla, jak mnohými odpušky a výsadami jsou terciáři obdařeni, a konečně, za jak veliký užitek vděčí III. řádu i jednotlivci i společnost.

Kdo se ještě nepřipojil k tomuto voji duchovních bojovníků, nechť to učiní na vaši radu v tomto roce! Kdo jest pro to ještě příliš mladým, nechť se dá zapsati do opaskového bratrstva, aby již od mladosti navykal této svaté službě!

Tak často naskytuje se za našich dnů radostná příležitost k církevní oslavě. A zdá se jakoby dobrota Boží nedala přejíti naší papežské vládě bez potěšitelného ovoce pro katolicismus. Proto nás to velice těší, když vidíme, jak se všude chystají k oslavě sv. Františka, „který za svého života dům podpíral, svatyni za svých dnů upevňoval“ (Ecel. 50, 1.). Tím radostněji to vidíme, jelikož už od mladých let ve vroucí zbožnosti sv. Františka uctíváme a k jeho dítkám se počítáme od té dávné doby, kdy jsme uctivě přijali šat III. řádu.

Nechť tedy v tomto sedmistém roce smrti sera-fínského Otce tak mnoho požehnání splyne na katolický svět, na náš lid přímluvou sv. Františka, aby tento rok zůstal věčně památným v dějinách církve svaté!

Jako záruku nebeských darů a jako důkaz naší otcovské blahovůle udělujeme vám, ctihodní bratři, vašemu duchovenstvu a lidu láskyplně v Pánu apoštolské požehnání.

Napsáno v Římě u sv. Petra dne 30. dubna 1926 v pátém roce našeho papežství.

Papež Pius XI.

Roma locuta — Řím promluvil, papež slavně panující prohlásil svou vůli, a na všech stranách katolického světa rázem bylo lze pozorovati mocný ruch k důstojným oslavám Božího Chudáčka z Assisi. V Itálii — což s velikou vděčností uznáváme — šel stát ruku v ruce s církví. Zapomnělo se na vše, co dosud tvořilo propast mezi Vatikánem a Quirinálem, církve i stát měly před očima jen jeden cíl, a tím byla důstojná oslava 700 letého jubilea smrti sv. Františka.

Vláda s Mussolinim v čele prohlásila sv. Františka na podnět časopisu „La Nazione“ za patrona země a nařídila, aby den 4. října, jeho smrti, byl slaven jako národní svátek. Povolila obnos 15 milionů lir na úpravu cest na La Vernu a jiná památná místa, připomínající sv. Františka. Pro jubilejní rok vydalo ministerstvo pošt v Itálii zvláštní jubilejní známky, na nichž jsou znázorněny některé význačnější výjevy ze života sv. Františka: Stigmatisace, která se udála na strmé a nehostinné hoře La Verna; smrt sv. Františka uprostřed řádových bratří v Porciunkuli; dále význačnější místa posvěcená přítomností Františka, jako sv. Damián a kostel s hrobem sv. Františka. Aby umožnila hojnou návštěvu jubilejních slavností konaných v Assisi, povolilo ministerstvo železnic na dobu od 20. července 1926 do 4. října 1927 slevu 50%. Ovšem třeba si předem vyžádati legitimaci od „Comitato internazionale religioso civile“ v Assisi. Na popud vlády byla zahájena akce na postavení pomníku sv. Františku. Pomník byl postaven na náměstí před chrámem Maria Maggiore a představuje sv. Františka jako nadšeného pěvce Chval Stvořitele.

V Assisi byl vybudován na počest sv. Františka mezinárodní dům terciářů. Mimo to byl postaven na hoře Subasio ve výši 1920 m veliký pomník sv. Františka. Také v Miláně zbudován pomník sv. Františku. Základní kámen k němu posvětil kardinál arcibiskup milánský Tosi za účasti Mussoliniho a četných hodnostářů duchovních i světských. Řeči, které při této příležitosti byly proneseny, zdůrazňovaly význam sv. Františka pro harmonii a pokoj nejen v Itálii, nýbrž v celém světě. Pomník sv. Františka byl odhalen též v Lovani ve staré kartuze, již obývají kapucíni. Socha

jest dílem kapucínského kněze P. Maria Efrema. Pomník posvětil Msgre Micara a slavnostní řeč pronesl poslanec Lincot. Také v Bologni bude zbudován pomník svatého Františka před klášterem OO. kapucínů. Pomník bude 14 m vysoký. Kostel sv. Františkovi k počtě bude vystavěn ve Švýcarsku.

Vědy a umění počaly jaksi závoditi mezi sebou, oslavujíce sv. Františka. Spisovatelé, básníci, sochaři, malíři vynasnažili se podle sil svých přispěti svou hřivnou k oslavě toho, k němuž celý svět pohlíží s nadšením a podivem. Literatura byla vydáním četných cenných děl o sv. Františku obohacena. Hlavně Itálie a Německo se v tom ohledu vyznamenaly. V Assisi vydáván po čas jubilea časopis „Frate Francesco,“ jeho redakci vede známý ctitel sv. Františka konvertita Joergensen. V Římě zase vychází péčí OO. Františkánů „Bolletino.“ V Itálii byla vypsána cena na nejlepší báseň o hoře Alverně.

Veliký historik G. Goyau v Paříži dokazoval ve své řeči o sv. Františku, že také divadlo je světcí mnohým uznáním zavázáno. Proto také dramatické umění vzdalo svůj hold sv. Františku. Básník Mario Ferrigni složil pětiaktové mysterium o sv. Františku; premiéra byla s velikým úspěchem dávana v Teatro Constanzi v Římě. Františkán P. Leonardo Parini z Pistoje složil operu „V žaláři,“ dále trilogii „Porciunkule, Bratr František a Učednice Klára.“ Jeho díla prošla předními scénami italskými a všude dobytá úspěchu. Skladatel Herrmann Suter v Basileji složil oratorium „Chvály sv. Františka z Assisi“ (čili píseň o bratru Slunci) pro veliký orchestr, smíšený sbor, sóla a chlapecké sbory. Premiéra dávana v Basileji. Mistr Licinio Refice, ředitel kůru u Sta Maria Maggiore v Římě složil oratorium, jež má tři části: František a paní Chudoba, svaté rány, smrt a oslava. Oratorium bylo dávano i u nás za hojného účastenství. Jiné oratorium ku počtě sv. Františka složil též maďarský skladatel Beretaós. Toto dílo, které se velice chválí, provozováno bylo současně v Římě, Neapoli a Solnohradu. Po prvé dávano po třikrát za sebou v Budapešti vždy za vyprodaného domu.

Františkánský film vypravil Ital Caio Meliso. Po prvé dávan ve Spoletu. Nazývá se „Svatý František a jeho

město.“ V první části jest předvedeno Assisi, ve druhé život Františkův od jeho narození až do jeho smrti. Film byl přijat s velikým nadšením.

V Livorně byly konány konference, týkající se velkolepých oslav františkánského jubilea. Hlavní řečník vytkl nejenom historické poměry po roce 1000 a postavil sv. Františka do nádherného světla, ale pojednal velmi zajímavě o sociálním znovuzrození lidstva, jež bylo způsobeno řády sv. Františka, jak v Itálii tak v Evropě celé, a to znovuzrození mezi chudinou, mezi začínajícím měšťanstvem a mezi šlechtou, jak v životě soukromém, tak veřejném oné doby.

Svatého Františka z Assisi vzpomínají a oslavují nejen katolíci ve chrámech, ale vzpomíná ho celý italský svět kulturní. Na universitách jsou pořádány veliké slavnosti. V Římě na příklad mluvil při této slavnosti universitní P. Gemelli, rektor milánské university. Mimo to jsou pořádány na universitách italských celé kursy, v nichž znalci sv. Františka probírají jeho dílo, život, vliv na dobu a podobně. Zdaž i naše university tak se vyznamenají, až roku 1929 bude slaveno jubileum sv. Václava?! Ve Florencii byla konána výstava spisů o sv. Františku a jeho rádech.

V Paříži v říjnu 1926 měl u přítomnosti pařížského kardinála Duboise a velikého shromáždění velkolepou řeč o sv. Františku Emil Baumann. Následovalo provedení básně Jacquesa Debouta, zhudebnělé mistrem Jindř. Eliem.

Kongregace mariánské provedly aktovku Jindřicha Brocheta: Sv. František a ničemný člověk a aktovku Ghéonovu: Zasnoubení sv. Františka s chudobou.

V Polsku konán byl kongres františkánský, jehož se zúčastnilo na 20.000 poutníků z Polska a všichni biskupové.

Také v Chicagu se tuží katolíci, hlavně terciáři a oslavují svého miláčka.

Ve Španělsku jest uspořádán u příležitosti 700 výročí sv. Františka tak zvaný „týden dobroty“.

Do Assisi během jubilejních slavností přijela spousta přeplněných vlaků, takže městečko Assisi nikdy dosud nespátřilo tolik lidí různých národností jako tentokrát, a jistě zase tak brzo nespátří.

Papež Pius XI. na žádost řádů františkánských udělil v jubilejním roce mnohé milosti, z nichž uvádím tyto: 1. Ve všech kostelích (veřejných kaplích) prvního, druhého a třetího řádu, rovněž i v kostelích, při nichž zřízena obec III. řádu světského, v době od 2. srpna 1926 do 4. října 1927 jest dovoleno vždy čtvrtého v každém měsíci sloužiti slavnou mši sv. votivní o sv. Františku. 2. Při slavnostech jubilejních jsou všechny oltáře privilegované. 3. Biskup má právo při slavnostech jubilejních jednou uděliti apoštoiské požehnání, spojené s plnomocnými odpustky za obvyklých podmínek. 4. Všichni kněží ustanovení při oněch privilegovaných svatyních smějí pouhým znamením kříže světiti růžence, křížky, kovové sošky a agnusky s odpustky.

A nyní si povězte, jak byl zahájen jubilejní rok františkánský v Assisi. Úvod k němu stal se již dne 25. července 1926. Městské úřady a lid chtěli býti mezi prvními, kdož projeví svou úctu a oddanost k milému rodáku, Františkovi. Již v sobotu před tím sestupovaly zástupy horalů se svými kněžími v čele dolů do údolí. V neděli zaskvělo se Assisi v slavnostním rouše, všechny domy byly vyzdobeny prapory, a zvony vyzváněly od časného rána. Večer kolem sedmé hodiny seřadil se u radnice městské slavnostní průvod a odebral se k básiice sv. Františka. Napřed šli tak zvaní pompieri, druh to našich hasičů, za nimi asi 50 mužů v historickém oděvu 13. století, dále karabinieri (vojsko) v parádní uniformě, za nimi družičky bíle oděné, dále děti městské v barvách města tvořily jakýsi živý prapor. Pak následoval purkmistr v čele celé městské rady a za nimi nepřehledné zástupy lidí. Všichni konali, majíce v ruce kytice čerstvých květin pouť k hrobu světce. Každý z nich chtěl u jeho hrobu složiti svůj vonný pozdrav. Tři hudební kapely byly s průvodem, avšak zahájily jen odchod průvodu; pak dle programu ubíral se průvod tíše, zabrán v zbožné myšlenky. Vždyť tento průvod byl vlastně návštěvou u hrobu Františkova. Tu rozestavili se účastníci kolem oltáře. Purkmistr první věnoval svatému rodáku svému květinový pozdrav. Po něm následovali druzí, až se všichni vystřídali. Celá hora květin vypínala se na hrobu světce, takže vůně květin vystupovala

z hrobu Františkova jako dým vonného kadidla. Vyškolení zpěváci zapěli antifonu „Franciscus pauper et humilis . . .“ — „František chudý a pokorný, bohatý odchází do nebe.“ Na to dal staříčkový hodnostář církevní přítomným požehnání s Nejsvětějším, a vše se vyhrnulo na velké náměstí, kde hudba, doprovázejíc zpěváky, zahrála nově komponovanou hymnu ke cti sv. Františka. Hymnu zkomponoval purkmistr assiský. Hluboce dojati poslouchali všichni chvalozpěv na jejich miláčka Františka.

V neděli dne 31. července bylo v Assisi od časného rána živo. Lidu domácího i cizího dostavilo se spousty ohromné, aby byli přítomni slavnostnímu zahájení františkánského roku. Až pozdě do noci v šílené rychlosti jezdily automobily městem, svážejíce pozvané hosty. Z Říma, Benátek, Florence a Perugia přišly deputace s prapory. Purkmistři všech větších měst a dědin Umbrie se dostavili, senátoři, poslanci, státní úřednictvo, universitní profesori, praefekti, advokáti a umělci; všichni byli zastoupeni a zúčastnili se slavné pontifikální mše sv. a procesí s Nejsvětější Svátostí. O 1/2 12. v noci postavilo se sedm umbrijských hudebních kapel na náměstí před chrámem sv. Rufina a přednášely své umělecké kusy. Když se objevil biskup a úřadové města zahrála hudba píseň k sv. Františku. Zatím se v katedrále sv. Rufina shromáždili pozvaní hosté, klerus a úřady městské. Šedesát zpěváků z Říma, sboru „polifonica Romana“ s mistrem Msgre Rafaelem Casimiri v čele od 3/4 na 12 pěli své skladby. Lidu nepřehledné zástupy tísnily se na náměstí před dómem a v sousedních ulicích. Karabinieři a fašisti pustili do dómu jen ty, kdož měli vstupenky. Když s věže zavzněla půlnoc, zapěl 85 letý kmet biskup Assiský „Veni Creator“, jež od zpěváků bylo dále zpíváno. V tu chvíli ozval se zvon s věže katedrály a na to znamení zahlaholily všechny zvony nejen v Assisi, ale po celé diecési. Dvacet jedna rána z děl se ozvala a vypálen skvělý ohňostroj. Vše jásalo, že zahájen jubilejní rok františkánský. Tam kde kdysi František započal svůj život milosti, tam také měl počítí svatý rok. Vždyť ještě dnes stojí v tomto chrámě křtitelnice, z níž kdysi byl pokřtěn František. Všechny domy města byly pohádkově osvětleny, na výšinách kol

města plály ohně. Celá hradba města až k ruině hradu Rocca, kdež svého času František pracoval, byla osvětlena.

Byl to malebný obraz. Měsíc byl právě za mraky, než pojednou neodolal zvědavosti, co se to v Assisi vlastně děje a vykoukl buclatou svou tváří a stříbrným svým světlem polil svahy Subasia. Z údolí zářila v záplavě světel kopule chrámu Panny Marie Andělské. Na tisíce světel zaplavovalo basiliku Porciunkulovou jasmem, že až oči přecházely. Kolem jedné hodiny, po pontifikální mši, sestavil se znovu průvod a ubíral se do kostela sv. Františka k jeho hrobu. Pět biskupů, dva arcibiskupové, nepřehledný zástup duchovenstva řeholního i světského, různé spolky a ústavy, vysocí i nejvyšší hodnostáři církevní i světské doprovázeli Spasitele ve Svátostné způsobě ulicemi města světcova. Tak mohutný by tento průvod, že teprve za tři čtvrti hodiny biskup z Perugia opustil s Nejsvětějším dóm Assiský. O půl 4. hodině blížil se imponantní průvod ke kostelu hrobu sv. Františka za slavnostního vyzvánění. U kostela byl přijat všemi bratřími „Sacro Convento.“ Na hrobě Františkově byla vystavena Nejsvětější Svátost k veřejnému uctění až do procesí, které se mělo konati odpoledne dne 1. srpna. Dosud nikdy nevidělo Assisi takový nával poutníků jako v těchto dnech. Jako živá zeď stáli účastníci zbožně po obou stranách cesty, kudy se průvod ubíral.

Odpoledne o šesté hodině shromáždili se zase všichni, aby se odebrali do Porciunkule. Bratří konventuálové (Minorité) nesli sem v slavném průvodu bullu velikého odpustku. V téže době vyšel z Porciunkule průvod Františkánů se skvostně ozářenou sochou Kristovou, jež byla obklopena bíle oděnými dětmi, a ubíral se vstříc přicházejícím Assiským. Chlapci měli v rukou růže z podivuhodného keře růžového, jichž lístky sypali před „požehnáním sv. Františka“, jež nesl v drahocenném pouzdře jeden z Františkánů. Oba průvody se setkaly na místě, kde kdysi František uděloval městu Assisi své požehnání. Na místě tom postavena kaple. Tu se oba průvody spojily a pospolu se ubíraly do basiliky Porciunkulové, kde biskup assiský s papežské loggie papale udělil s pravým požehnáním sv. Františka bratru Leonovi lidu požehnání. Jak již řečeno, basilika tonula

ve světle a také městys sám byl osvětlen a vyzdoben. O půlnoci zvěstovaly nové zvony chrámu Panny Marie Andělské počátek jubilejního roku, chvalozpěvem k sv. Františku byla zahájena „Veglia sacra“ (svatá stráž) až do úsvitu. Mše sv. a modlitby věřících konány nepřetržitě až do rána, kdy byla skončena zpívanou litaní Loretánskou. V sedm hodin bylo generální svaté přijímání všech náboženských spolků. V deset hodin byla slavná mše sv., kterou sloužil generál Františkánů P. Bernardin Klumper.

Nezapomenutelným zůstane každému účastníku a hlavně každému obyvateli Assisi okamžik zahájení františkánského jubilejního roku. Bylo zcela patrné, jak něžně lne toto městečko na svazích Subasia k Františkovi, svému rodáku.

Po celý měsíc srpen byly konány různé slavnosti na počest sv. Františka, jak v Porciunkuli, tak v Carceri i v Assisi.

Měsíc září slavil se ve znamení návratu sv. Františka do vlasti. Dne 5. září vysvěcena kaple na hoře Satriano; stojí na místě, kde setkal se světec, vrací se umřítí do Porciunkule, s lidem vstříc mu přicházejícím. Dne 12. září bylo vzpomenu to u sv. Damiána výročí složení Chval na stvoření. Dne 26. září sloužena v basilice Panny Marie Andělské pontifikální mše sv. na památku posledního návratu světce do Porciunkule. Dne 24. září začala novena přípravná na svátek sv. Františka. Od 1.—4. října konalo se triduum.

K jubilejnímu dni 4. října vyslal papež do Assisi svého kardinála legáta a latere, a to kardinála Merry del Val, v jehož průvodu byli dva preláti kurie a jiní dva hodnostáři vatikánští. Italská vláda dala kardinálu-legátovi k dispozici zvláštní vlak, který přijel do Assisi dne 3. října odpoledne.

Dne 3. října (vlastní to den úmrtí sv. Františka) sloužil v Porciunkuli pontifikální mši svatou kardinál Bonzano, protektor františkánů. Večer o sedmé hodině konala se v úmrtní světelnice Františkově dojemná památka smrti sv. Františka, tak zvaný „Transitus S. Francisci“, při níž opakovány modlitby a zpěvy, které

kdysi konali bratří u smrtelného lože světce. Dne 4. října měl slavnou pontifikálku kardinál-legát za asistence 4 kardinálů, a to v hořejším kostele sv. Františka. Odtud o půl 11. vyšel skvělý průvod do chrámu dolejšího k hrobu sv. Františka.

Slavnosti od 3.—6. října měly předně ráz náboženský, ale i celonárodní, radostně uznalý, spontánní ráz. Státní zástupy z Itálie a jiných zemí navštívily v té době assiské svatyně. Velikých těch oslav svorně se zúčastňuje nejenom církev, ale i stát. Zapomenuto u hrobu světce na všechny politické třenice, nebylo činěno rozdílu mezi bohatým a chudým. Všechny ovládala jedna myšlenka — uctíti milého svatého Františka, otce všech.

V oslavách sv. Františka pokračováno dne 6. října na radnici v Assisi, kde kardinál-legát Merry del Val uvítán starostou a ministrem vyučování Fedele. Kardinál v delší řeči projevil starostovi města, úřadům civilním i vojenským svůj vroucí dík za jejich péči o zdárný průběh oslav. „Moje díky,“ pravil kardinál, „platí také onomu muži, jenž řídí italskou vládu s tak jasným rozhledem a chápáním života a jenž chtěl a chce, aby náboženství bylo ctěno a ve vážnosti. Tento muž, jenž zřejmě jest chráněn Bohem, moudře řídí osud národa a pozvedl jeho význam v celém světě. S těmito pocity a s tímto výrazem své vděčnosti svolávám na Assisi, na drahou Umbrii, na celou Itálii, na všechny přítomné a na všechny, kdož jsou myšlenkou s námi spojeni, požehnání sv. Františka, slavného Chudáčka z Assisi.“

Za velikých ovací lidu odjel kardinál-legát do Říma, kde referoval sv. Otcí, s jakým nadšením byl všude vítán a jak krásné byly slavnosti na počest sv. Františka, zvláště v Assisi a Porciunkuli.

A nyní ke konci vidím se nucena též promluvit o oslavách sv. Františka v Československé republice. U nás měly tyto slavnosti skoro všude eminentně ráz náboženský. Začaly slavností Porciunkulovou a vyvrcholily v měsíci říjnu. Protektorem oslav těchto jest nejdůstojnější pan arcibiskup Dr. František Kordač, který

ve spojení s řády františkánskými přijal laskavě řízení slavností jubilejního roku. Souběžně pořádala oslavy sv. Františka Lidová Akademie pod vedením vsdp. velmistra řádu křižovnického Josefa Vlasáka. V neděli dne 1. srpna večer v 7 hodin slavnostním kázáním a požehnáním u Panny Marie Sněžné zahájen jubilejní rok. Též v ostatních klášteřích tří řádů sv. Františka po celé naší vlasti tomu tak bylo. Tridua konala se v mnohých klášteřích od 31. července do 2. srpna, na př. v Opočně, Zásmukách, Brně, Olomouci a j. V Moravské Třebové bylo konáno již v březnu. Vlastní oslavy jubilejní byly ovšem konány teprv počátkem října. V Praze na dvou místech, a to u Křižovníků v kostele sv. Františka a u sv. Jakuba na Starém městě. Každého dne ráno byla pontifikální mše sv., sloužena od nejvyšších duchovních hodnostářů v Praze, a večer kázání s požehnáním. V ostatních kostelích pražských byla obvyklá kázání o sv. Františku konána v neděli dne 3. října. V pondělí dne 4. října v 8 hodin večer bylo dáváno ve velkém sále Lucerny Oratorium sv. Františka od P. Hartmanna.

Abyste i mimo Prahu všude byly konány patriční oslavy sv. Františka, o to se postarala Lidová Akademie. Program všech slavností uveřejnila v Lidových Listech dne 25. září 1926. Nemusím se ani zmiňovati o tom, s jakou horlivostí a nadšením na všech stranách byly tyto slavnosti konány. Daleko by mne to vedlo, kdybych měl vypočítávati, která města a vesnice a jakým způsobem uctily Chudáčka z Assisi. Jenom tolik podotýkám, že sv. František a jeho význam teprve teď po oslavě jubilea byl náležitě pochopen, a náš národ důstojně se řadí k těm přčetným národům, kteří napsali všechny své síly, aby náležitě oslavili velikého svatého Františka.

Končím tento stručný životopis slovy velikého učitele církevního svatého Bonaventury: „Nuže tedy, slavný praporečníku Kristův, chlub se bez bázně slávou kříže! Křížem jsi započal, podle pravidla kříže jsi pokračoval, v kříži jsi dokonal, znamením svatého kříže bude všem věřícím známo, jak veliké slávě se těšíš v nebi. Kéž by tě s důvěrou a bez bázně následovali ti, kteří

vycházejí z Egypta. Neboť křížem Ježíše Krista rozdělují Rudé moře, táhnou pouští a když projdou Jordánem tohoto smrtelného života, přijdou v zázračné moci tohoto kříže do zaslíbené země živých. Kéž by nás tam dovedl pravý pastýř lidu, náš Spasitel, Ježíš Kristus ukřižovaný, pro zásluhy svého služebníka Františka. Všechno ke cti a slávě trojjediného Boha, jenž živ jest a kraluje na věky věkův. Amen.“

OBSAH.

	Strana
XX. Ve jménu Ježíše Krista ku předu	3
XXI. Omilostněnec Alvernský	14
XXII. Františkova pokora	23
XXIII. Poslušnost a čistota Františkova	30
XXIV. Františkova chudoba	37
XXV. Serafinská láska k Bohu	43
XXVI. Františkova láska k bližnímu	52
XXVII. Františkova láska k přírodě	61
XXVIII. Slunce nad západem	67
XXIX. Šťastná smrt spravedlivého	78
XXX. Oslava Františkova	84
XXXI. Hrob jeho bude slavný	91
XXXII. Serafinská pout	100
XXXIII. Ctitelé a nepřátelé svatého Františka	120
XXXIV. Význam svatého Františka v naší době	125
XXXV. Jubilejní oslavy smrti sv. Františka	131

Díleha II.
(Ke stránce 18.)

STIGMATISACE SV. FRANTIŠKA.
Podle obrazu Fil. Schuhmachera.

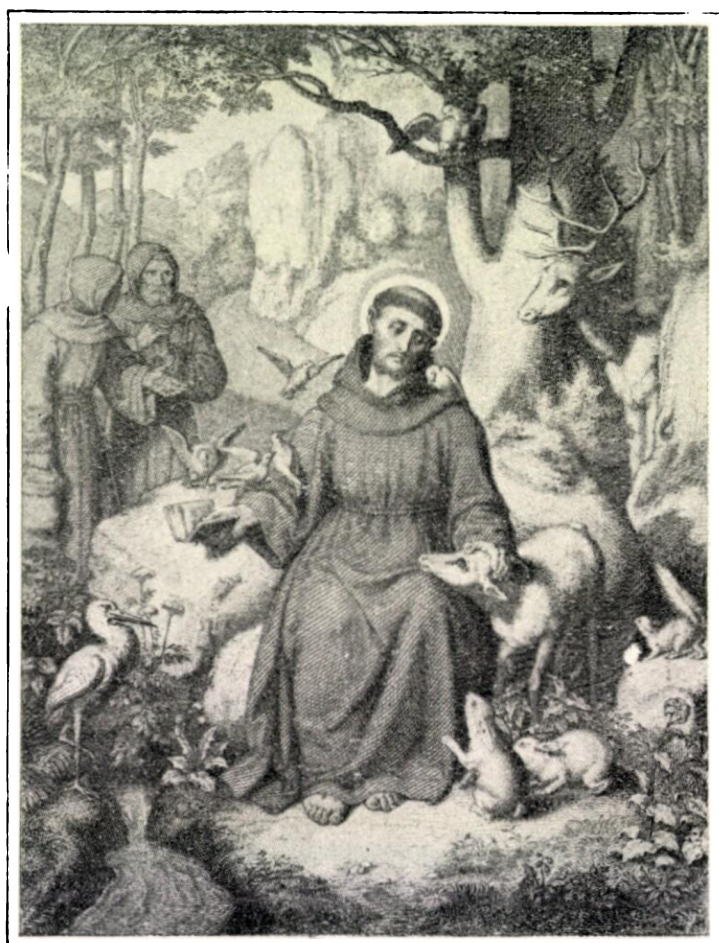
Příloha IV.
(Ke stránce 80.)

SV. FRANTIŠEK PŘED SMRTÍ ŽEHNÁ ASSISI.

Podle obrazu Fr. Benouville.

Příloha III.
(Ke stránce 61.)

Führich invt

F. Ludy sculp:

FRANTIŠKOVA LÁSKA K PŘÍRODĚ.

Podle obrazu Jos. Führicha.

Dřívoha I.
(Ke stránce 12.)

JESLIČKY SV. FRANTIŠKA.
Podle kresby Eduarda Steinle.

Podporujte

Dědictví Svatojanské!

**Knihy „Dědictvím“ vydané tvoří
vzornou knihovnu katolickou!**

**Přistupujte za členy
(vklad 80 Kč jednou pro vždy!)**

Kupujte a rozšiřujte knihy „Dědictvím“ vydané!

*Šiřte různá vydání Písma svatého,
která vyšla péčí „Dědictví“.*

(„Bible Česká“, kapesní vydání Nového zákona,
otisky jednotlivých Evangelii, Žaltář.)

Žádejte ceník!

Přihlášky a objednávky přijímá

Ředitelství

DĚDICTVÍ SVATOJANSKÉHO

v Praze-IV., Vikářská ulice čís 35.